

Marja Lohvansuu ja Veera Mäenpää

TUTKIMUS SOSIONOMIHARJOITTELUISTA

**Harjoittelukäytänteet Centria-ammattikorkeakoulussa Ylivieskan
yksikössä**

**OPINNÄYTETYÖ
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Toukokuu 2014**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Ylivieska	Aika Toukokuu 2014	Tekijät Marja Lohvansuu ja Veera Mäenpää
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn nimi TUTKIMUS SOSIONOMIHARJOITTELUISTA. Harjoittelukäytänteet Centria-ammattikorkeakoulussa Ylivieskan yksikössä		
Työn ohjaaja Marja Savolainen		Sivumäärä 71 + 7
Työelämäohjaaja Leena Raudaskoski		
<p>Tämä opinnäytetyö tehtiin Centria-ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikön sosiaalialan koulutusohjelman toimeksiannosta. Opinnäytetyö toteutettiin parityöskentelynä jakaen eri osa-alueita tasaisesti kummallekin itsenäisesti työstettäväksi. Itsenäisesti tuotettu teksti työstettiin yhdessä yhtenäiseksi kokonaisuudeksi.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa ajankohtaista tutkittua tietoa sosionomiharjoitteluiden nykytilasta ja mahdollisista kehittämistarpeista sosiaalialan koulutusohjelmalle. Tavoitteena oli selvittää, miten sosionomiopiskelijat ja harjoittelupaikkojen lähiohjaajat kokevat sosionomiharjoittelut ja millaisia kehittämisajatuksia heillä on.</p> <p>Teoreettisessa viitekehyksessä käsiteltiin sosionomi (AMK) –koulutusta, harjoitteluiden merkitystä asiantuntijaksi kasvamisessa, kokemuksellista oppimista harjoittelun viitekehyksenä, harjoittelun käytänteitä sekä sosionomi (AMK) –tutkinnon kompetensseja.</p> <p>Opinnäytetyö oli empiirinen tutkimus. Tutkimusmenetelmä oli määrällinen ja aineiston keruu tapahtui lomakekyselyllä webropol-ohjelmalla.</p> <p>Harjoittelut koettiin niin opiskelijoiden kuin lähiohjaajien osalta pääsääntöisesti tarkoituksenmukaisiksi ja toimiviksi. Kehittämistarpeita nousi kuitenkin esiin, kuten ohjaamisen tärkeyden korostaminen, koululta saatavan tuen määrän lisääminen, realististen tavoitteiden ja selkeiden arviointikriteereiden asettaminen, harjoittelujaksojen lisääminen sekä harjoitteluiden muuttuminen palkallisiksi.</p>		

Asiasanat

amatillinen kasvu, asiantuntijuus, harjoittelu, kompetenssit, sosiaalialan korkeakoulutus, sosionomi (AMK)

ABSTRACT

Unit Ylivieska	Date May 2014	Authors Marja Lohvansuu and Veera Mäenpää
Degree programme Degree Programme in Social Services		
Name of thesis A RESEARCH OF ON-THE-JOB TRAININGS OF STUDENTS OF SOCIAL SERVICES Policies concerning on-the-job training in Centria University of Applied Sciences Ylivieska Unit		
Instructor Marja Savolainen		Pages 71 + 7
Supervisor Leena Raudaskoski		
<p>This thesis was commissioned by Centria University of Applied Sciences. It was carried out as a pair project in which different sections were divided equally for both participants to be worked on individually. The parts written independently were processed together to form a consistent text.</p> <p>The purpose of the thesis was to produce updated and accurate information about the current state of on-the-job training of students of social services and about the necessary improvements concerning the degree programme in social services. The objective was to find out how the students of social services and the instructors of on-the-job trainings experience the work placement periods and what kinds of development ideas they might have.</p> <p>The theoretical context covered the education of bachelor of social services, the significance of on-the-job training on the way to professionalism, empiric learning in the context of on-the-job training, internship policies and competences of social service studies.</p> <p>This thesis was an empiric research. The research method was quantitative and the data was gathered using a questionnaire via Webropol-program.</p> <p>On-the-job training was mostly considered as meaningful and effective by both the students and the instructors of on-the-job trainings. Some suggestions for improvement were however made. These included emphasizing the importance of guidance, increasing the amount of support from school, realifying and simplifying the evaluation criteria, increase the number of on-the-job training periods and allowing the possibility for a paid on-the-job training.</p>		
Key words bachelor of social services, competences, on-the-job training, professionalism, professional development, professional education in social sciences		

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TAUSTA	2
2.1 Tutkimusongelmat	2
2.2 Aikaisemmat tutkimukset	2
3 SOSIONOMI (AMK) –KOULUTUS	5
3.1 Sosionomi (AMK) -koulutuksen tausta ja nykytilanne	5
3.2 Sosionomi (AMK) -koulutus Centria-ammattikorkeakoulussa	6
3.2.1 Sosionomi (AMK) -opinnot Centria-ammattikorkeakoulussa Ylivieskan yksikössä	7
3.2.2 Syventävät ammattiopinnot Centria-ammattikorkeakoulussa Ylivieskan yksikössä	8
3.3 Sosionomi (AMK) -osaaminen	9
4 SOSIONOMI (AMK) –HARJOITTELUT	13
4.1 Kohti asiantuntijuutta	13
4.2 Kokemuksellinen oppiminen harjoittelun viitekehyksenä	14
4.3 Sosionomi (AMK) –harjoittelut Centria-ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikössä	15
4.3.1 Harjoitteluiden tavoitteet	16
4.3.2 Harjoitteluiden suoritteet	18
4.3.3 Harjoitteluiden arviointi	19
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	20
6 TUTKIMUSTULOKSET	22
6.1 Sosionomi (AMK) –opiskelijoiden kysely	22
6.1.1 Harjoittelupaikan valinta	22
6.1.2 Harjoittelun ohjaus sekä opiskelijoiden kokemat haasteet ja hyödyt	24
6.1.3 Asiantuntijaksi kasvaminen ja tyytyväisyys harjoitteluun	27
6.1.4 Harjoittelun kesto ja palkallisuus	30
6.1.5 Harjoittelun suoritteet ja arviointi	31
6.1.6 Sosionomi (AMK) –opiskelijoiden kehittämisajatuksia harjoitteluista	34
6.2 Lähiohjaajien kysely	35
6.2.1 Harjoittelupaikan tiedusteleminen	36
6.2.2 Harjoittelun ohjaus sekä lähiohjaajien kokemat haasteet ja hyödyt	36
6.2.3 Asiantuntijaksi kasvaminen	39
6.2.4 Harjoittelut tulevaisuudessa	40
6.2.5 Harjoittelun suoritteet ja arviointi	41
6.2.6 Lähiohjaajien kehittämisajatuksia harjoitteluista	42
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	44
7.1 Sosionomi (AMK) -opiskelijoiden kokemuksia harjoitteluista	45
7.2 Lähiohjaajien kokemuksia harjoitteluista	54
7.3 Kehittämisajatuksia sosionomikoulutukseen liittyvistä harjoitteluista	59

7.3.1 Harjoittelut palkallisiksi	60
7.3.2 Harjoittelujaksojen lisääminen	60
7.3.3 Joustavuutta poissaolojen korvaamiseen	61
7.3.4 Opiskelijan rooli: omatoimisuutta ja realistiset tavoitteet	61
7.3.5 Harjoittelun ohjaamiseen enemmän huomiota	61
7.3.6 Enemmän tukea koululta ohjaamiseen	62
7.3.7 Lähiohjaajakoulutukselle ei tarvetta?	62
7.3.8 Vaihtoehtoisuutta harjoittelun suoritteisiin	63
7.3.9 Arviointikriteerit selkeämmiksi	63
7.3.10 Muita kehittämisajatuksia	64
7.4 Opinnäytetyön luotettavuuden pohdinta	64
7.5 Prosessin pohdinta	66
7.6 Lopuksi	68
LÄHTEET	69
LIITTEET	
KUVIOT	
KUVIO 1. Kolbin (1982) kokemuksellisen oppimisen malli	14
KUVIO 2. Mikä on työpaikan näkökulmasta hyvä ajankohta tiedustella harjoittelupaikkaa	36
TAULUKOT	
TAULUKKO 1. Koen saaneeni tietoa harjoittelupaikoistani?	24
TAULUKKO 2. Minkälaisella koulutustaustalla työskenteleviä lähiohjaajia sinulla on ollut harjoitteluissasi?	25
TAULUKKO 3. Koen kohdanneeni harjoitteluissani seuraavia haasteita tai vaikeuksia	25
TAULUKKO 4. Koen saaneeni harjoittelupaikassani riittävästi	27
TAULUKKO 5. Koen, että minuun suhtauduttiin hyvin harjoittelupaikassani	29
TAULUKKO 6. Koen, että seuraavien sosiaalialan kompetenssien sisäistäminen toteutuu sosionomiharjoitteluissa	29
TAULUKKO 7. Miten koet seuraavat väittämät	31
TAULUKKO 8. Miten koet seuraavat väittämät. Harjoitteluraportti ja	32
TAULUKKO 9. Koen antaneeni opiskelijalle harjoittelujen aikana riittävästi	39
TAULUKKO 10. Koen seuraavien sosiaalialan kompetenssien sisäistämisen toteutuvan sosionomiharjoitteluissa	40
TAULUKKO 11. Koen, että	41
TAULUKKO 12. Miten koet seuraavat väittämät. Opiskelijan tekemä harjoitteluraportti	41

1 JOHDANTO

Aihe opinnäytetyöllemme syntyi sosiaalialan koulutusohjelman tarpeista selvittää opiskelijoiden ja lähiohjaajien kokemuksia sosionomi (AMK) –harjoitteluihin liittyvistä kokemuksista ja kehittämistarpeista. Harjoittelut ovat merkittävä osa ammattikorkeakoulututkintoa, ja harjoitteluiden osuus koko opintopistemäärästä on suuri. Itse sosionomikoulutuksessa opiskelevina olimme kiinnostuneita tästä aiheesta, sillä olemme sosionomiopiskelijoina kokeneet harjoittelut erittäin merkittäväksi osaksi ammatillista kasvua opintojen aikana. Käytämme tässä opinnäytetyössä sosionomi (AMK) ja sosionomi käsitteitä rinnakkain kuten myös käsitteitä sosionomiharjoittelu ja harjoittelu. Sosionomilla tarkoitamme tässä tutkimuksessa sosionomi (AMK) -tutkintonimikettä.

Työelämän vaatimusten kasvaessa ja työtilanteen ollessa heikko erityisesti nuorten kohdalla opintoihin kuuluvien harjoitteluiden merkitys kasvaa entisestään. Monella nuorella opiskelijalla ei ole työelämäkokemusta lainkaan, ja sitä on vaikea päästä kerryttämään ilman aiempaa kokemusta, mikä voi aiheuttaa negatiivisen noidankehän yksilön työelämän polulle. Siksi on erittäin tärkeää, että harjoitteluita kehitetään niin, että mahdollisimman moni opiskelija saa myönteisen ja ammatillista kasvua tukevan kokemuksen työelämässä toimimisesta. Samaan aikaan on tärkeää, että työpaikoilla työskentelevät lähiohjaajat saavat hyvän kuvan sosiaalialan koulutusohjelmasta ja ovat halukkaita tekemään yhteistyötä koulutusohjelman kanssa. Harjoittelut ovat yksi olennainen kanava tehdä sosionomikoulutusta vielä nykyistä tunnetummaksi työelämässä (Esim. Työharjoittelulla jalka työpaikan oven rakoon. 2014. KALAJOKILAAKSO 4.4.2014).

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää millaisia kokemuksia ja kehittämisajatuksia sosionomiopiskelijoilla ja lähiohjaajilla on harjoitteluista. Koemme saaneemme monipuolista ja kattavaa tietoa tutkimusongelmiimme ja toivomme, että niistä on apua sosionomi (AMK) –koulutukseen kuuluvien harjoitteluiden kehittämisessä.

2 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TAUSTA

Tutkimuksemme tavoitteena oli selvittää, miten sosionomiopiskelijat ja harjoittelupaikkojen lähiohjaajat kokevat sosionomiharjoittelut ja millaisia kehittämisajatuksia heillä on. Tutkimusta määrittäviä tarkempia aihealueita olivat ohjauksellisuus, sosiaalialan koulutusohjelman sosionomi (AMK) -tutkinnon kompetenssit, sosionomiharjoittelun suoritteet ja kehittämistarpeet.

2.1 Tutkimusongelmat

Tutkimusongelmamme olivat:

1. Millaisia kokemuksia sosionomiopiskelijoilla ja lähiohjaajilla on harjoitteluista?
2. Millaisia kehittämisajatuksia sosionomiopiskelijoilla ja lähiohjaajilla on harjoitteluista?

Rajasimme aiheen sosiaalialan koulutusohjelmalta tulleiden tarpeiden ja oman mielenkiintomme pohjalta. Koska sosionomiopintoihin sisältyvä harjoittelu on aiheena laaja, jouduimme pohtimaan tarkkaan, mitkä asiat ovat keskeisiä. Itse sosiaalialan opiskelijoina koemme harjoittelut erittäin merkittävänä osana koulutusta ja ammatillista kasvua, minkä vuoksi halusimme valita opinnäytetyön aiheeksemme sosionomiharjoittelut.

2.2 Aikaisemmat tutkimukset

Centria-ammattikorkeakoulusta, silloisesta Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulusta on valmistunut kaksi sosiaalialan opintojen opinnäytetyötä, jotka sivuavat tämän tutkimuksen aihetta. Marja-Liisa Kiiveri (2008) on kirjoittanut **SOSIONOMI AMK; hyvinvoinnin ja monialaisen yhteistyön tekijä** -nimisen opinnäytetyön. Kiiverin työtä ovat osaltaan päivittäneet Marjo Jakola ja Katariina Moilanen (2012) opinnäytetyössään **Sosionomin (AMK) koulutus ja työ**. Vaikka nämä kaksi opinnäytetyötä eivät suoraan koske sosionomiharjoitteluja ja niiden kehittämistä, löytyy niistä runsaasti hyvää tietoa aiemmin

valmistuneiden sosionomien (AMK) mielipiteistä koskien työllistymistä, ammatillista osaamista ja opiskelua, joihin isona osana kuuluvat työharjoittelut.

Kiiverin opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulusta Ylivieskan yksiköstä vuosina 1996- 2005 valmistuneiden sosionomien (AMK) sijoittumista työelämään ja tutkia, millaista osaamista sosionomi tarvitsee työssään. Opinnäytetyöllä etsittiin myös ajatuksia sosionomikoulutuksen kehittämisestä ja Ylivieskan yksiköstä valmistuneiden sosionomien ammatti-identiteetin syntymiseen vaikuttavista tekijöistä. SOSIONOMI AMK; hyvinvoinnin ja monialaisen yhteistyön tekijä -opinnäytetyö on pääosin kvantitatiivinen tutkimus, johon tutkimusaineisto hankittiin postikyselyllä. (Kiiveri 2008.)

Kiiverin tekemästä tutkimuksesta selvisi, että Ylivieskasta vuosina 1996- 2005 sosiaalialan koulutusohjelmasta valmistuneet ovat työllistyneet hyvin ja sijoittuneet suurelta osin työhön alueellemme. Kiiverin tutkimus osoittaa, että Ylivieskasta valmistuneet sosionomit ovat halukkaita kehittämään itseään ammatillisesti. Tutkittavat näkivät, että sosionomit tarvitsevat laaja-alaista tuntemusta ja osaamista sosiaalialan kentällä, mutta koulutuksesta ei toivottu liian pinnallista laaja-alaisuuden seurauksena. Vuosina 1996- 2005 valmistuneet sosionomit (AMK) ovat kokeneet, että koulutuksessa olisi tärkeää keskittyä aiempaa enemmän vaihtoehtoihin ammattiopintoihin ja pyrkiä näin erityisosaamisalueiden kehittämiseen. (Kiiveri 2008.)

Jakolan ja Moilasen opinnäytetyössä selvitettiin Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulusta Ylivieskan yksiköstä vuosina 2006- 2011 valmistuneiden sosionomien (AMK) sijoittumista työelämään. Sosionomin (AMK) koulutus ja työ -tutkimus on kvantitatiivinen ja tutkimusaineisto on kerätty postin välityksellä välitetyillä kyselylomakkeilla. Myös tässä tutkimuksessa tutkittavilta pyydettiin näkemyksiä heidän omasta koulutuksestaan ja siitä miten he näkevät sosionomien työn tulevaisuudessa. Sosionomin (AMK) koulutus ja työ –tutkimuksesta selvisi, että Ylivieskan yksiköstä valmistuneet ovat päässeet pääosin hyvin omaa koulutusta vastaaviin työtehtäviin. Tutkittavista sosionomeista (AMK) enemmistö oli sijoittunut työskentelemään Keski-Pohjanmaan alueelle. Vuosina 2006–2011 Ylivieskan yksiköstä valmistuneet sosionomit olivat tyytyväisiä koulutuksen tuomaan osaamistarjontaan, mutta he toivoivat kuitenkin

teorian ja käytännön vahvempaa yhteyttä toisiinsa ja monipuolisempaa kurssivalikoimaa. (Jakola & Moilanen 2012.)

Saila Korhonen (2008) on tehnyt lisensiaatintutkimuksen **Ohjaus siinä sivussa: Työelämässä toimivien ohjaajien kokemuksia sosionomi (AMK) –opiskelijoiden harjoittelujen ohjauksesta.** Tutkimuksen tarkoituksena oli saada uutta tietoa ammattikorkeakoulun sosiaalialan opiskelijoiden harjoittelun ohjauksesta ja ohjaajina toimineiden työelämän edustajien kokemuksista, jotta sitä voitaisiin käyttää ammattikorkeakoulupedagogiikan kehittämiseksi. Tutkimus oli kvalitatiivinen tapaustutkimus, jonka Korhonen toteutti teemahaastatteluina keväällä 2003. Tutkimuksen kontekstina hänellä oli Diakonia-ammattikorkeakoulun työelämäyhteydet ja harjoittelukäytänteet. Korhosen tutkimuksen tuloksissa merkityksellisiksi nousivat ohjaajien kokemukset omaan työkontekstiin, vuorovaikutukseen, ohjausstrategiaan ja ohjaajaidentiteettiin liittyen. Tutkimus osoitti, että harjoittelun ohjaajat kokivat ohjauksen vastuullisena ja luonnollisena omaan toimeen kuuluvana tehtävänä. Tulokset ilmentävät, että työelämän ja koulun yhteistyönä tapahtuva harjoittelun ohjaus ja sen kehittäminen on tärkeää. (Korhonen 2008.)

Yhtenä opetusministeriön rahoittamana ammattikorkeakoulujen yhteisverkostohankkeista vuonna 2004–2006 oli harjoitteluiden kehittämishanke. **Ohjaako harjoittelu asiantuntijuuteen? Selvitys ammattikorkeakoulun opiskelijoille toteutetusta harjoitteluaiheisesta kyselystä** on Paula Salosen kokoama raportti valtakunnallisista harjoittelukäytännöistä. Hanketta isännöi Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Yhteisverkostohankkeissa mukana olivat kaikki ammattikorkeakoulut ja kaikki koulutusalat. Tavoitteena oli pyrkiä verkostoitumiseen, tietämyksen jakamiseen ja yhteisten näkemysten aikaansaamiseen, jotta ammattikorkeakoulujen toiminta olisi yhtenäistä ja tasa-arvoista. (Salonen 2005.)

Harjoittelujen kehittämishankkeen tavoitteena oli kehittää harjoittelua siten, että harjoittelujakso oppimisena työpaikoilla kasvattaa ja kehittää opiskelijan ammatillista osaamista osana ammattikorkeakoulututkintoa. Hankkeen puitteissa toteutettiin kysely Webropol-sovelluksella, jonka tarkoituksena oli selvittää opiskelijoiden kokemuksia harjoitteluista. Kysely osoitti, että eri kouluissa ja koulutusaloilla on eroavaisuuksia niin harjoittelun käytännöissä, ohjauksessa, arvioinnissa kuin raportoinnissa. (Salonen 2005.)

3 SOSIONOMI (AMK) –KOULUTUS

Sosionomi (AMK) on sosiaalialan koulutusohjelman tutkintonimike. Tutkinto on laajuudeltaan 210 opintopistettä ja tutkinnon suorittamisen tavoiteaika on 3,5 vuotta. Koulutuksen tavoitteena on antaa moninaiset työelämätaidot teorian ja käytännön tasolla sosiaalialan asiantuntijatehtäviin. (Centria.fi 2013a.)

3.1 Sosionomi (AMK) -koulutuksen tausta ja nykytilanne

Nykymuotoisen sosionomi (AMK) -koulutuksen taustalla on opistoasteiset sosiaalialan koulutukset. Opistoasteisia sosiaalialan tutkintoja ovat 1980-luvulla olleet kehitysvammaisten ohjaajan, sosiaaliohjaajan, sosiaalikasvattajan ja diakonin tutkinnot. Vuonna 1996–1998 yhdistettiin sosiaalikasvattajan, sosiaaliohjaajan ja kehitysvammaisten ohjaajan tutkinnot sosiaalialan ohjaajan tutkinnoksi. Samaan aikaan 1990-luvulla oli menossa yleinen opistoasteen uudistaminen. Eri koulutusaloille alettiin luoda ammattikorkeakouluja. Opistoasteen koulutusta kehitettiin ja oppilaitoksia liitettiin yhteen ammattikorkeakoulujärjestelmää rakennettaessa. Tämän muutoksen mahdollisti Laki nuorisoasteen ja ammattikorkeakoulun kokeilusta 1991. Vuonna 1995 astui voimaan laki ammattikorkeakouluopinnoista ja ensimmäisiä ammattikorkeakouluja vakinaistettiin. Sosiaali- ja terveysalasta tuli yksi ammattikorkeakoulutuksen koulutusaloista. (Aho 1999, 15–22; Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 13.)

Vuodesta 1999 ammattikorkeakoulun koulutusohjelmista sosiaalialalle valmistuneet ovat voineet olla tutkintonimikkeeltään joko sosionomi (AMK), geronomi (AMK) tai kuntoutuksen ohjaaja (AMK). Sosionomi (AMK) -tutkinnon laajuus on ollut vuodesta 2006 lähtien 210 opintopistettä ja tutkinnon suorittamisen tavoiteaika on 3,5 vuotta. Tutkintoon kuuluu perusopinnot, ammattiopinnot (kaikille yhteiset ja suuntautumisvaihtoehto), vapaasti valittavat opinnot ja oppinnäytetyö. Lisäksi teoriaopinnoissa saatuja teorialietoja opetellaan siirtämään käytäntöön harjoittelujaksoilla, jotka ovat yhteensä 45 opintopisteen laajuiset. Sosionomitutkinto sijoittuu yliopistollisen maisteritutkinnon ja toisen asteen lähihoitajatutkinnon väliin. (Mäkinen ym. 2009, 14–16.)

Sosionomikoulutus perustuu ammattikorkeakoululakiin ja asetukseen. Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on tarjota asiantuntijatehtäviin valmistavaa työelämän vaatimuksiin vastaavaa korkeakouluopetusta. (Ammattikorkeakoululaki 9.5.2003/351.) Sosiaalialan ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut sosionomi (AMK) hallitsee laaja-alaiset käytännölliset perustiedot ja –taidot sekä teoreettiset perusteet, ja voi toimia oman alansa asiantuntijatehtävissä. Valmistunut sosionomi (AMK) hallitsee myös taidot oman alansa kehittymisen seuraamiseen ja on kykenevä edistämään alansa ja oman ammatillisuutensa kehittämistä. (Asetus ammattikorkeakouluista 15.5.2003/352 § 7.)

Sosionomi (AMK) -koulutuksen pohjakoulutukseksi vaaditaan joko lukion oppimäärä tai ylioppilastutkinto tai vähintään kolmevuotinen ammatillinen perustutkinto tai sitä vastaavat aiemmat opinnot, aikuiskoulutuksesta annetun lain mukainen ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto, erikoisammattitutkinto tai niitä vastaava aikaisempi tutkinto tai ulkomainen koulutus, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden korkeakouluopintoihin. (Ammattikorkeakoululaki 9.5.2003/351 § 20.) Sosionomi (AMK) -tutkinnon suorittamisen jälkeen jatkumahdollisuuksia lisäopiskelun saralla ovat ylempi ammattikorkeakoulututkinto (sosionomi ylempi AMK) ja erilaiset erikoistumisopinnot ja täydennyskoulutukset. Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot vakinaistettiin vuonna 2005. (Mäkinen ym. 2009, 14.)

3.2 Sosionomi (AMK) -koulutus Centria-ammattikorkeakoulussa

Tällä hetkellä Centria-ammattikorkeakoulu tarjoaa sosionomi (AMK) -tutkintoon johtavia opintoja Ylivieskan yksikössä ja Kokkola-Pietarsaari yksikössä, Kokkolassa. Ylivieskassa ja Kokkolassa tarjottavissa sosiaalialan opinnoissa on pieniä painotuseroja, vaikka molemmat yksiköt toimivat saman ammattikorkeakoulun alaisuudessa. Kokkola-Pietarsaari yksikössä sosiaalialan koulutusohjelman opinnot painottuvat perhetyöhön ja strategiseen kehittämiseen ja johtamiseen. Ongelmaperusteinen ja tutkiva oppimismenetelmä (PBL) tulee tutuksi Kokkolan yksikössä opiskeleville sosionomiopiskelijoille. Ylivieskan yksikössä sosionomiopiskelijat voivat painottaa opintonsa valintansa mukaan sosiaaliohjaukseen tai varhaiskasvatukseen. (Centria-ammattikorkeakoulu 2013a.)

Centria-ammattikorkeakoulun toimilupa on uusittu 1.1.2014 (Valtioneuvosto 2013). Centria-ammattikorkeakoulun hallitus on tehnyt päätöksen, jonka mukaan jatkossa sosionomi (AMK) -tutkintoon johtavia opintoja voi suorittaa Centria-ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikössä (LIITE 1).

3.2.1 Sosionomi (AMK) -opinnot Centria-ammattikorkeakoulussa Ylivieskan yksikössä

Sosionomi (AMK) -tutkinnon suorittamisen tavoiteaika on 3,5 vuotta. Opinnot ovat laajuudeltaan 210 opintopistettä. Sosiaalialan opinnoissa teoria ja käytäntö vuorottelevat ja limittyvät yhteen opintojen aikana. Työharjoittelut, kehittämistehtävät, erilaiset harjoitukset ja taideaineet tuovat monipuolisuutta sosionomiopintoihin Ylivieskan yksikössä. (Centria-ammattikorkeakoulu 2013b.) Harjoittelut ovat laajuudeltaan yhteensä 45 opintopistettä, joten opiskelijalle tarjoutuu opintojen aikana hyvä mahdollisuus tutustua oman mielenkiintonsa mukaisesti eri sosiaalialan työkenttiin. 15 opintopisteen laajuisen oppinnäytetyön tekeminen kuuluu myös sosionomi (AMK) -tutkinnon suorittamiseen. Ammattikorkeakoulun koulutusohjelman oppinnäytetyössä painottuu työelämälähtöisyys, ja sen voi tehdä joko tutkimuksellista tai toiminnallista otetta painottaen. (Centria-ammattikorkeakoulu 2013a.)

Centria-ammattikorkeakoulussa Ylivieskan yksikössä sosionomi (AMK) -tutkintoon johtavia sosiaalialan opintoja tarjotaan sekä nuorten koulutuksena että aikuiskoulutuksena (Centria-ammattikorkeakoulu 2013c). Aikuiskoulutukseen hakemisen edellytyksenä on hakukelpoisuuden antavan pohjakoulutuksen lisäksi vähintään 24 kuukauden yleinen työkokemus, joka on kertynyt yli 18-vuotiaana (Centria-ammattikorkeakoulu 2013d). Aikuiskoulutuspuolella korostuu aiemman työkokemuksen ja osaamisen huomioiminen. Työelämäkokemuksen ja aiempien opintojen hyväksilukujen pohjalta jokaiselle opiskelijalle laaditaan oma henkilökohtainen opetussuunnitelma. Aikuiskoulutuksessa opiskeleminen vaatii opiskelijalta vahvaa kykyä itsenäiseen opiskeluun. (Centria-ammattikorkeakoulu 2013e.)

3.2.2 Syventävät ammattiopinnot Centria-ammattikorkeakoulussa Ylivieskan yksikössä

Centria-ammattikorkeakoulussa Ylivieskan yksikössä opiskelevat sosionomi (AMK) - opiskelijat valitsevat joko sosiaaliohjauksen tai varhaiskasvatuksen syventävät ammattiopinnot suoritettuaan yhteiset pakolliset ammattiopinnot. Syventävissä ammattiopinnoissa opiskelija pääsee nimensä mukaisesti syventämään sosiaalialan osaamistaan ja kehittämään valmiuksiaan työskennellä sosiaalialan asiantuntijana. (Centria-ammattikorkeakoulu 2013b.)

Sosiaalihojaus: Sosiaalihojauksen syventävät ammattiopinnot ovat 60 opintopisteen laajuiset ja ne tähtäävät asiakasohjauksen taitojen kehittämiseen. Tavoitteena on, että opiskelija oppii toimimaan yhteistyössä moniammatillisen asiantuntijaverkoston kanssa ja saa valmiudet hakeutua vaativiin sosiaalihojauksen työtehtäviin. (Centria-ammattikorkeakoulu 2013b.)

Varhaiskasvatus: Varhaiskasvatuksen syventävissä ammattiopinnoissa opiskelija keskittyy lasten ja lapsiperheiden hyvinvointiin vaikuttaviin asioihin ja saa valmiudet työskennellä lasten ja lapsiperheiden parissa tukien heidän hyvinvointiaan erilaisin tarkoituksenmukaisin keinoin. Opiskelija pääsee kehittämään varhaiskasvatuksen, opetuksen ja ohjauksen taitoja ja saa lastentarhaopettajan kelpoisuuden suoritettuaan 60 op varhaiskasvatuksen opintoja. (Centria-ammattikorkeakoulu 2013b.)

Sosionomi (AMK) voi työskennellä useissa eri sosiaalialan tehtävissä. Mahdollisia tehtävänimikkeitä on paljon. Valmistumisensa jälkeen sosionomi (AMK) voi työskennellä esimerkiksi sosiaalihojaajan, lastentarhanopettajan, perhepalveluohjaajan, projektipäällikön, päiväkodinjohtajan, kotipalveluohjaajan, koulukuraattorin, perhepäivähoidonohjaajan, työvoimaneuvojan, kehitysvammaohjaajan, avopalveluohjaajan, vanhustyönjohtajan tai perhekodin ohjaajan tehtävissä. Sosionomin on myös mahdollista työllistää itsensä sosiaalialan yrittäjänä. (Centria-ammattikorkeakoulu 2013b.)

Vuonna 2011 Talentiaan kuuluvista vuosina 2009–2010 valmistuneista sosionomeista 20 % työskenteli lastentarhaopettajan, 19 % sosiaalihojaajan ja 17 % lastensuojelulaitoksen

vastaavan ohjaajan tai ohjaajan tehtävänimikkeellä. Kuntasektori työllisti eniten vastavalmistuneita sosionomeja (59 %). Työpaikat yksityisissä sosiaali- ja terveysalan yrityksissä työllistivät 21 % vastavalmistuneista sosionomeista ja järjestöt ja säätiöt 14 %. Valtion palveluksessa (esimerkiksi Kela) työskenteli n.2 % vastavalmistuneista sosionomeista vuonna 2011. (Nurme & Räisänen 2012.)

3.3 Sosionomi (AMK) -osaaminen

Kompetenssi on yksi koulutuksen ja työn välisiä suhteita kuvaava käsite, jota voidaan käyttää kuvaamaan työntekijän valmiuksia, kykyä, taitoa ja ominaisuuksia suoriutua ammattiin kuuluvista työtehtävistä. Lähikäsitteinä kompetenssille voidaan pitää osaamista, ammattitaitoa, kvalifikaatiota, ammattitaitoa ja asiantuntijuutta. (Mäkinen ym. 2009, 16.)

Sosionomi (AMK) -tutkinnon kompetenssit on laadittu sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston yhteistyönä vuonna 2006 ja ne on uudistettu vuonna 2010 (LIITE 4). Sosiaalialan kompetenssit on määritelty vastaamaan muuttuvan toimintaympäristön ja tulevaisuuden työelämän luomiin osaamishaasteisiin sekä antamaan pohjan eri ammattikorkeakoulujen sosiaalialan opetussuunnitelmille. (Rouhiainen-Valo, Rantanen, Hovi-Pulsa & Tietäväinen 2010.) Sosionomi (AMK) -tutkinnon kompetenssit ovat sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämisosaaminen ja johtamisosaaminen. (Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto 2010.)

Ammattikorkeakouluilla on ammattikorkeakoululain antamin edellytyksin oikeus laatia omat opetussuunnitelmat (Ammattikorkeakoululaki 9.5.2003/351), joten eri ammattikorkeakouluissa sosiaalialan koulutusohjelmilla tavoitteet ja sisällöt poikkeavat toisistaan. Ammattikorkeakouluissa sosiaalialan koulutusohjelmissa on tarjolla erilaisia opintokokonaisuuksia ja suuntautumisvaihtoehtoja. Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston yhteistyönä määritelty sosionomi (AMK) -kompetenssit takaavat, että tutkinto antaa laajat käytännön perustiedot ja – taidot sekä teoreettiset perusteet toimia sosiaalialan asiantuntijatehtävissä. (Rouhiainen-Valo ym. 2010; Mäkinen ym. 2009, 18.)

Sosiaalialan eettistä osaamista kypsytetään laajasti sosionomikoulutuksen eri osa-alueilla. Eettisyys kasvaa ammatillisella tasolla, kun opiskelija sisäistää sosiaalialan arvoja ja ammattieettisiä periaatteita sekä sitoutuu toimimaan niiden mukaisesti. Eettisyyden kehittyminen vaatii jatkuvaa oman toiminnan reflektointia. Siksi on tärkeää, että opiskelija kykenee monipuolisesti arvioimaan ja kyseenalaistamaan omaa ammatillista toimintaa ja ajattelua sekä päätöksentekonsa oikeudenmukaisuutta ja perusteita sosiaalialan arvojen ja lain edellyttämällä tavalla. (Mäkinen ym. 2009, 41.)

Ihmisoikeuksien, yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden sekä muun normien ja lainsäädännön toteuttaminen on perusta eettiselle ja moraalisesti kestäväälle toiminnalle sosiaalialan työssä. Sosiaalialan ammattilaiseksi kasvamisessa on tärkeää ymmärtää, miten omalla toiminnallaan voi edesauttaa tasa-arvon ja suvaitsevaisuuden kehittymistä sekä ennaltaehkäistä huono-osaisuuden syntymistä niin yksilön, yhteisön kuin yhteiskunnan näkökulmasta. (Ammattieettinen lautakunta 2005.) Eettinen pohdinta näkyy kaikkialla sosionomin työkentällä ja kompetenssi-alueilla, sillä hyvää asiakastyötä ei voida tehdä ilman kunnioitusta asiakasta ja hänen yksilöllisiä tarpeitaan kohtaan (Rouhiainen-Valo ym. 2010, 19).

Sosiaalialalla **asiakastyön osaaminen** on olennainen osa ammatillista osaamista, sillä sosiaalialan työn keskiössä on aina asiakas ja hänen ongelmatilanteensa. Sosionomin on hyvä tunnistaa jo opiskeluaikana oma ihmiskäsitys ja arvopohja, ja se miten ne vaikuttavat omaan työskentelyyn asiakkaiden kanssa. (Mäkinen ym. 2009, 100–106.) Ammatillisessa vuorovaikutuksessa oleellista on asiakkaan kuuleminen sekä hänen olemassa olevien voimavarojen tukeminen ja vahvistaminen. Asiakastyössä sosionomi pyrkii ohjaamaan ja tukemaan asiakasta arjessa asiakkaan tarpeiden mukaisesti. Sosionomin tavoitteena on toimia suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti niin, että asiakkaan sosiaalinen toimintakyky vahvistuu. (Rouhiainen-Valo ym. 2010, 18; Mäkinen ym. 2009, 100–106.)

Sosiaalialalla työ on jatkuvaa muutostyötä ja työkenttä on laaja. Siksi sosionomilta edellytetään eri tilanteissa erilaisten menetelmien ja työorientaatioiden hallintaa sekä asiakastyön prosessien tuntemusta, arviointia ja kehittymisvalmiuksia. Sosionomin (AMK) työhön kuuluu olennaisesti oman toiminnan reflektointi ja jatkuvan oppimisen ylläpitäminen. (Mäkinen ym. 2009, 100–106.)

Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen on tärkeä osaamisalue eri työtehtävissä työskenteleville sosionomeille. Sosionomi (AMK) tulee tuntee hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta tukevat palvelujärjestelmät ja lainsäädäntö, jotta hän voi ajaa asiakkaan asioita palveluiden ja etuuksien viidakossa. Hyvinvointivaltiossa toimiminen vaatii sosionomilta tietojärjestelmien tuntemista ja riittäviä tietoteknisiä taitoja. (Rouhiainen-Valo ym. 2010. 19.)

Sosiaalialan työ edellyttää hyviä yhteistyötaitoja. Sosionomi (AMK) tekee yhteistyötä asiakkaan ja hänen sosiaalisen verkostonsa kanssa sekä toimii erilaisissa verkostoissa ja moniammatillisissa työryhmissä. Sosionomin rooli moniammatillisessa työssä on olla sosiaalisen puolen asiantuntija ja edistää asiakkaan ja hänen verkostonsa toimintaedellytyksiä. Jatkuva yhteiskunnallisen muutos edellyttää myös kokoaikaista hyvinvointipalveluiden kehittämistä. Sosionomi (AMK) osallistuu sosiaalialan ammattilaisena palveluiden tuottamiseen ja kehittämiseen. (Rouhiainen-Valo ym. 2010, 19.)

Sosiaalialan vaikuttamistyössä **kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen** on yksi keskeisimmistä lähtökohdista. Sosionomi (AMK) -koulutuksen saanut kykenee työssään analysoimaan epätasa-arvoa ja huono-osaisuutta tuottavia rakenteita niin alueellisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Jotta epätasa-arvoa tuottaviin rakenteisiin voidaan vaikuttaa, tulee asiakkaiden sosiaalisten toimintaedellytysten ja yhteiskunnallisen päätöksenteon yhteys ymmärtää. Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen velvoittaa asiakkaan toimintaedellytysten vahvistamiseen ja tukemiseen sekä osallistumaan vaikuttamistyöhön erilaisin sosiaalityön, yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja viestinnän keinoin. (Rouhiainen-Valo, ym. 2010, 20.)

Nopeasti muuttuvan ajan keskellä sosiaalialalla on tärkeää pystyä sopeuttamaan omaa työotetta ajan ja asiakkaiden tarpeiden mukaisesti, minkä vuoksi **tutkimuksellinen kehittämisosaaminen** on keskeinen osaamisala sosionomeilla. Sosionomi (AMK) -tutkinon tavoitteena onkin antaa eväitä oman toiminnan reflektointiin sekä tutkivan ja kehittävän työotteen sisäistämiseen. Koulutuksen aikana painotetaan käytännönläheisen tutkimusosaamisen syntymistä erilaisien harjoitustehtävien avulla, jotta työelämässä sosionomi (AMK) kykenee tuottamaan uutta tietoa sekä arvioimaan kriittisesti tiedon

luotettavuutta. Suurin osa sosiaalialan kehittämistyöstä tapahtuu nykyaikana erilaisien projektien kautta. Sosionomin tuleekin osata kehittämistyön perustaidot eli kehittämishankkeiden suunnittelun, toteuttamisen, arvioimisen ja raportoinnin perusteet. (Rouhiainen-Valo ym. 2010. 23.)

Nykyaikana työelämä tarjoaa monenlaisia haasteita kaikilla työkentillä, joten **johtamisosaaminen** on tarpeellista. Sosionomi (AMK) -koulutus antaa perusvalmiudet toimia esimiestyössä. Esimiestaitoihin kuuluu tuntea henkilöstö- ja taloushallintoa, omata päätöksenteon taidot sekä osata kehittää sosiaalialalla niin työyhteisöä kuin palveluprosessejakin. Sosiaalialalla toimitaan erilaisissa ja ennakoimattomissa toimintaympäristöissä, joten laaja-alainen koulutus ja osaaminen ovat tarpeen. Sosionomi (AMK) -koulutus mahdollistaa myös itsenäisenä yrittäjänä toimimisen. (Rouhiainen-Valo ym. 2010. 24.)

4 SOSIONOMI (AMK) -HARJOITTELUT

Vuonna 2005 voimaan tullut laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista määrittelee sen, millaisissa sosiaalialan työtehtävissä sosionomi (AMK) on kelpoinen työskentelemään. Mahdollisia työnimikkeitä sosiaalialalla on runsaasti eikä laissa ole luonnollisesti voitu luetella eri sosiaalialan tehtävänimikkeitä. Kelpoisuuslaki määrittää sosionomi (AMK) –tutkinnon suorittaneen kelpoiseksi työskentelemään sosiaaliohjaajan ja lastentarhaopettajan tehtävissä. Lastentarhaopettajan kelpoisuuden saadakseen sosionomi (AMK) –tutkintoon on täytynyt sisältyä vähintään 60 opintopisteen laajuiset varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet opinnot. (Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 272/2005; asetus sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 29.7.2005/608.) Sosiaaliohjaajan työnimike voi tarkoittaa sosiaaliohjaajan tehtävänimikettä tai yleisesti eri sosiaalialan ohjaajan tehtäviä. Sosionomi (AMK) –tutkintoon kuuluvien harjoitteluiden aikana opiskelija pääsee tutustumaan eri sosiaalialan työtehtäviin ja oppii siirtämään teoriaopinnoissa saatuja tietoja käytäntöön.

4.1 Kohti asiantuntijuutta

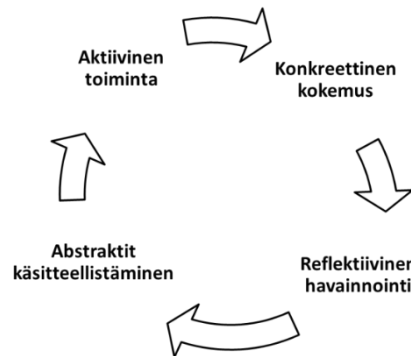
Sosionomi (AMK) -opiskelijan ammatillinen kasvu ja eri kompetenssialueiden sisäistäminen on pitkälinen prosessi. Opintojen aikana opiskelija saa tärkeitä välineitä, joiden kautta on hyvä alkaa rakentaa omaa asiantuntemusta. Asiantuntijaksi kasvaminen tapahtuu vasta työkokemuksen myötä, sillä asiantuntijalla tiedot ja taidot ovat yhdistyneet erilaisten kokemusten, niiden toistumisen ja niistä oppimisen kautta. (Mäkinen ym. 2009, 39–44.)

Koska kokemuksista oppiminen, itsetuntemus ja asioiden reflektointi on avainasemassa ammatillisessa kasvussa, ohjatuilla ja laadukkailla harjoitteluilla on keskeinen rooli asiantuntijuuden ja ammattitaidon kehittämisessä opintojen aikana. (Mäkinen ym. 2009, 39–44; Kotila 2003). Ammattikorkeakoulujen opintoihin sisältyvä harjoittelu takaa sen, että opiskelijat saavat käytännön kokemusta opiskeluaikana ja oppivat käytännön taitoja ennen valmistumista ja työelämään siirtymistä (Vesterinen 2002). Ammatti-identiteetin

kehittyminen sosiaalisella edellyttää omaan ammattiin kuuluvien työtehtävien tiedollista ja taidollista hallintaa, jonkin työyhteisön ja työelämän alueen jäsenenä olemista sekä oman ammatin ihanteiden ja eettisten periaatteiden sisäistämistä ja niiden noudattamista omassa työssä (Santala 2008).

4.2 Kokemuksellinen oppiminen harjoittelun viitekehyksenä

Suomalaisessa ammattikorkeakoulupedagogiikassa vahvana vaikuttajana on pidetty David Kolbin (1984) kokemuksellisen oppimisen mallia ja siinä olennaisena osana reflektoinnin merkitystä. Kolbin mallissa harjoittelupaikka (=työpaikka) on oppimisympäristö, joka lisää ja täydentää muodollista opetusta sekä auttaa henkilökohtaisessa kehityksessä tarkoituksenmukaisen työn kautta. Kolb pitää kokemuksellista oppimista prosessina, joka liittyy yhteen niin koulutuksen, työn kuin henkilökohtaiset kokemukset. (Poikela & Järvinen 2007).

KUVIO 1. Kolbin (1982) kokemuksellisen oppimisen malli (mukaillen Poikela & Järvinen 2007, 181.)

Kolb jakaa kokemuksellisen oppimisen syklin neljään vaiheeseen. Konkreettinen kokemus on sekä oppimisen lähtökohta, että tulos jota havainnointi, käsitteellistäminen ja kokeilu muokkaavat. Konkreettinen kokemus ei sinänsä takaa oppimista, vaan oppiminen käynnistyy, kun kokemusta reflektoidaan. Konkreettisen kokemuksen jäsentäminen, teorian tietoon yhdistäminen ja sen pohdinta yksin, vertaisryhmässä tai ohjaajan kanssa auttaa rakentamaan ymmärrystä, joka vahvistuu aktiivisen toiminnan kautta. (Poikela & Järvinen 2007.)

Poikela & Järvinen (2007) ovat jakaneet työstä oppimisen neljään prosessiin: sosiaaliset prosessit, reflektiiviset prosessit, kognitiiviset prosessit ja operationaaliset prosessit. Sosiaalisissa prosesseissa oppimisen lähtökohtana on se, että merkittävät henkilökohtaiset kokemukset jaetaan työtovereiden kanssa. Oppimisen, työn ja työyhteisön kehittämisen kannalta on tärkeää, että kokemusten jakamiselle ja ajatusten tuottamiselle löytyy tilaa ja aikaa. (Poikela & Järvinen 2007.)

Reflektiivisessä prosessissa tapahtuu oppimisen ydin, kun henkilökohtaisia ja yhteisiä kokemuksia reflektoidaan ja tieto käsitteellistetään. Oppimisen edellytyksenä on yksilön saama palaute, yhteisesti tehty arviointi sekä käsitysten ja käsitteiden tulkinnan arviointi. Kognitiivisessa prosessissa tapahtuu eri suunnasta tulevien tietojen yhdistämistä, sillä aikaisempi tieto yhdistyy niin työkokemuksen tuottamaan tietoon kuin työpaikan monipuolisen tietoympäristön tuottamaan tietoon. Operationaalisissa prosesseissa aktiivisen tekemisen, toiminnan ja kokeilun kautta tapahtuu oppimista. (Poikela & Järvinen 2007.)

4.3 Sosionomi (AMK) –harjoittelut Centria-ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikössä

Tässä luvussa käsittelemme sosionomi (AMK) -harjoitteluiden tavoitteita, suoritteita ja arviointia Centria-ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeiden pohjalta. Lukemisen sujuvuutta helpottaaksemme viitaamme kokonaisuudessaan kahteen erilliseen kansioon, joista toinen sisältää kaikki vuosina 2012 ja 2013 aloittaneita opiskelijoita koskevat harjoitteluohjeistukset (Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2012–2013) ja toinen vuosina 2011–2009 aloittaneita opiskelijoita koskevat ohjeistukset (Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2011–2009).

Tutkittaviemme joukossa on kahden eri opetussuunnitelman mukaan opiskelevia sosionomiopiskelijoita. Vuonna 2012 opintonsa aloittaneet etenevät uusimman opetussuunnitelman mukaisesti ja ennen vuotta 2012 aloittaneet suorittavat opintonsa aiemman opetussuunnitelman mukaan. Uudistetun opintosuunnitelman vuoksi tutkittavamme ovat suorittaneet myös harjoittelujaksonsa hieman eri nimikkeiden alla.

Harjoitteluiden tavoitteet ja arviointiperusteet ovat kuitenkin pysyneet sisällöltään pääpiirteissään samoina ja kaikki sosionomiopiskelijat suorittavat yhtä monta opintopistettä harjoitteluiden merkeissä. (Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2012–2013; Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2011–2009.)

Ennen vuotta 2012 opintonsa aloittaneiden sosionomiopiskelijoiden harjoittelujaksot ovat seuraavat:

- Refleктоiva ammattikäytäntö 7 op (5 viikkoa)
- Tutkiva ammattikäytäntö 11 op (7 viikkoa)
- Kehittävä ammattikäytäntö 15 op (10 viikkoa)
- Monialainen ammattikäytäntö 12 op (8 viikkoa)

(Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2011–2009.)

Vuonna 2012 opintonsa aloittaneet sosionomiopiskelijat suorittavat seuraavat harjoittelut:

- Asiakastyön harjoittelu 7op (5 viikkoa)
- Ammatillisten työmenetelmien harjoittelu 11 op (7 viikkoa)
- Kehittämistyön harjoittelu 12 op (8 viikkoa)
- Sosiaaliohjauksen syventävä harjoittelua tai
- Varhaiskasvatuksen syventävä harjoittelu 15 op (10 viikkoa)

(Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2012–2013.)

4.3.1 Harjoitteluiden tavoitteet

Sosionomi (AMK) –harjoitteluiden tavoitteena on siirtää teoriaopinnoissa opiskeltuja tietoja käytäntöön tutustumalla työelämän tehtäviin ja asiakastilanteisiin. Erittäin tärkeä tavoite on myös oppia refleктоimaan omaa ja työyhteisön toimintaa ja omaksua ammattieettiset toimintatavat. Kaikille neljälle harjoittelujaksolle on luotu yleiset oppimista edistävät tavoitteet. Yleisten tavoitteiden lisäksi jokainen opiskelija pohtii ja kirjaa omat henkilökohtaiset tavoitteensa kullekin harjoittelulle. Opiskelija käy läpi omat tavoitteensa hänelle nimetyn työpaikan lähiohjaajan kanssa ja peilaa tavoitteitaan yleisiin tavoitteisiin ja juuri kyseisen työpaikan työtehtäviin. (Ylivieskan yksikön sosiaalialan

harjoitteluohjeet 2012–2013; Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2011–2009.)

Ensimmäisen harjoittelujakson (reflektoiva ammattikäytäntö/ asiakastyön harjoittelu) tarkoituksena on tarjota opiskelijalle kuva sosiaalialan työtehtävistä ja sosiaalialasta työkenttänä. Ensimmäisen harjoittelun yleisinä tavoitteina on oppia reflektion perusvalmiudet ja harjaannuttaa asiakastyöskentelyä. Opiskelija pääsee harjoittamaan omia vuorovaikutustaitojaan aidoissa asiakastilanteissa ja työyhteisössä työyhteisön jäsenenä. Ammattieettisten periaatteiden mukaan toimiminen on tärkeä tavoite jo ensimmäisessä harjoittelussa. Uusimman opetussuunnitelman mukaisessa asiakastyön harjoittelussa asiakaslähtöistä työskentelyä on painotettu hieman aiempaa enemmän, mutta sekä asiakastyön harjoittelussa että reflektoivan ammattikäytännön harjoittelussa tavoitteet ovat sisällöllisesti hyvin samansuuntaiset. (Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2012–2013; Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2011–2009.)

Toinen harjoittelu on nimeltään tutkiva ammattikäytäntö/ ammatillisten työmenetelmien harjoittelu. Toisen harjoittelun osalta uuden ja aiemman opetussuunnitelman mukaisten harjoitteluiden tavoitteet ovat vaihtuneet hieman ensimmäistä harjoittelua enemmän. Tutkivan ammattikäytännön harjoittelussa tavoitteena on oppia arvioimaan sosiaalialan työprosesseja ja työmenetelmiä, hyödyntämään tutkimuksellista tietoa ammatillisten valmiuksien kehittämisessä ja erottamaan kokemustiedon ja tutkimuksellisen tiedon elementit sosiaalialan työssä. Ammatillisten työmenetelmien harjoittelussa tavoitteiden painotus on nimensä mukaisesti aiempaa vahvemmin asiakastyön prosesseihin ja työmenetelmiin perehtymisessä. (Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2012–2013; Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2011–2009.)

Kehittävän ammattikäytännön harjoittelussa opiskelija pääsee syventämään suuntautumisopintojen aikana saatuja tietoja ja taitoja. Tavoitteena on, että opiskelija kehittää ja syventää valmiuksiaan toimia sosiaali- ja terveysalan asiantuntijuutta vaativissa suunnittelu-, toteutus-, ohjaus- ja kehittämistehtävissä. Opintojen edetessä myös harjoitteluille asetetut tavoitteet etenevät ja kolmannessa harjoittelussa opiskelijan tavoitteena onkin oppia käyttämään henkilöstöhallintoon, taloushallintoon ja laadunhallintaan liittyvää tietoa suunnitelmallisessa työtoiminnassa ja hallitsemaan tiimityöskentelyprosessiin kuuluvia asioita. (Ylivieskan yksikön sosiaalialan

harjoitteluohjeet 2011–2009.) Tällä hetkellä uuden opetussuunnitelman mukaiset kolmannen ja neljännen harjoittelun tavoitteet ja tehtävät ovat vielä työn alla.

Monialaisen ammattikäytännön harjoittelussa yleiset tavoitteet liittyvät sosiaalialan moniammatillisissa verkostoissa toimimiseen ja työn kehittämiseen asiakkaiden ja työelämän tarpeiden mukaisesti. Tavoitteena on, että opiskelija oppii hyödyntämään sosiaalialan erikoisosaamista moniammatillisessa yhteistyössä ja pystyy arvioimaan erilaisia moniammatillisia toimintamalleja ja niiden soveltuvuutta asiakastyössä. Yhtenä tavoitteena on myös oppia kehittämistyön prosessi osallistumalla käytännön kehittämistyöhön. (Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2011–2009.)

4.3.2 Harjoitteluiden suoritteet

Opiskelija tekee harjoittelun aikana keskimäärin seitsemän tunnin työpäivää. Työvuorojen ja mahdollisten poissaolojen kanssa toimitaan kulloisenkin työpaikan käytänteiden mukaisesti. Mikäli opiskelijalle tulee poissaoloja harjoittelusta, hänen tulee korvata poissaolot niin, että harjoittelulle asetettu työmäärä tulee tehdyksi. Opiskelija osallistuu harjoittelussa kulloisenkin työpaikan asiakastyöhön. Opiskelija osallistuu harjoittelunsa aikana myös opiskelijan roolin sallimissa puitteissa työpaikalla tapahtuvaan tiimi- ja ryhmätyöskentelyyn sekä muuhun suunnittelu- ja kehittämistyöhön. Itsenäisen työskentelyn asteittainen lisääntyminen ja vastuun ottaminen työtehtävistä kuuluu opiskelijan rooliin harjoittelussa. (Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2012–2013; Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2011–2009.)

Jokaiseen harjoitteluun kuuluu kirjallisen harjoitteluraportin tekeminen. Harjoitteluraporttiin sisältyy omien tavoitteiden, tehtävistä suoriutumisen ja kehittämistehtävien arvioimisen lisäksi kyseistä harjoittelua tukeva kirjallinen tehtävä. Tehtävä liittyy kulloisenkin harjoittelun tavoitteisiin ja se voi olla esimerkiksi asiakkaan haastattelu, asiakasprosessin kuvailu ja arviointi tai kehittämistehtävä työpaikan käytänteisiin liittyen. (Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2012–2013; Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2011–2009.)

4.3.3 Harjoitteluiden arviointi

Harjoittelujen arviointi on monipuolista eikä arviointia tee pelkästään opettaja. Opiskelijan oma jatkuva reflektio ja arviointi on oppimisprosessin etenemiselle ensisijaisen tärkeää. Jokaisen harjoittelun loppupuolella on arviointikeskustelu, jossa opiskelija, työpaikan lähiohjaaja ja harjoittelua ohjaava opettaja arvioivat harjoittelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista. Opiskelijan oppimiselle on harjoittelun lopussa tapahtuvan arvioinnin lisäksi tärkeää se, että opiskelija saa jatkuvaa palautetta lähiohjaajalta ja muilta työyhteisön jäseniltä pitkin harjoittelua. (Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2012–2013; Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2011–2009.)

Ennen arviointikeskustelua opiskelija täyttää itsearvioinnin, jossa hän arvioi harjoittelulle asettamiensa tavoitteiden toteutumista ja esiin nousseita kehittämisen paikkoja. Myös lähiohjaaja täyttää arviointilomakkeen, jossa hän peilaa opiskelijan asennoitumista työhön, ohjaus- ja vuorovaikutustaitoja, asiakastyötaitoja ja ammatinhallintaa suhteessa etukäteen annettuihin arvioinnin tasoihin. Harjoittelut arvioidaan hyväksytty/hylätty – periaatteella. Opiskelija ja lähiohjaaja pääsevät tutustumaan arvioinnin tasoihin (LIITE 2-3) jo harjoittelun alussa. Ensimmäisen ja toisen harjoittelun arvioinnissa huomioitavia asioita ovat: 1.) asennoituminen työhön, 2.) ohjaus- ja vuorovaikutustaidot, 3.) työtaidot asiakastyössä ja 4.) ammatinhallinnan ja työn kehittäminen. (Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2012–2013; Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2011–2009.)

Opintojen edetessä ja sosiaalialan tuntemuksen syventyessä kolmannelle ja neljännelle harjoittelulle on asetettu arvioinnin aihealueiksi: 1.) ammatinhallinta, työn kehittäminen ja suunnittelu, 2.) ohjaus- ja vuorovaikutustaidot ja 3.) suuntautumisalueen asiantuntijuuden kehittäminen (Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2011–2009). Arvioinnin tasoissa on määriteltä arvioinnin kohteena olevat asiat ja hyväksytty ja hylätty taso (Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2012–2013; Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2011–2009).

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tieto pohjautuu joko empiriaan tai teoriaan. Empiirinen tieto voi olla laadullista eli kvalitatiivista tai määrällistä eli kvantitatiivista. (Koutaniemi 2003, 5.) Määrällisessä tutkimuksessa esiintyvät luvut eivät ole itseisarvo sinänsä, vaan olennaista on ymmärtää, miten tietty luku on saatu ja mitä siitä voidaan päätellä (Töttö 2012, 10).

Tämä opinnäytetyö on empiirinen tutkimus. Tutkittaviamme olivat sosionomi (AMK) -opiskelijat Centria-ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksiköstä sekä lähiohjaajina toimineet sosiaalialan työntekijät Ylivieskan yksikön toiminta-alueelta. Tutkimuksessamme saatu tieto perustuu siis tutkittaviemme omiin havaintoihin ja kokemuksiin. Vaikka tutkimuksemme on luonteeltaan empiirinen, tarvitsemme empiiristen havaintojen tueksi teoriatietoa. Teoriatietoa edustaa tässä tutkimuksessa mm. tieto sosiaalialan kompetensseista ja sosionomi (AMK) –koulutuksen taustoista. Aiheeseen tutustuminen teoreettisen tiedon tasolla ja omakohtaiset kokemukset sosionomiharjoitteluista olivat pohjana tarkoituksenmukaisten kyselylomakkeiden rakentamisessa.

Tutkimusmenetelmämme oli määrällinen ja aineiston keruu tapahtui lomakekyselyillä Webropol-ohjelmaa avuksi käyttäen. Kyselylomakkeilla oli sekä suljettuja monivalinta- ja likert-asteikkoon perustuvia kysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Lomakekyselyn vastaukset analysoitiin webropol- ohjelman avulla tilastollisesti sekä avoimien kysymyksien vastaukset aineistolähtöisen sisällönanalyysin mukaan teemoitellen. Edellä mainitun Tötön ajatuksia mukaillen meidän oli tärkeää pitää koko tutkimuksen teon ajan mielessä se, että tutkimuksessa saadut luvut eivät ole tutkimuksen itsetarkoitus, vaan tavoitteena oli saada tietoa sosionomi (AMK) –opiskelijoiden ja lähiohjaajien kokemuksista ja kehittämisajatuksista koskien sosionomiharjoittelua.

Määrällisessä tutkimuksessa riittävän suuri joukko vastaajia takaa sen, että tuloksia pystytään pitämään luotettavina ja niitä voidaan yleistää (Kananen 2008). Sosionomiopiskelijoiden kohdalla halusimme ottaa mukaan kaikki ne opiskelijat, jotka olivat ilmoittautuneet läsnä oleviksi syksyllä 2013 Centria-ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikön sosiaalialan koulutusohjelmaan, ja joilla oli kokemusta ainakin yhdestä harjoittelusta. Otoksena opiskelijoiden kohdalla oli siis kokonaisotos. Kysely lähetettiin

sosionomiopiskelijoille Webropol-ohjelman avoimena linkkinä sähköpostilla (LIITE 5, LIITE 6). Kyselyn vastaanottajia oli yksikkömme 110 sosionomiopiskelijaa. Kyselyyn vastaaminen tapahtui anonyymisti internetissä.

Lähiohjaajien kohdalla tutkittavien määrittely oli haastavampaa. Perusjoukko muodostuu sosiaalialan työntekijöistä, jotka ovat toimineet lähiohjaajina Centria-ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikön sosionomiopiskelijoille. Otanta muodostui ryväsotannaksi (Kananen 2008 s. 76). Saimme opettajilta listoja, joihin jokainen oli eritellyt viime vuosien aikana ohjaamiensa harjoitteluiden tiedot. Määrittelimme tähän tutkimukseen Centria-ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikön toiminta-alueen koskevan peruspalvelukuntayhtymä Kallion ja Selänteen sekä sosiaali- ja terveystieteiden Helmen alueita sekä lisäksi Oulaisten kaupunkia. Poimimme listoilta toiminta-alueiden lähiohjaajat. Tutkimukseen valikoituneet lähiohjaajat saivat sähköpostilla henkilökohtaisen linkin Webropol-ohjelmasta, jonka kautta he pystyivät vastamaan kyselyyn anonyymisti (LIITE 5, LIITE 7).

Kerätyn aineiston analysointi, tulkinta ja johtopäätösten teko on tutkimuksen teon ydintä. Analyysin tavoitteena on selittää, miten vastaajat ovat kokeneet asiat tilastollisesti. Tilastollisesti esitetyt asiat eivät riitä, vaan tuloksia pitää tulkita. Tulkinta vaiheessa tutkijat pohtivat analyysin tuottamia tuloksia ja laativat niistä asiakokonaisuuksia eli synteesejä. Synteetit antavat vastaukset asetettuihin tutkimusongelmiin ja perustan tutkijoiden omille johtopäätöksille. Johtopäätöksissä on hyvä pohtia mikä on saatujen tulosten merkitys tutkimusalueella ja nouseeko tuloksista muita laajempia merkityksiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 216, 224–225.)

Tutkimuksen teon pyrkimyksenä on aina saada luotettavaa ja pätevää tietoa tutkittavasta aiheesta. Kuitenkin tulosten luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat, sillä tulosten luotettavuuteen voivat vaikuttaa monet eri tekijät. Tutkimuksessa onkin tärkeää arvioida saatujen tulosten luotettavuutta. Tutkimuksen reliaabelius kuvaa tutkimuksen mittaustulosten toistettavuutta ja kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia eli sitä, miten luotettavana tutkimustuloksia voidaan pitää. Validius tarkoittaa tutkimuksen pätevyyttä. Tutkimuksen pätevyydestä puhuttaessa tarkoitetaan valitun tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä tutkija on ajatellut mittaavansa. (Hirsjärvi ym. 2007, 226.)

6 TUTKIMUSTULOKSET

Webropol-ohjelmalla toteutetut kyselyt sosionomi (AMK) -opiskelijoille ja lähiohjaajille koostuivat taustatiedoista ja harjoittelukokemuksia koskevista kysymyksistä. Kyselyt sisälsivät suljettuja ja avoimia kysymyksiä. Käytimme kyselyssä Likertin 4-portaista asteikkoa, jossa vastausvaihtoehdot annettuihin väittämiin olivat 1= Täysin eri mieltä, 2= Jokseenkin eri mieltä, 3= Jokseenkin samaa mieltä ja 4= Täysin samaa mieltä.

6.1 Sosionomi (AMK) -opiskelijoiden kysely

Opiskelijoiden kyselyyn saimme vastauksia 61 kpl (n=61). Kyselyitä lähetimme kaikille harjoitteluita suorittaneille opiskelijoille, jotka olivat ilmoittautuneet läsnä oleviksi opiskelijoiksi sosiaalialan koulutusohjelmaan Centria-ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikössä syksyllä 2013. Opiskelijat olivat toisen, kolmannen ja neljännen vuoden opiskelijoita. Vastausprosentti opiskelijoiden osalta oli 55 %.

Vastanneista opiskelijoista 46 % oli iältään 19–23 -vuotiaita, 18 % 24–30 -vuotiaita, 15 % 31–40-vuotiaita, 16 % 41–50-vuotiaita ja 5 % yli 51-vuotiaita. Opiskelijoista 23 %:lla oli työkokemusta 0-1 v, 27 %:lla 2-3 vuotta, 23 %:lla 4-10 vuotta, 17 %:lla 11–20 vuotta ja 10 %:lla yli 21 vuotta. Opiskelijoista 15 % oli tehnyt yhden harjoittelun, 47 % kaksi harjoittelua, 10 % kolme harjoittelua ja 28 % neljä harjoittelua.

6.1.1 Harjoittelupaikan valinta

Opiskelijoista 78 % oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että he kokivat saaneensa tarpeeksi tietoa harjoittelupaikoista. 20 % oli jokseenkin eri mieltä ja 2 % täysin eri mieltä väittämän kanssa. Avoimeen vastauskohtaan, mitä tietoa olisit tarvinnut lisää, vastasi 13 opiskelijaa. Selkeäksi teemaksi vastauksissa nousi se, että opiskelijat olisivat kaivanneet enemmän tietoa mahdollisista sosionomiopiskelijoille soveltuvista harjoittelupaikoista. Lisäksi tietoa olisi kaivattu siitä, mihin paikkoihin kannattaa mennä missäkin vaiheessa opintoja sekä mitä harjoittelijan roolissa kuuluu ja ei kuulu tehdä.

Millaisia paikkoja on tarjolla ja millaisiin paikkoihin kannattaa mennä.

Enemmän tietoa esimerkiksi järjestöistä ja kolmannen sektorin mahdollisuuksista.

Enemmän tietoa eri palveluista joissa voi työskennellä. Itselläni ei ollut oikeastaan ollenkaan tietoa missä sosionomi voi työskennellä, joten useimpia vaihtoehtoja harjoittelupaikoista en tiennyt.

--Varsinkin alussa ei ollut selvää mihin paikkoihin voi hakea ja mistä paikoista olisi hyötyä tulevaisuuden kannalta

Lisää vaihtoehtoisia paikkoja (itselle ei välttämättä niin laajasti tule mieleen), sekä enemmän tietoa siitä, millaiset paikat kannattaa valita opiskelun alkuvaiheessa ja minkälaiset paikat/harjoittelut kannattaa/pitää jättää viimeisiksi.

Kysyimme opiskelijoilta, mistä he ovat saaneet tietoa harjoittelupaikoista. Opiskelijoista 61 % oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että he olivat saaneet koulusta harjoittelupaikkoja koskevaa tietoa. 39 % vastaajista oli täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä koulusta harjoittelupaikkoja koskevasta tiedonsaannin lähteenä. 66 % opiskelijoista oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä opiskelukavereiden toimimisesta harjoittelupaikkoja koskevasta tiedonlähteenä. Internet tiedonlähteenä jakoi opiskelijoiden mielipiteet (50 % jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä ja 50 % täysin eri mieltä tai jokoenkin eri mieltä). Suurin osa opiskelijoista (87 % täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä) ei kokenut saaneensa mediasta tietoa harjoittelupaikoista. Avoimessa vastauskohdassa opiskelijat painottivat oman aktiivisuuden roolia harjoittelupaikkoja koskevan tiedon löytämisestä. (TAULUKKO 1)

TAULUKKO 1. Koen saaneeni tietoa harjoittelupaikoistani? (n=61).

(1= Täysin eri mieltä, 2= Jokseenkin eri mieltä, 3= Jokseenkin samaa mieltä ja 4= Täysin samaa mieltä)

	1	2	3	4
a) koulusta	15 %	24 %	33 %	28 %
b) opiskelukavereilta	13 %	21 %	46 %	20 %
c) internetistä	30 %	20 %	34 %	16 %
d) mediasta (paikallislehdistä ym.)	64 %	23 %	11 %	2 %
e) aiemmasta/nykyisestä työpaikasta	36 %	31 %	23 %	10 %
f) tuttavilta/sukulaisilta	41 %	25 %	29 %	5 %
g) muu, mikä?	63 %	11 %	11 %	15 %

Opiskelijoista 79 % oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä ja 21 % jokoinkin eri mieltä tai täysin eri mieltä harjoittelupaikan löytämisen helppoudesta.

6.1.2 Harjoittelun ohjaus sekä opiskelijoiden kokemat haasteet ja hyödyt

Opiskelijoilla oli ollut kaikissa harjoitteluissa useimmiten sosionomi (AMK) lähiohjaajana. Alemman koulutusasteen suorittaneita lähiohjaajia oli vain ensimmäisessä ja toisessa harjoittelussa. Sosionomi (AMK) tutkinnon suorittaneiden lähiohjaajien määrä kasvoi viimeisissä harjoitteluissa. (TAULUKKO 2) Annettujen vastausvaihtoehtojen ulkopuolelta lähiohjaajien koulutustaustasta löytyi: lasten ja nuorten ohjaaja, jokin kehitysvamma-alaan liittyvä koulutus, lastenohjaaja (3 kpl), yhteisöpedagogi (AMK) (6 kpl), opettaja, erityisluokan opettaja, lastentarhanopettaja (2 kpl), erityislastentarhanopettaja ja psykiatrinen sairaanhoitaja.

TAULUKKO 2. Minkälaisella koulutustaustalla työskenteleviä lähiohjaajia sinulla on ollut harjoitteluissasi? (n=59).

	1. harjoittelu	2. harjoittelu	3. harjoittelu	4. harjoittelu
a) sosionomi (AMK)	23 %	31 %	49 %	47 %
b) sosiaaliskasvattaja tai -ohjaaja	10 %	8 %	4 %	23 %
c) sairaanhoitaja (AMK) tai terveydenhoitaja (AMK)	15 %	8 %	4 %	0
d) kasvatustieteen kandidaatti (KK) tai -maisteri (KM)	18 %	13 %	17 %	6 %
e) sosiaalityöntekijä	5 %	8 %	13 %	18 %
f) lähihoitaja	18 %	11 %	0	0
g) muu, mikä?	11 %	21 %	13 %	6 %

Kysyimme opiskelijoilta, ovatko he kohdanneet harjoittelussa joitakin haasteita tai vaikeuksia. Kaikkien kysytyjen osa-alueiden vastausten keskiarvo jäi korkeintaan jokseenkin eri mieltä vastausvaihtoehtoon. Opiskelijat kokivat kohdanneensa eniten ongelmia ohjauksen puutteessa. 9 % opiskelijoista oli täysin samaa mieltä ja 25 % jokseenkin samaa mieltä ohjauksen puutteesta. 20 % opiskelijoista oli jokseenkin samaa mieltä arvostuksen puutteesta ja 22 % oli jokseenkin samaa mieltä huonon työilmapiirin kohtaamisesta. (TAULUKKO 3)

TAULUKKO 3. Koen kohdanneeni harjoitteluissani seuraavia haasteita tai vaikeuksia (n=59). (1=Täysin eri mieltä, 2=Jokseenkin eri mieltä, 3=Jokseenkin samaa mieltä, 4=Täysin samaa mieltä)

	1	2	3	4
a) ohjauksen puute	27 %	39 %	25 %	9 %
b) arvostuksen puute	51 %	25 %	20 %	4 %
c) huono työilmapiiri	49 %	27 %	22 %	2 %
d) vaikeus järjestää ruokailu	71 %	15 %	14 %	0 %
e) työvuorojen sopiminen	80 %	15 %	3 %	2 %
f) poissaolon korvaaminen	75 %	19 %	3 %	3 %
g) liian matala vaatimustaso	56 %	25 %	14 %	5 %
h) liian korkea vaatimustaso	61 %	29 %	10 %	0 %
i) oman motivaation puute	70 %	19 %	8 %	3 %

Avoimeen vastauskohtaan ”Jos olet kokenut haasteita tai vaikeuksia, mistä arvioit niiden johtuneen?” vastasi 34 % opiskelijoista. Vastauskohdassa nousi esille kolme teemaa: poissaolojen korvaamisen joustamattomuus, harjoittelijan ohjaukseen varatun ajan puute ja harjoittelijan roolin epäselvyys työpaikalla.

Paikoissa, joissa on monta työntekijää työvuorossa yhtä aikaa, on hyvin vaikeaa löytää itselleen "turvahenkilöä", jonka kanssa voisi jakaa asioita, kysellä, kyseenalaistaa ja hakea tukea vaikeina hetkinä. Lähiohjaaja kun ei ole aina paikalla tai saatavilla kun olen työharjoittelussa.

Ohjaaja on ollut kiireinen. Minut on laskettu työntekijäksi, vaikka olen ollut harjoittelija.

Poissaolojen korvaamisen kanssa on ollut hankaluuksia ja ihmettelyä harjoittelupaikkojen työntekijöiltäkin. Olen aina tehnyt yhtä pitkää päivää kuin muutkin työntekijät jotta saan tunteja varastoon, koska useimmiten olen joutunut olemaan poissa joitain päiviä lapseni sairastamisien vuoksi. Työelämässäkään ei tällaisia poissaoloja tarvi korvata, joten siksi käytäntö on naurettava ja joustamaton.

Meillä ei ollut ehtinyt olla paljon mitään ammattiaineita ennen ensimmäistä harjoittelua, tuntui että ensimmäinen harjoittelu saisi olla myöhemmin keväällä

Liian helposti unohdetaan, että opiskelija on opiskelija, ei työntekijä! Ohjaaminen jäänyt toisessa harjoittelussa vähiin, kun on itse ollut "liian oma-aloitteinen, omatoiminen".

Minulle annettiin enemmän vastuuta, mitä opiskelijana olisi saanut ottaa.

97 % opiskelijoista oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä osaamisen syventymisestä harjoitteluiden myötä. Opiskelijat kokivat myös luoneensa uusia suhteita työelämäään. 87 % opiskelijoista oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä edellisen väittämän kanssa. Avoimessa vastauskohdassa opiskelijat vastasivat hyötynensä harjoitteluista myös seuraavasti:

Usko omiin kykyihin lisääntyi

Työ opettaa parhaiten

Pääsin soveltamaan teoriaa käytäntöön

Oma ammatillinen kasvu kehittyi huomasti muun ikään kuuluvan kasvun rinnalla

Uusia ihmissuhteita myös työelämän ulkopuolelle

Sain itse valita minua kiinnostavan, minulle uusia kokemuksia tuovan harjoittelupaikan

Sain laajaa näkökulmaa moniammatilliseen yhteistyöhön

Esitimme opiskelijoille väittämiä harjoitteluaikana saamasta perehdytyksestä ja opastuksesta, palautteesta ja tuen saamisesta. 15 % opiskelijoista oli jokseenkin eri mieltä riittävän perehdytyksen ja opastuksen saamisesta. 42 % oli täysin samaa mieltä ja 40 % jokseenkin samaa mieltä edeltävän väittämän kanssa. 39 % opiskelijoista oli täysin samaa mieltä ja 41 % jokseenkin samaa mieltä riittävän palautteen saamisesta. 13 % opiskelijoista oli puolestaan jokseenkin eri mieltä ja 7 % täysin eri mieltä riittävän palautteen saamisesta. (TAULUKKO 4)

58 % opiskelijoista oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä riittävän tuen saamisesta koululta. 29 % opiskelijoista oli jokseenkin eri mieltä ja 13 % täysin eri mieltä kyseisen väittämän kanssa. Riittävän tuen saamisesta lähiohjaajalta 80 % opiskelijoista oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä. 20 % oli jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä lähiohjaajalta saamansa tuen riittävyydestä. 86 % opiskelijoista oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä muun työyhteisön riittävästä tuesta. (TAULUKKO 4)

TAULUKKO 4. Koen saaneeni harjoittelupaikassani riittävästi (n=59).

(1=Täysin eri mieltä, 2=Jokseenkin eri mieltä, 3=Jokseenkin samaa mieltä, 4=Täysin samaa mieltä)

	1	2	3	4
a) perehdytystä ja opastusta	3 %	15 %	40 %	42 %
b) palautetta	7 %	13 %	41 %	39 %
c) tukea koululta	13 %	29 %	46 %	12 %
d) tukea lähiohjaajalta	7 %	13 %	29 %	51 %
e) tukea muulta työyhteisöltä	2 %	12 %	40 %	46 %

6.1.3 Asiantuntijaksi kasvaminen ja tyytyväisyys harjoitteluun

Kysyimme opiskelijoilta, kokevatko he opintojen sisällön kohtaavan hyvin työelämän vaatimusten kanssa. 7 % opiskelijoista oli täysin samaa mieltä ja 56 % jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa. 34 % opiskelijoista oli jokseenkin eri mieltä opintojen sisältöjen kohtaavuudesta työelämän vaatimusten kanssa. 92 % opiskelijoista oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että harjoittelun tavoitteet ovat sopivantasoiset sosionomi (AMK) –tutkintoon.

Suurin osa opiskelijoista koki, että harjoittelut täydentävät hyvin asiantuntijaksi kasvamista (95 % opiskelijoista oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä). 98 % opiskelijoista oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että opintojen aikana suoritettavat harjoittelujaksot ovat tärkeitä työllistymisen kannalta.

Opiskelijoista hieman yli puolet (52 %) oli täysin samaa mieltä kysyttäessä tyytyväisyyttä suoritettuihin harjoitteluihin. 35 % oli jokseenkin samaa mieltä ja 13 % jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä väittämän kanssa. Avoimessa vastauskohdassa kysyimme syytä suoritettujen harjoittelujen tyytymättömyyteen, jos sellaista oli kokenut. Vastauksissa nousi esille lähiohjaajan ja muun työyhteisön merkitys harjoittelun onnistumisen kokemukseen. Toisena teemana nousi esiin harjoittelupaikkojen suuntaamisen mielekkyys ja siihen liittyvä tiedonsaanti koskien eri harjoittelupaikkoja.

Osa harjoittelupaikoistani oli mieluisempia kuin toiset. Asiaan vaikutti pitkälti työpaikkaohjaaja.

Liian samankaltaisissa paikoissa harjoittelin.

Jos olisin tiennyt enemmän vaihtoehtoista, niin olisin osannut suunnata harjoitteluni erilaisemmin

Työnantajapuolen suhtautuminen harjoittelijaan oli alkuun nuiva, ikään kuin ei olisi haluttu ottaa "taakaksi"

Opiskelijat kokivat pääsääntöisesti tulleetensa hyvin kohdatuiksi harjoittelupaikoissa (TAULUKKO 5).

TAULUKKO 5. Koen, että minuun suhtauduttiin hyvin harjoittelupaikassani (n=61).
(1= Täysin eri mieltä, 2= Jokseenkin eri mieltä, 3= Jokseenkin samaa mieltä ja 4= Täysin samaa mieltä)

	1	2	3	4	Yhteensä
a) 1. harjoittelu	2 %	8 %	23 %	67 %	61
b) 2. harjoittelu	0 %	6 %	24 %	70 %	54
c) 3. harjoittelu	0 %	13 %	29 %	58 %	24
d) 4. harjoittelu	5 %	5 %	5 %	85 %	18

98 % opiskelijoista oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että niin sosiaalialan eettisen osaamisen kuin asiakastyön osaamisen sisäistäminen toteutuu sosionomiharjoittelussa. Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamisen sisäistämisen toteutumisesta sosionomiharjoittelussa 80 % opiskelijoista oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä. 18 % opiskelijoista oli jokseenkin eri mieltä edellisen väittämän kanssa. (TAULUKKO 6)

72 % opiskelijoista oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen sisäistämisen toteutumisesta sosionomiharjoittelussa. 25 % opiskelijoista oli jokseenkin eri mieltä tämän väittämän kanssa. Tutkimuksellisen kehittämisosaamisen sisäistämisestä 54 % opiskelijoista oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä ja 33 % jokseenkin eri mieltä. Johtamisosaamisen sisäistämisen toteutumisesta 47 % oli jokseenkin eri mieltä ja 30 % jokseenkin samaa mieltä. (TAULUKKO 6)

TAULUKKO 6. Koen, että seuraavien sosiaalialan kompetenssien sisäistäminen toteutuu sosionomiharjoittelussa (n=60). (1=Täysin eri mieltä, 2=Jokseenkin eri mieltä, 3=Jokseenkin samaa mieltä, 4=Täysin samaa mieltä)

	1	2	3	4
a) sosiaalialan eettinen osaaminen	0 %	2 %	40 %	58 %
b) asiakastyön osaaminen	0 %	2 %	30 %	68 %
c) sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen	2 %	18 %	52 %	28 %
d) kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen	3 %	25 %	57 %	15 %
e) tutkimuksellinen kehittämisosaaminen	13 %	33 %	49 %	5 %
f) johtamisosaaminen	13 %	47 %	30 %	10 %

6.1.4 Harjoittelun kesto ja palkallisuus

Kysyimme opiskelijoilta harjoittelujaksojen pituuksien sopivuudesta. 82 % opiskelijoista oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että harjoittelujaksojen pituudet ovat nykyisellään sopivia. 18 % opiskelijoista oli jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä väittämän kanssa. Avoimeen vastauskohtaan ”Jos muuttaisit harjoittelujaksojen kestoja, niin miten ja miksi?” saimme vastauksia 44 %:lta opiskelijoista. Useissa vastauksissa tuli toive harjoitteluiden jakamisesta nykyistä lyhyempiin ja useampaan harjoittelujaksoon. Osa vastaajista taas piti tärkeänä pitkiä harjoitteluita oppimisen kannalta.

Viiden viikon harjoittelujakso on liian lyhyt. Kun ehtii tutustua paikan asiakkaisiin ja käytäntöihin, harjoittelu loppuukin.

Useampi/lyhyempi jakso, esimerkiksi 4 tai 5v:n mittaisia. Näin pääsisimme tutustumaan useampaan alan työpaikkaan. Mielestäni tuo 4-5 vk:a on sopivan mittainen työharjoittelujakso. Viimeinen jakso voisi olla pidempi esim. sen 7-8.

Harjoittelut voisivat kestää pidempäänkin tai niitä voisi olla vielä yksi lisää, niistä kun oppii huomattavasti enemmän kuin opetuksesta.

Ensimmäistä harjoittelujaksoa jatkaisin ainakin viikolla, jotta pääsisi paremmin alkuun. Sen lisäksi olisi parempi, jos harjoittelujakso alkaisi myöhemmin, jotta pohjalla olisi jo vähän enemmän teoriaa. Esim. 1. harjoittelu voisi olla vasta ensimmäisen vuoden kevätlukukauden päätteenä.

Ottaisin ehkä noista pidemmistä harjoitteluista viikkoja vielä yhteen harjoitteluun, jotta saisi kokeilla useampaa harjoittelupaikkaa.

Lyhyempiä harjoitteluita, jotta voisi käydä useammassa paikassa. Yhteistuntimäärä ok.

Harjoittelut voisivat olla lyhyempiä, jotta pääsisi kokeilemaan mahdollisimman monta työpaikkaa

On hyvä, että harjoittelujaksot ovat pitkiä, jotta työtehtäviin ja -paikkaan pääsee tutuksi, mutta toisaalta olisi mukava käydä useammassakin paikassa harjoittelussa (esim. viidessä), koska työkenttä on niin laaja, että todella suuri osa jää näkemättä. tai sitten voisi olla esim. jotain tutustumispäiviä/viikkoja työpaikkoihin joihin haluaisi.

Aikuisopiskelijoiden kohdalla muuttaisin harjoittelujaksojen kestoja, samoin myös nuorisopuolen opiskelijoiden, joilla on työkokemusta yli kolme vuotta. Aikuisopiskelijoiden harjoitteluksi riittäisin neljä viikkoa.

Minusta koulun tulisi tiedottaa enemmän mahdollisuudesta jakaa harjoittelu esim. kahteen paikkaan. —.

85 % opiskelijoista oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että harjoitteluista pitäisi maksaa palkkaa myös sosiaalialalla. 63 % opiskelijoista oli jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä omasta valmiudestaan tinkiä harjoitteluiden sisällöstä palkan vuoksi. 65 % opiskelijoista oli jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä väittämän ”minua ei häittäisi, jos harjoittelupaikan saanti vaikeutuisi palkallisuuden vuoksi” kanssa. 82 % opiskelijoista oli jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä valmiudestaan pitkittää opintojen kestoa palkallisten harjoitteluiden vuoksi. (TAULUKKO 7)

TAULUKKO 7. Miten koet seuraavat väittämät (n=61).

(1=Täysin eri mieltä, 2=Jokseenkin eri mieltä, 3=Jokseenkin samaa mieltä, 4=Täysin samaa mieltä)

	1	2	3	4
a) mielestäni harjoitteluista pitäisi maksaa palkkaa myös sosiaalialalla	0 %	15 %	29 %	56 %
b) olisin valmis tinkimään harjoitteluiden sisällöstä palkan vuoksi	23 %	40 %	21 %	16 %
c) minua ei häittäisi, jos harjoittelupaikan saanti vaikeutuisi palkallisuuden vuoksi	21 %	44 %	25 %	10 %
d) olisin valmis pitkittämään opintojen kestoa palkallisten harjoittelujen vuoksi (mikäli palkallista harjoittelupaikkaa ei löytyisi heti)	48 %	34 %	11 %	7 %

6.1.5 Harjoittelun suoritteet ja arviointi

Harjoittelun suoritteista kysyttäessä 38 % opiskelijoista oli täysin samaa mieltä ja 50 % jokseenkin samaa mieltä siitä, että harjoitteluraportti ja nykyinen kirjallinen tehtävä on työmäärältään sopiva. 25 % opiskelijoista oli täysin samaa mieltä ja 60 % jokseenkin samaa mieltä harjoitteluraportin ja nykyisen kirjallisen tehtävän sisällön sopivuudesta. 13 % opiskelijoista oli jokseenkin eri mieltä edellisen väittämän kanssa. (TAULUKKO 8)

17 % opiskelijoista oli täysin samaa mieltä ja 53 % jokseenkin samaa mieltä siitä, että harjoitteluraportti ja nykyinen kirjallinen tehtävä vie oppimista eteenpäin. 23 % oli jokseenkin eri mieltä ja 7 % täysin eri mieltä oppimisen etenemisestä harjoitteluraportin ja nykyisen kirjallisen tehtävän teon myötä. (TAULUKKO 8)

Kysyimme opiskelijoilta, miten he kokevat väittämän ”harjoitteluraportti ja toiminnallisen tehtävän suunnittelu ja toteuttaminen olisi hyvä vaihtoehto kirjalliselle tehtävälle (esim. toimintatuokion järjestäminen, ohjeistuksen päivittäminen tms. työn luonteeseen sopiva)”. 25 % opiskelijoista oli täysin samaa mieltä, 40 % jokseenkin samaa mieltä, 27 % jokseenkin eri mieltä ja 8 % täysin eri mieltä esitetyn väittämän kanssa. (TAULUKKO 8)

TAULUKKO 8. Miten koet seuraavat väittämät. Harjoitteluraportti ja (n=60).
(1=Täysin eri mieltä, 2=Jokseenkin eri mieltä, 3=Jokseenkin samaa mieltä, 4=Täysin samaa mieltä)

	1	2	3	4
a) nykyinen kirjallinen tehtävä on työmäärältään sopiva	2 %	10 %	50 %	38 %
b) nykyinen kirjallinen tehtävä on sisällöltään sopiva	2 %	13 %	60 %	25 %
c) nykyinen kirjallinen tehtävä vie oppimista eteenpäin	7 %	23 %	53 %	17 %
d) toiminnallisen tehtävän suunnittelu ja toteuttaminen olisi hyvä vaihtoehto kirjalliselle tehtävälle (esim. toimintatuokion järjestäminen, ohjeistuksen päivittäminen tms. työn luonteeseen sopiva)	8 %	27 %	40 %	25 %

Avoimessa vastuskohdassa ”Jos koet, että jokin muu vaihtoehto olisi toimivampi, mikä se olisi ja miksi?” nousi esille monen suuntaisia ehdotuksia. Osa opiskelijoista toivoi, että tehtävänannot olisivat nykyistä selkeämpiä ja joustaisivat enemmän harjoittelupaikan työtehtävien mukaan. Toiminnallisen tehtävän ja nykyisen kirjallisen tehtävän puolesta tuli kannanottoja puolin ja toisin.

Toiminnallinen tehtävä olisi mielestäni parempi kuin kirjallinen tehtävä. Kirjallinen tehtävä on liian teoreettinen eikä se kohtaa riittävästi käytännön työtehtävien kanssa. Lisäksi kirjallinen tehtävä on hyvin laaja eikä sen tekemiseen anneta riittävästi aikaa.

Esim. toimintatuokion järjestäminen ja raportointi voisi olla hyödyllisempi tulevaa työelämää ajatellen.

Kirjallista osuutta pitää olla koska siinä tapahtuu ajatusten työstämistä ja omaa ammatillisen kasvun reflektointia. Harjoittelupaikasta riippuen toiminnallisen tehtävän toteuttaminen hyvä asia. Olen toteuttanut toiminnallista osuutta molemmissa harjoittelussani sekä kirjallisen osuuden. Raportti ja kirjallinen tehtävä on hyvä, mutta raporttiin koulu voisi antaa enemmän ohjeistusta/vaatia, mitä sinne voisi laittaa. Tuntuu, että sinne voi kirjoittaa mitä vain sattuu, ja opettaja on kommentoinut yhdellä lauseella kymmensivuista paperinivaskaa. Arviointi on hyvä hyväksytty/hylätty.

87 % opiskelijoista oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että nykyinen arviointikäytäntö on tarkoituksenmukainen. 12 % opiskelijoista oli jokseenkin eri mieltä nykyisen arviointikäytännön tarkoituksenmukaisuudesta. Arviointikriteereiden selkeydestä 80 % opiskelijoista oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä. 13 % opiskelijoista oli jokseenkin eri mieltä ja 7 % täysin eri mieltä arviointikriteereiden selkeydestä.

Avoimessa vastauskohdassa ”Jos koet, että arvioinnin voisi toteuttaa toisin, niin miten ja miksi?” ei noussut esiin selkeitä yhtenäisiä kehittämisideoita. Yhtenä aihealueena nousi kuitenkin esiin arviointikriteereiden epätarkkuus.

Arviointikriteerien tarkoitukset osittain vaikeita ymmärtää, ympäröivä. Niitä todellakin olisi aika päivittää! Kirjallisen osuuden tehtävänantoa voisi selkeyttää, tarkentaa mitä sillä haetaan. Koin aluksi kirjallisen osuuden hiukan turhaksi, sillä teemmehän kirjallisen itsearvioinnin sekä keskustelemme vielä ohjaajan ja opettajan kanssa. Mutta loppujen lopuksi harjoittelu tiivistyy hienosti juurikin siihen kirjalliseen osioon, kasvattaa omaa näkemystä alasta ja vahvistaa ammattitaitoa ja ammatillisuutta. Mielestäni siis kirjallisesta osuudesta ei tule missään nimessä luopua.

Arviointikriteerit ovat lähinnä huvittavat, aivan liian korkealle asetetut. esim. työyhteisön kehittäminen tai johtamistason tehtävien suorittaminen eivät ole kovinkaan käytännöllisiä, realistisia tai edes mahdollisia tehtäviä.

Arviointi voisi olla numeraalinen koska se on enemmän kertova perusteluineen. Työkokemuksen alalta omaavalle saisi olla laajempi arviointi ja kehittymisen esiintuominen. Siitä olisi hyötyä enemmän työnhaussa.

Opettajan käynti harjoittelupaikassani on ollut minun kohdallani aivan turha, sillä hän näkisi suunnilleen samat asiat arviointilapusta jonka ohjaaja täyttää.

Miksi harjoittelun päätteeksi tarvitsee ”arvioinnin”? Eikö olisi hyödyllisempää jos ”arviointi” olisi ennemminkin rakentavaa keskustelua siitä mitä onnistumisen kokemuksia ja oivalluksia opiskelija harjoittelun aikana sai.

6.1.6 Sosionomi (AMK) –opiskelijoiden kehittämisajatuksia harjoitteluista

Viimeiseksi kysyimme opiskelijoilta kehittämisajatuksia sosionomiharjoitteluista. Vastauksissa nousi esille seuraavia teemoja: harjoitteluiden palkallisuus, harjoitteluiden suorittamisen mahdollistaminen kesällä ja harjoittelun lisääminen.

Minusta on erittäin kummallista, että sosionomiharjoittelu on pääsääntöisesti palkatonta. Varsinkin, jos kyseessä on aikuisopiskelija tai nuorisopuolen opiskelija, jolla on perhettä. Ja toimeentulo kuuluu myös yksinasuvalle. Miten sosionomi (AMK) harjoittelijan työ harjoittelun aikana voi olla luonteeltaan erilaista kuin esimerkiksi insinööriharjoittelijan? Aivan käsittämätön ajatus!!!!!!

Harjoitteluista palkkaa.

Olen sitä mieltä, ettei harjoittelusta tarvitse maksaa palkkaa, sillä siinä vaiheessa asioita vasta opiskellaan. Poikkeustapauksissa voidaan palkanmaksusta sopia työpaikkakohtaisesti työnantajan ehdoin, ja esim. jos harjoittelijaa tarvitaan harjoittelun sisältöä vaativampiin, normaalin työntekijän vastuualueisiin kuuluviin työtehtäviin, tulisi hänellä olla oikeus palkkaan.

Harjoittelujaksojen tekeminen kesällä mahdollistaisi useammin palkallisen harjoittelun toteutumisen, sekä usealla vähentäisi opintojen venymistä. Työpaikat kuitenkin pyörivät enemmän tai vähemmän joskus harjoittelijoiden varassa, niin miksei niistä voisi maksaa myös palkkaa (alennettua tms.).

Harjoitteluita olisi hyvä voida suorittaa myös kesällä, jos on kesätöissä oman alan työpaikassa. Silloin voisi kirjoittaa esim. raportin kesätyöstä, eikä opettajan tarvitsisi kesälomallaan käydä työpaikalla. Jos harjoittelut olisivat palkallisia, niin opiskelijoilla olisi mahdollisuus lähteä myös kauemmas harjoitteluun.

Useampi harjoittelu, keskustelua ryhmän kanssa harjoitteluista.

Lyhyemmät harjoittelut, enemmän harjoittelua, harjoittelujen raportin muuttaminen vapaammaksi jossa saa itse nostaa tunteita herättäviä ajatuksia esille —.

Opiskelijat nostivat esiin myös muita yksittäisiä kehittämisajatuksia:

Selkeämmät tavoitteet myös koululta harjoittelujen suhteen.

Se pitää säilyttää, että itse saa valita harjoittelupaikat, se lisää motivaatiota. Muissa korkeakouluissa opettajat ovat merkittävässä roolissa paikkojen järjestämisessä, mikä on mielestäni paras systeemi työpaikkojen kannalta.

Ruokailun tai pienen korvauksen järjestäminen varsinkin 3. ja 4. harjoittelun ajalta olisi hyvä.

Syventävien opintojen, kuten mielenterveys- ja päihdetyön kurssien tulisi olla ennen toista harjoittelua...

Jos tietää missä haluaa työskennellä ja on jo työkokemusta harjoitteluiden määrän tulisi olla joustava ja yksilökohtainen.

6.2 Lähiohjaajien kysely

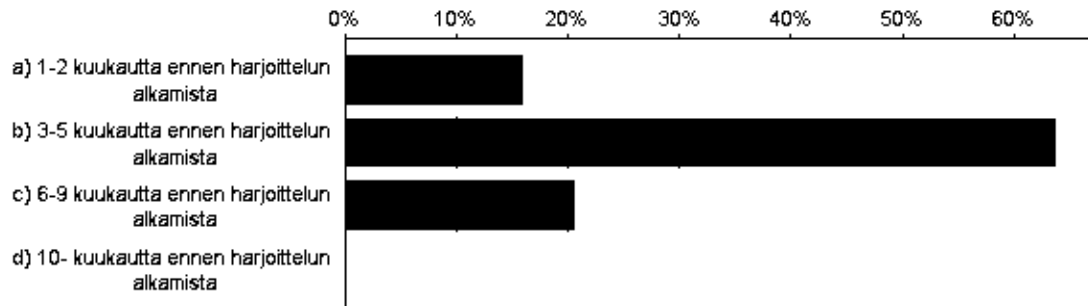
Lähiohjaajien kyselyyn vastauksia saimme 45 kpl (n=45). Kysely lähetettiin yhteensä 112 lähiohjaajana toimineelle sosiaalialan ammattilaiselle tai heidän esimiehelleen. Vastausprosentti lähiohjaajien kohdalla oli 40 %.

Suurin osa vastaajista työskenteli varhaiskasvatuksen (20 %), lastensuojelun ja perhetyön (22 %) tai sosiaaliohjauksen ja sosiaalityön (16 %) alan työssä. Muilla aloilla toimivat lähiohjaajat työskentelivät vammaistyön ja kuntoutuksen (11 %), vanhustyön (9 %), mielenterveystyön (7 %), opetuksen (4 %) ja päihdetyön (2 %) tehtävissä. Annettujen vastausvaihtoehtojen ulkopuolella työskenteli yhteensä 9 % lähiohjaajista ja he ilmoittivat alakseen työpajatoiminnan, nuorisotyön, koulukuraattorin työn tai aikuissosiaalityön.

Lähes puolet (47 %) vastanneista lähiohjaajista oli itse koulutustaustaltaan sosionomi (AMK). Muut vastanneet lähiohjaajat olivat koulutustaustaltaan kasvatustieteen kandidaatti tai –maisteri (13 %), sosiaalikasvattaja tai –ohjaaja (4 %), sosiaalityöntekijä (4 %) tai lähihoitaja (2 %). Annettujen vastausvaihtoehtojen ulkopuolella vastauksia oli 29 %. Heissä oli yhteisöpedagogeja (AMK) (6 %), lastentarhaopettajia (6 %), erityistason psykoterapeutti, kehitysvamma-alan ammattitutkinnon suorittanut, sosionomi (ylempi AMK), lastenohjaaja, sekä lähihoitaja jolla on lisäksi erityisammattitutkinto (6 %); lähihoitaja ja mielenterveyshoitaja, lähihoitaja ja päihdetyön- sekä psykiatrisen hoidon erityisammattitutkinto, lähihoitaja ja psykiatrisen hoidon erityisammattitutkinto. Lähiohjaajista 38 % oli ohjannut 1-2 harjoittelua, 35 % 3-5 harjoittelua ja 27 % yli 5 harjoittelua.

6.2.1 Harjoittelupaikan tiedusteleminen

64 % lähiohjaajista koki, että harjoittelun tiedusteleminen 3-5 kk ennen harjoittelun alkamista on hyvä ajankohta työpaikan näkökulmasta (KUVIO 2).

KUVIO 2. Mikä on työpaikan näkökulmasta hyvä ajankohta tiedustella harjoittelupaikkaa (n=45).

Kysymykseen ”Millä tavalla toivoisit opiskelijan tiedustelevan harjoittelupaikkaa?”, saimme eniten täysin samaa mieltä vastauksia puhelimitse (67 %), sähköpostitse (64 %) ja käymällä kysymässä kasvotusten (67 %) vaihtoehtojen kohdalla. 67 % lähiohjaajista oli täysin eri mieltä siitä, että työnvälitysverkkopalvelu (esim. jobstep) on sopiva tapa tiedustella harjoittelupaikkaa. Yksi lähiohjaaja nosti esiin avoimessa vastauskohdassa sen, että yhteyttä kannattaa ottaa esimieheen, koska he päättävät harjoittelupaikoista.

6.2.2 Harjoittelun ohjaus sekä lähiohjaajan kokemat haasteet ja hyödyt

Lähiohjaajista 80 % oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että hän tuntee hyvin sosionomi (AMK) –koulutuksen. 16 % vastaajista oli kyseisen väittämän kanssa jokseenkin eri mieltä ja 4 % täysin eri mieltä. ”Koen saaneeni tarpeeksi tietoa sosionomiharjoitteluiden tavoitteista ja vaatimuksista” väittämän kanssa 93 % vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä ja 7 % vastasi olevansa jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä. Avoimeen vastauskohtaan, millaista tietoa olisit tarvinnut lisää, vastasi 2 lähiohjaajaa:

Lomakkeet tulivat varsin myöhään ja opettaja ei pitänyt ainakaan tietääkseni opiskelijaan juurikaan yhteyttä. Olivat aika yksin harjoittelun aikana.

Olisi mukava saada tietää muitakin kuin ko. harjoittelujakson tavoitteita. Yleensäkin koko koulutuksen sisällöstä jotain enemmän.

Kysyimme lähiohjaajilta, ovatko he kokeneet joitakin ohjaamisen osa-alueita haasteelliseksi. Kaikkien kysyttyjen osa-alueiden vastausten keskiarvo jäi korkeintaan jokseenkin eri mieltä vastausvaihtoehtoon. Tuloksissa nousi esiin myös haasteita joissakin ohjaamisen osa-alueissa. 22 % vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä jäsennellyn ja mielekkään harjoittelun luomisen haasteellisuudesta ja 16 % poissaolojen korvaamisen haasteellisuudesta. 13 % oli jokseenkin samaa mieltä henkilökemioiden yhteensopivuuden haasteellisuudesta harjoittelijan kanssa ja 18 % yhteistyön haasteellisuudesta koulun kanssa. Avoimeen vastauskohtaan ”Jos olet kokenut haasteita ohjaamisessa, mistä arvioit niiden johtuneen?” saimme seuraavia vastauksia:

Lähinnä yhteydenpito koululta on ollut puutteellista ja harjoittelun ohjeistus on jätetty opiskelijan harteille.

Opiskelijan odotuksista ja työelämän mahdollisuuksista vastata niihin.

Opiskelijan puutteellinen sitoutuminen. Virheellinen tai puutteellinen ”lähtökäsitys” harjoittelupaikasta, työn sisällöstä—.

Poissaolojen korvaaminen tuntuu toisinaan oudolta, jos opiskelija on oikeasti ollut sairaana ja muutoin ollut huippuahkera: eihän työelämässäkään korvata sairastumisia...

Lisäksi kuusi vastaajaa toi esille sen, että oman työn kiireellisyys vaikuttaa siihen, että harjoittelun ohjaamiselle on vaikea löytää riittävästi aikaa.

Monesti oman työn kiire aiheuttaa sen, että opiskelija ”jää oman onnensa varaan” kun ei yksinkertaisesti ehdi perehdyttää ja suunnitella harjoittelua tarpeeksi

Enemmän opettajan käyntejä - riittäkö pelkkä loppuarviointi? Ei opiskelijan ohjaus voi jäädä kokonaan työelämän harteille

Ohjaamisen haasteellisuuteen liittyen kysyimme myös, millaisia haasteita ohjaajat ajattelevat opiskelijoiden kokeneen heidän työpaikallaan suoritetuissa harjoitteluissa. 16 % lähiohjaajista oli jokseenkin samaa mieltä siitä, että ohjauksen puute on ollut haaste tai vaikeus opiskelijalle ja 13 % siitä, että vaatimustaso oli ollut liian korkea opiskelijalle.

90 % lähiohjaajista vastasi olevansa jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä väitteen ”koen hyötyneni harjoittelujen ohjaamisesta” kanssa. Avoimeen kysymykseen, miten olet hyötynyt lähiohjaajana toimimisesta, saimme 32 vastausta. Avoimissa vastauksissa nousi esille kolme selkeää teemaa. Kun opiskelijat esittävät työhön liittyviä kysymyksiä, työntekijä joutuu reflektomaan omia toimintatapoja ja perusteluja toiminnalleen. Lähiohjaajat kokivat myös, että opiskelijoista on konkreettista apua työtehtävissä. Lisäksi useat lähiohjaajat toivat esiin sen, että opiskelijat tuovat uusia näkökulmia työhön ja tuovat mukanaan ajankohtaista tietoa alaan liittyen.

Kun työpaikalla on opiskelijoita, joutuu pohtimaan asioita eri näkökulmista, perustelemaan ääneen toimintatapaansa ja kohtaamaan erilaisia tilanteita yhdessä toisen aikuisen kanssa ja ehkä skarppaamaankin enemmän. Opiskelijoiden kanssa tulee hyviä keskusteluja, jotka rikastuttavat omaakin työtä ja palautteen kautta voi kehittää myös omaa työtapaansa ja työyhteisöä. Opiskelijat ovat rikkaus työelämässä ja estävät myös omaa rutinoitumista. Työssäoppimisten kautta voidaan saada myös uusia työntekijöitä taloon ja luoda yhteyksiä ja verkostoja —.

Opiskelijat tuovat aina uusia näkökulmia työelämään, ja kyseenalaistavat asioita kyselemällä, joten välillä on itsekkin hyvä pysähtyä miettimään, miksi meillä työelämässä toimitaan näin.

Opiskelijat päivittävät työtäni omilla tiedoillaan. Haastavat työtäpojani, menetelmiäni. Rikastavat ja uudistavat työtä ja työyhteisöä. Ovat konkreettisenä apuna työtehtävien hoitamisessa.

Oppiminen voi olla molemminpuolistakin välillä!

Olen paremmin selvillä sosionomi koulutuksesta ja tutustun samalla henkilöihin, jotka voivat olla sopivia työntekijöiksi omaan yritykseen.

Harjoitteluja ohjanneilta lähiohjaajilta kysyttiin, miten he ovat mielestään onnistuneet antamaan perehdytystä ja opastusta sekä palautetta ja tukea lähiohjaajana. 91 % lähiohjaajista oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että oli antanut riittävästi perehdytystä ja opastusta opiskelijalle. 18 % lähiohjaajista oli jokseenkin eri mieltä riittävän palautteen antamisesta ja 27 % puolestaan oli täysin samaa mieltä palautteen riittävydestä. 85 % vastasi olevansa jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä riittävän tuen antamisesta lähiohjaajana. (TAULUKKO 9)

TAULUKKO 9. Koen antaneeni opiskelijalle harjoittelujen aikana riittävästi (n=45).

(1= Täysin eri mieltä, 2= Jokseenkin eri mieltä, 3= Jokseenkin samaa mieltä ja 4= Täysin samaa mieltä)

	1	2	3	4
a) perehdytystä ja opastusta	0 %	9 %	58 %	33 %
b) palautetta	2 %	18 %	53 %	27 %
c) tukea lähiohjaajana	2 %	13 %	56 %	29 %

6.2.3 Asiantuntijaksi kasvaminen

Yhteensä 89 % lähiohjaajista oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että harjoittelut täydentävät hyvin asiantuntijaksi kasvamista ja 96 % että opintojen aikana suoritettavat harjoittelujaksot ovat tärkeitä työllistymisen kannalta. Suurin osa oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että harjoitteluiden tavoitteet ovat sopivantasoiset sosionomi (AMK) –tutkintoon (80 %) ja että opintojen sisältö kohtaa hyvin työelämän vaatimusten kanssa (83 %). Vastaajista 15 % oli jokseenkin eri mieltä siitä, että opintojen sisältö kohtaa hyvin työelämän vaatimusten kanssa. 20 % vastaajista oli jokseenkin eri mieltä siitä, että harjoitteluiden tavoitteet ovat sopivantasoiset sosionomi (AMK) –tutkintoon.

Sosionomiharjoitteluissa sosiaalialan eettisen osaamisen ja asiakastyön osaamisen sisäistäminen toteutuu lähiohjaajien mielestä vahvimmin sosiaalialan kompetensseja ajatellen. Yli puolet lähiohjaajista oli täysin samaa mieltä kyseisten kompetenssien sisäistämisen toteutumisesta. Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamisen sisäistämisestä 87 % oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä ja kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen sisäistämisestä jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä oli 80 % lähiohjaajista. Tutkimuksellisen kehittämisosaamisen ja johtamisosaamisen sisäistäminen toteutuu lähiohjaajien mielestä heikoimmin. (TAULUKKO 10)

TAULUKKO 10. Koen seuraavien sosiaalialan kompetenssien sisäistämisen toteutuvan sosionomiharjoitteluissa (n=45). (1= Täysin eri mieltä, 2= Jokseenkin eri mieltä, 3= Jokseenkin samaa mieltä ja 4= Täysin samaa mieltä)

	1	2	3	4
a) sosiaalialan eettinen osaaminen	0 %	2 %	47 %	51 %
b) asiakastyön osaaminen	0 %	11 %	38 %	51 %
c) sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen	0 %	13 %	56 %	31 %
d) kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen	0 %	20 %	56 %	24 %
e) tutkimuksellinen kehittämisosaaminen	2 %	38 %	38 %	22 %
f) johtamisosaaminen	7 %	51 %	33 %	9 %

6.2.4 Harjoittelut tulevaisuudessa

98 % lähiohjaajista oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että harjoittelujaksojen pituudet ovat nykyisellään sopivia. Lähiohjaajat ottivat kuitenkin kantaa harjoittelun kestoihin, osa lyhyempien ja osa pitempien harjoittelun puolesta. Yksi vastaaja koki, että yksittäisen harjoittelujakson kestoja voisi lyhentää ja harjoittelujaksojen määrää voisi lisätä.

Pienessä työyhteisössä työharjoittelujen opiskelijaohjaus kasaantuu yksille ja samoille henkilöille. Tällöin ne kuormittavat yllättävän paljon ohjaajaa. Mielestäni 8 viikkoa on pisin harjoittelujakso, jonka ohjaukseen olisin valmis sitoutumaan.

Sinänsä 1 harjoittelu/vuosi on ihan ok, mutta itse opiskelijana muistan kaivanneeni enemmän harjoitteluita, eli vaikka viisi kuuden viikon harjoittelua? Sen lyhyempiä ei välttämättä kannata, tuo 5vko on aika minimi.. Juuri kun pääsee kunnolla jutun juureen ja "syvällisempään" tekemiseen, on homma jo ohi.

Harjoittelujakso voisi olla vielä pidempi, sillä ryhmään ja päiväkotiin tutustuminen vie jonkin aikaa.

10 viikkoa on vähän liian pitkä yhteen paikkaan.

On hyvä, että on eripituisia jaksoja, silloin mahdollisuus perehtyä toisiin kevyemmästi ja toisiin syvemmin

96 % lähiohjaajista oli jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä työpaikan halukkuudesta ottaa opiskelijoita harjoitteluun jatkossakin. 4 % lähiohjaajista oli täysin eri

mieltä halukkuudesta tarjota harjoittelupaikkaa. Kysyimme myös työyhteisön tarpeesta lähiohjaajakoulutukselle. Yli puolet (54 %) lähiohjaajista oli täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä lähiohjaajakoulutuksen tarpeellisuudesta heidän työyhteisössään. Kaikki lähiohjaajat olivat täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä mahdollisuudesta maksaa opiskelijoille palkkaa harjoitteluista. (TAULUKKO 11)

TAULUKKO 11. Koen, että (n=45).

(1= Täysin eri mieltä, 2= Jokseenkin eri mieltä, 3= Jokseenkin samaa mieltä ja 4= Täysin samaa mieltä)

	1	2	3	4
a) olemme halukkaita jatkossakin ottamaan opiskelijoita harjoitteluun	4 %	0 %	22 %	73 %
b) lähiohjaajakoulutukselle olisi tarvetta työyhteisössämme	16 %	31 %	36 %	18 %
c) meillä olisi mahdollisuus maksaa opiskelijoille harjoitteluista palkkaa	82 %	18 %	0 %	0 %

6.2.5 Harjoittelun suoritteet ja arviointi

Sekä nykymuotoinen kirjallinen tiedonhaku- ja pohdintatehtävä että uudenlainen toiminnallinen tehtävä harjoitteluraportin lisäksi tehtävänä saavat kannatusta lähiohjaajien joukossa. 20 % lähiohjaajista oli täysin samaa mieltä ja 65 % jokseenkin samaa mieltä siitä, että nykyinen tehtävämuoto on sopiva ja vie oppimista eteenpäin. 53 % lähiohjaajista oli täysin samaa mieltä ja 25 % jokseenkin samaa mieltä siitä, että toiminnallisen tehtävän suunnittelu ja toteuttaminen olisi hyvä vaihtoehto kirjalliselle tehtävälle. (TAULUKKO 12)

TAULUKKO 12. Miten koet seuraavat väittämät. Opiskelijan tekemä harjoitteluraportti ja (n=45). (1= Täysin eri mieltä, 2= Jokseenkin eri mieltä, 3= Jokseenkin samaa mieltä ja 4= Täysin samaa mieltä)

	1	2	3	4
a) nykyinen kirjallinen tiedonhaku- ja pohdintatehtävä on sisällöltään sopiva ja vie oppimista eteenpäin	2 %	13 %	65 %	20 %
b) toiminnallisen tehtävän suunnittelu ja toteuttaminen olisi hyvä vaihtoehto kirjalliselle tehtävälle (esim. toimintatuokion järjestäminen, ohjeistuksen päivittäminen tms. työn luonteeseen sopiva)	2 %	20 %	25 %	53 %

Lähiohjaajat pohtivat vaihtoehtoisia harjoittelusuoritteita avoimessa vastauskohdassa seuraavasti:

En oikein ole tietoinen, minkälaisia tehtäviä työharjoittelijan pitää harjoittelun aikana tehdä. Toivoisin, että opiskelijat aktiivisesti ja selvästi kertoisivat, mitä heidän kuuluu tehdä ja tietää.

Käytännön läheisempi aina parempi.

Mielestäni oppimisen tueksi tarvitaan sekä kirjallisia oppimistehtäviä, että toiminnallisia tehtäviä joissa toteutuu suunnittelu ja käytännön toteutus.

Harjoitteluun tulisi ehdottomasti sisältyä esim. päiväkodissa useamman toimintatuokion suunnittelu ja toteutus. Harjoittelijat jäävät helposti "leijumaan" perustehtäviin tai pahimmassa tapauksessa ovat tekemättä mitään haastavampaa koko harjoittelun aikana. Ohjaajan ehdottaessa jotain tuokion järjestämistä, yleisin vastaus on että se EI KUULU meidän harjoitteluun. Harjoittelun aikanahan sitä kuuluu harjoitella, eikä sitten työelämässä.

Lähiohjaajista 98 % oli täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että nykyinen arviointikäytäntö on tarkoituksenmukainen. Arviointikriteerit koettiin myös pääasiassa selkeiksi, sillä 82 % lähiohjaajista oli täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä arviointikriteereiden selkeydestä. 18 % vastaajista oli jokseenkin eri mieltä arviointikriteereiden selkeydestä. Yksi lähiohjaaja kirjoitti arvioinnin toisin toteuttamisesta avoimessa vastauskohdassa:

Alkupalaveri harjoittelun alussa (tavoitteiden yhteinen läpikäyminen) olisi hyvä olla siten, että paikalla olisi myös oppilaitoksen edustaja

6.2.6 Lähiohjaajien kehittämisajatuksia harjoitteluista

Lähiohjaajien toiveissa sosionomiharjoittelujen kehittämistä koskien ei ollut löydettävissä yhtenäistä kehittämisajatusta. Avoimia vastauksia toiveisiin liittyen saimme 11 kpl, joista jokainen vastaus oli sisällöltään erilainen. Kaikki vastaukset eivät liittyneet harjoittelun kehittämiseen, vaan olivat kyselyyn vastaamiseen liittyvää tarkentavaa tietoa.

Loppuvaiheen opiskelijoita otamme mielellämme, koska teemme esimiestyötä ja palveluohjausta. Jos koko ala on outo, alkuvaiheen opiskelijan on hankala perehtyä työkenttäämmme koko sen laajuudessa Opettajien on hyvä koulussa jo kannustaa opiskelijoita aktiivisuuteen ja omatoimisuuteen harjoittelupaikassa. Varmaan näin jo tehdäänkin.

Teoriatietoa psyykkisistä sairauksista.

Opiskelijan olisi hyvä asettaa henkilökohtaiset tavoitteet realistisiksi. Työyhteisöjen työntekijäresurssit ovat vähäiset ja työpäivät kiireisiä, joten opiskelija ohjaukseen jää vähän aikaa. Opiskelija joutuu ottamaan selvää asioista omatoimisesti ja opettelemaan työtehtäviä itsenäisesti. Tämä olisi tarpeellista huomioida myös oppilaitoksen asettamia työharjoittelun tavoitteita pohdittaessa.

Harjoittelu sosiaalitoimistossa antaa opiskelijalle laaja-alaisen kuvan sosiaalityön työkentästä- ja tehtävistä. Varsinkin pienessä toimistossa harjoittelu, koska siellä tehdään laaja-alaista sosiaalityötä ja on useita yhteistyökumppaneita.

Lähineuvonnassa ja ikäihmisten palveluissa on työsarkaa sosionomeille, koen että sosiaalityön osaamista tarvitaan tulevaisuudessa heidän parissaan entistä enemmän.

Toiminnan suunnittelu ainakin viikon ajan aamusta iltaan.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tutkimuksemme tavoitteena oli selvittää, miten harjoittelupaikkojen lähiohjaajat ja sosionomiopiskelijat kokevat sosionomiharjoittelut. Tutkimusta määrittäviä tarkempia aihealueita olivat ohjauksellisuus, sosiaalialan koulutusohjelman sosionomi (AMK) -tutkinnon kompetenssit, sosionomiharjoittelun suoritteet ja kehittämistarpeet.

Tutkimusongelmamme olivat:

1. Millaisia kokemuksia sosionomiopiskelijoilla ja lähiohjaajilla on harjoitteluista?
2. Millaisia kehittämisajatuksia sosionomiopiskelijoilla ja lähiohjaajilla on harjoitteluista?

Saimme laajan ja kattavan vastaaja-aineksen tutkimukseemme. Opiskelijoissa oli laaja edustus niin eri ikäluokista kuin eri määrän harjoitteluita suorittaneista. Opiskelijoiden työkokemuksen määrä vaihteli myös runsaasti ja kyselyyn osallistuneiden joukossa oli heitä, joilla työkokemusta ei ollut lainkaan tai korkeintaan yksi vuosi ja myös heitä, joilla oli kertynyt jopa yli 21 vuoden työkokemus.

Lähiohjaajien kohdalla vastaajat edustivat kattavasti eri sosiaalialan työkenttiä. Lähes puolet vastanneista lähiohjaajista oli itse koulutustaustaltaan sosionomi (AMK) ja muut vastaajat olivat koulutustaustaltaan mm. kasvatustieteen kandidaatti tai –maisteri, sosiaalikasvattaja tai –ohjaaja, sosiaalityöntekijä, lähihoitaja, lastentarhaopettaja tai yhteisöpedagogi (AMK). Lähiohjaajien kokemus harjoitteluiden ohjaamisen suhteen jakautui melko tasaisesti. Lähiohjaajista 38 % oli ohjannut 1-2 harjoittelua, 35 % 3-5 harjoittelua ja 27 % yli 5 harjoittelua. Kattava vastaajien edustus lisää varmuutta siitä, että saimme monipuolisen kuvan siitä, miten sosionomi (AMK) -harjoittelut koetaan ja millaisia kehittämisajatuksia sosionomiopiskelijoilla ja heitä ohjanneilla lähiohjaajilla on sosionomikoulutuksesta.

7.1 Sosionomi (AMK) -opiskelijoiden kokemuksia harjoitteluista

Opiskelijoille suunnattua kyselyä tehdessämme käytimme runsaasti aikaa kysymysten tarkoituksenmukaisuuden ja kattavuuden pohtimiseen, sillä halusimme saada luotettavaa ja kattavaa tietoa tutkimusongelmiimme. Saimme ohjaavilta opettajilta apua siihen, että kyselystä muotoutui lopulta selkeä, tarkoituksenmukainen ja riittävän napakka kokonaisuus.

Tutkimustuloksia avatessamme koimme saaneemme monipuolista tietoa opiskelijoiden ajatuksista ja kokemuksista koskien sosionomiharjoitteluita. Sosionomiharjoittelu aiheena vaikutti olleen monia opiskelijoita kiinnostava, sillä opiskelijat olivat selkeästi käyttäneet aikaa kyselyyn vastaamiseen ja tuottaneet runsaasti tärkeää tietoa vapaavalintaisesti täydennettäviin avoimiin vastauskohtiin.

78 % kyselyyn vastanneista opiskelijoista koki saaneensa tarpeeksi tietoa harjoittelupaikoista. Joka viides opiskelija olisi kaivannut enemmän tietoa harjoitteluista. Tietoa olisi kaivattu enemmän mahdollisista harjoittelupaikoista, erilaisten harjoitteluiden sijoittamisesta opintoihin nähden ja harjoittelijan roolista. 39 % opiskelijoista koki, että koulu ei ollut toiminut heidän kohdallaan harjoittelupaikkoja koskevana tiedonlähteenä. Tutkimukseemme osallistuneet opiskelijat kokivat opiskelukaverinsa hieman koulua merkittävämmäksi tiedonlähteeksi.

Avoimessa vastauskohdassa koskien harjoittelupaikkoja koskevaa tiedonsaantia oman aktiivisuuden rooli tiedon etsimisessä nousi esiin. Opiskelukavereiden merkittävämmän roolin tiedonsaannin lähteenä voikin selittää osaksi se, että opiskelukavereilta tietoa kysellään aktiivisemmin kuin opettajilta.

Opiskelijoiden kokemukset koulusta harjoittelupaikkoja koskevana tiedonsaannin lähteenä antaa aiheita miettiä, täytyykö koulun roolia tässä tehtävässä vahvistaa nykyisestä. Toisaalta harjoittelupaikkoja on paljon ja on ymmärrettävää, että opettajat eivät voi millään pysyä perillä kaikista mahdollisista harjoittelupaikoista. Toisaalta erityisesti kauempaa tulevat opiskelijat saattavat kaivata enemmän tietoa alueen harjoittelupaikkatarjonnasta. Opettajien keräämien listojen päivittäminen mahdollisista harjoittelupaikoista onkin todella tärkeää tästä näkökulmasta ajatellen. Koulun toiminta-alueen ulkopuolelta tulleiden

opiskelijoiden lisäksi myös muut opiskelijat hyötyvät ajan tasalla olevista listoista, sillä sosiaalialalla on todella paljon erilaisia työpaikkoja eikä kaikkia paikkoja tule itse edes ajatelleeksi. Avoimissa vastauksissa nousi selvästi esiin tämä ajatus siitä, että kaikkia mahdollisia harjoittelupaikkoja ei itse tule helposti ajatelleeksi ja siksi tiedonsaanti eri harjoittelupaikoista koettiin tärkeäksi.

Internet tiedonlähteenä jakoi opiskelijoiden mielipiteet. Puolet opiskelijoista koki internetin toimineen harjoittelupaikkoja koskevana tiedonsaannin lähteenä ja puolet opiskelijoista koki puolestaan, että internet ei ollut toiminut heidän kohdallaan tiedonlähteenä kyseisessä asiassa. Nyky-yhteiskunnassa tietoa etsitään paljon internetistä ja siellä on usein ajankohtaisin tieto. Vaikka nykyään suurin osa opiskelijoista käyttää internettiä tiedon etsimessä sujuvasti, olisiko opiskelijoita hyvä ohjeistaa etsimään harjoittelupaikkoja koskevaa tietoa myös internetistä aiempaa enemmän? Toisena huomiona internetin käyttöön liittyen pohdimme tutkijoina sitä, kuinka yleisesti sosiaalialan työpaikoilla on omat kattavat kotisivut. Itse olemme sosionomiopiskelijoina törmänneet myös siihen, että kaikilla sosiaalialan toimijoilla ei ole omia kotisivuja lainkaan tai ne ovat todella suppeat. Tällöin tiedon etsiminen internetistä on luonnollisesti mahdotonta.

Suurin osa opiskelijoista koki harjoittelupaikan löytämisen helpoksi. Toisaalta joka viides opiskelija oli kokenut harjoittelupaikan löytämisen haasteellisena. Vaikka sosionomiopiskelijat opiskelevat korkeakouluasteella ja opiskelu on pitkälle hyvin itsenäistä, olisiko koulun puolelta tarvetta tarjota aiempaa enemmän ohjeistusta harjoittelupaikan etsimiseen sitä tarvitseville? Sosiaalialan työkenttä on erittäin laaja ja erilaisten työtehtävien hahmottaminen voi olla erityisesti opintojen alkuvaiheessa haasteellista. Koulu ei voi luonnollisesti vaikuttaa siihen, miten opiskelijoille mahdollisesti mieluisiksi muodostuneet harjoittelupaikat riittävät kaikille, mutta eri harjoittelupaikkojen miettimisessä opettajat voivat auttaa heitä, jotka kokevat kaipaavansa apua harjoittelupaikan löytämiseen.

Lähes kaikki opiskelijat kokivat olevansa tyytyväisiä suorittamiinsa harjoitteluihin (52 % oli täysin samaa mieltä ja 35 % jokseenkin samaa mieltä). Tyytyväisyys harjoitteluihin näyttää säilyneen Centria-ammattikorkeakoulussa Ylivieskan yksikössä, sillä myös Jakolan ja Moilasen tekemässä opinnäytetyössä harjoittelut saivat kiitosta opiskelijoilta.

Lähiohjaajan ja muun työyhteisön merkitys koetaan isona osana onnistuneen harjoittelukokemuksen syntymistä. Mahdolliseen tyytymättömyyteen harjoittelua kohtaan vaikutti opiskelijan kohtaama nuiva suhtautuminen työpaikalla, harjoittelupaikkojen suuntaamisen mielekkyys ja siihen liittyvä tiedonsaanti.

Vaikka harjoitteluun tyytymättömiä oli vähän, on ammatillisesti onnistunut harjoittelu niin tärkeä osa ammatillisen kasvun edellytyksiä, että kaikkien osapuolien on tärkeää panostaa siihen, että mahdollisimman moni opiskelija kokisi olevansa tyytyväinen suorittamiinsa harjoitteluihin. Mäkistä ym. ja Kotilaa mukaillen laadukkaat harjoittelut ovat keskeisessä roolissa asiantuntijuuden ja ammattitaidon kehittämisessä opintojen aikana (Mäkinen ym. 2009, 39–44; Kotila 2003).

Vielä nykyistä korkeampi tyytyväisyys harjoitteluja kohtaan näyttäisi olevan yhteydessä sekä koulun että harjoittelupaikkojen rooliin. Osa opiskelijoista kaipaasi nykyistä enemmän ohjausta koulusta. Opiskelijoiden tyytyväisyys harjoitteluihin vaatii myös työpaikkojen panostusta ohjaamiseen ja opiskelijan omaa aktiivisuutta pohtia ja etsiä omaa ammatillista kasvua parhaiten tukevat harjoittelupaikat.

Opiskelijat kokivat pääsääntöisesti tulleen hyvin kohdatuiksi harjoittelupaikoissa, mikä on myönteinen tutkimustulos kaikkien osapuolien kannalta. Tästä hyötyvät niin opiskelijat itse, harjoittelupaikat kuin koulukin. Opiskelija joka kokee tulleen hyvin kohdatuksi harjoittelussa, on mahdollinen tuleva työntekijä kyseiseen työpaikkaan ja vie eteenpäin hyvää viestiä työpaikasta. Ammatillinen ja lämmin vastaanotto harjoittelupaikassa tarjoaa myös opiskelijan oppimiselle paremman pohjan, sillä tällöin opiskelija saa myönteisen kuvan käytännön työelämäkokemuksesta ennen työelämään siirtymistä. Opiskelijoiden korkea tyytyväisyys suoritettuihin harjoitteluihin on niin ikään hyvää mainosta sosiaalialan koulutusohjelmalle.

Lähes puolet kyselyyn vastanneista lähiohjaajista oli itse koulutustaustaltaan sosionomi (AMK). Sosionomitaustaisten lähiohjaajien määrä kasvoi harjoitteluiden loppua kohden. Viimeisissä harjoitteluissa tutkimukseemme osallistuneita sosionomiopiskelijoita ei ollut ohjannut yksikään alemman koulutustaustan omaava lähiohjaaja.

Sosionomiopiskelijan kohdalla sosionomikoulutuksen suorittanut lähiohjaaja on ensisijainen vaihtoehto. Siksi onkin hyvä, että sosionomitaustaisten lähiohjaajien määrä kasvaa viimeisissä, ammatillisesti syvällisemmissä harjoitteluissa. Kaikkien harjoitteluiden kohdalla on toki parempi mitä useampi lähiohjaaja on itse käynyt läpi saman koulutusohjelman. Oman kokemuksen myötä sosionomikoulutuksen sisällön ja tavoitteiden hyvin tunteva lähiohjaaja kykenee kenties helpommin pohtimaan sosionomiopiskelijan kanssa oman ammatin ihanteita ja eettisiä periaatteita ja tukemaan näin opiskelijan ammatti-identiteetin kasvua (vrt. Santala 2008).

Sosionomikoulutuksen suorittaneen lähiohjaajan ohjauksessa opiskelija saa varmemmin realistisen kuvan siitä, mitä sosionomin työnkuvaan voi kuulua. Jos lähiohjaajana toimii kovin erilaisen koulutustaustan omaava työntekijä, voi ohjaamisessa painottua asiat, jotka eivät kuulu sosionomin ydinosamiseen. Tässä yhteydessä on kuitenkin hyvä mainita erikseen se, että opiskelijoiden tyytyväisyys harjoitteluita kohtaan oli korkea ja näin ollen moni opiskelija oli saanut hyvän harjoittelukokemuksen, vaikka lähiohjaajana oli toiminut monella jokin muu kuin sosionomi.

Opiskelijoiden kokemista haasteista harjoitteluissa nousi esiin kolme asiaa: 9 % opiskelijoista oli täysin samaa mieltä ja 25 % jokseenkin samaa mieltä ohjauksen puutteesta. 20 % opiskelijoista oli jokseenkin samaa mieltä arvostuksen puutteesta ja 22 % oli jokseenkin samaa mieltä huonon työilmapiirin kohtaamisesta.

Harjoittelut tarjoavat merkittävän mahdollisuuden saada kokemusta käytännön työelämästä ennen valmistumista. Kolbin mukaan kokemuksellinen oppiminen on prosessi, jossa yhdistyy koulutus, työ ja henkilökohtaiset kokemukset (Poikela & Järvinen 2007). Niinpä ohjauksen ja arvostuksen puute sekä huonon työilmapiirin kohtaaminen voivat vaikuttaa kielteisesti opiskelijan oppimiseen ja kokemukseen sosiaalialalla työskentelystä erityisesti jos työpaikalta, opettajista tai opiskelukavereista ei löydy ihmistä, jonka kanssa voi reflektoida omaa kokemusta. Poikela & Järvinen kirjoittavat, että yksi oppimisen prosesseista on sosiaaliset prosessit, jotka tarkoittavat sitä, että merkittäviä henkilökohtaisia kokemuksia jaetaan työkavereiden kanssa (Poikela & Järvinen 2007). Jos lähiohjaajalla ei ole riittävästi aikaa ohjattavalle opiskelijalle, kokemusten jakaminen vaikeutuu, kun ajatusten jakamiselle ei ole riittävästi tilaa ja aikaa.

Avoimessa vastauskohdassa opiskelijat arvioivat mahdollisten haasteiden johtuneen harjoittelijan roolin epäselvyydestä ja harjoittelijan ohjaamisen varatun ajan puutteesta. Avoimessa vastauskohdassa nousi esiin myös poissaolojen korvaamisen joustamattomuus koulun puolelta ja yksi opiskelija kirjoitti asian herättäneen ihmetystä myös harjoittelupaikkojen työntekijöiden keskuudessa.

Kysymys opintojen sisältöjen kohtaavuudesta työelämän vaatimusten kanssa jakoi opiskelijoiden mielipiteet (7 % oli täysin samaa mieltä, 56 % jokseenkin samaa mieltä ja 34 % jokseenkin eri mieltä). Kun huomioidaan, että ammattikorkeakoulujen tehtävänä on tarjota asiantuntijatehtäviin valmistavaa työelämän vaatimuksiin vastaavaa korkeakouluopetusta (Ammattikorkeakoululaki 9.5.2003/351), on tärkeää panostaa siihen, että opintojen sisältö kohtaa työelämän vaatimusten kanssa.

Opintojen sisältöä ja työelämän vaatimuksia mietittäessä on hyvä muistaa, että sosiaaliala on todella laaja, ja ympäröivä yhteiskunta ja sen mukana sosiaalialan työn tarpeet muuttuvat todella nopeasti. Tästä syystä opiskelijan on aiheellista pohtia opintoja arvioidessaan, voivatko opinnot koskaan kohdata täysin jokaisen työn vaatimusten kanssa.

Sosionomi (AMK) -harjoitteluiden tavoitteena on siirtää teoriaopinnoissa opiskeltuja tietoja käytäntöön tutustumalla työelämän tehtäviin ja asiakastilanteisiin. Erittäin tärkeä tavoite on myös oppia reflektoimaan omaa ja työyhteisön toimintaa ja omaksua ammattieettiset toimintatavat. (Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2012–2013; Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2011–2009.) Opiskelijoiden kokemukset tukevat sitä, että koulutusohjelman harjoitteluille asettamat tavoitteet täyttyvät, sillä tutkimustulostemme mukaan suurin osa opiskelijoista (95 %) koki harjoitteluiden täydentävän hyvin asiantuntijaksi kasvamista. Myös Salosen tutkimuksessa saatiin samansuuntaisia tuloksia harjoitteluiden hyödyistä. Salosen tutkimuksessa yli puolet vastanneista koki harjoittelun kehittäneen osaamista hyvin tai melko hyvin (Salonen 2005). Suurin osa tutkimukseemme osallistuneista opiskelijoista (98 %) koki myös, että harjoittelut ovat tärkeitä työllistymisen kannalta.

Ylivieskan yksikön sosionomiopiskelijat kokivat hyötynensä harjoitteluista monella tapaa. Lähes sata prosenttia vastaajista koki, että osaaminen on syventynyt harjoitteluiden myötä. Lähes 90 % opiskelijoista koki myös luoneensa uusia suhteita työelämäänsä harjoitteluiden

kautta. Samasta oppilaitoksesta valmistuneessa Jakolan ja Moilasan opinnäytetyössä saatiin samansuuntaisia työelämäsuhteisiin liittyviä tuloksia. Jakolan ja Moilasan tutkimuksessa 85,2 % vastaajista oli sitä mieltä, että työharjoittelulla oli painoarvoa työllistymisessä (Jakola & Moilanen 2012, 48). Avoimessa vastauskohdassa opiskelijat nostivat esiin myös muita henkilökohtaisesti tärkeiksi nousseita kokemuksia: ”usko omiin kykyihin lisääntyi”, ”pääsin soveltamaan teoriaa käytäntöön” ja ”uusia ihmissuhteita myös työelämän ulkopuolelle”.

Suurin osa opiskelijoista oli täysin samaa mieltä (42 %) tai jokseenkin samaa mieltä (40 %) riittävän perehdytyksen ja opastuksen saamisesta harjoitteluissa. 18 % opiskelijoista koki puolestaan, että he eivät olleet saaneet riittävästi perehdytystä ja opastusta. Suuri enemmistö opiskelijoista koki myös saaneensa riittävästi palautetta (täysin samaa mieltä 39 % ja jokseenkin samaa mieltä 41 %). Viidesosa opiskelijoista koki, että heidän saamansa palaute oli ollut riittämätöntä.

Sekä opiskelijoiden että ohjaajien vastauksissa nousi esiin se, että ohjaamiseen varattua aikaa on helposti liian vähän. Kiire työtehtävissä ja sitä myötä ajanpuute opiskelijan ohjaamisessa vaikuttanee siihen, että ohjausta ja palautetta ei ehditä antaa riittävästi. Osa ohjaajista toikin esiin tämän asian. Tutkijoina mietimme myös sitä, onko aidosta kiireestä kärsivien harjoittelupaikkojen lisäksi olemassa niitä harjoittelupaikkoja, joissa opiskelijan ohjaamiseen käytetyn ajan ei katsota olevan tärkeää ja palautteen antoa ei arvosteta riittävästi. Työpaikoilla kaikkien opiskelijoiden ohjaamiseen osallistuvien työntekijöiden olisi tärkeää ymmärtää, miten tärkeässä asemassa ohjatut ja laadukkaat harjoittelut ovat ammattitaidon kehittämisessä opintojen aikana (vrt. Mäkinen ym. 2009, 39–44; Kotila 2003).

Hieman yli puolet (58 %) opiskelijoista koki saaneensa riittävästi tukea koululta harjoitteluiden suorittamiseen liittyvissä asioissa. Hieman alle puolet opiskelijoista koki, että he eivät olleet saaneet riittävästi tukea koululta. Tässä tuloksessa on yhteys ohjaajien kokemuksiin. Useampi ohjaaja toi esiin sen, että opiskelija jätetään koulun puolelta melko yksin harjoitteluiden kanssa.

Lähiohjaajalta riittävää tukea koki saaneensa 80 % opiskelijoista ja muulta työyhteisöltä lähes 90 %. Joka viides opiskelija koki, että hän ei ollut saanut riittävästi tukea

lähiohjaajalta. Siihen, että osa opiskelijoista koki lähiohjaajan tuen riittämättömäksi voi vaikuttaa monet asiat kuten esimerkiksi kiire, lähiohjaajan arvostuksen puute ohjaamista kohtaan tai opiskelijan oman motivaation puute. Liian nopeita ja jyrkkiä johtopäätöksiä mahdollisista tuen riittämättömyyden syistä ei siis kannata tehdä tutkimatta asiaa tarkemmin.

Lähes kaikki opiskelijat kokivat nykyisen harjoitteluiden arviointikäytännön tarkoituksenmukaiseksi ja myös arviointikriteerit koettiin pääasiassa selkeiksi. Joka viides opiskelija koki, että arviointikriteerit eivät ole selkeät. Avoimessa vastauskohdassa kysyttäessä, miten arvioinnin voisi toteuttaa toisin, muutamissa vastauksissa nousi esiin nykyisten arviointikriteerien epätarkkuus.

Arvioinnin kriteereitä ja arviointikäytänteitä on tärkeää pohtia huolellisesti, sillä arviointikäytänteiden avulla voidaan taata opiskelijalle yhteinen tilaisuus reflektiolle. Kun opettaja saapuu arviointikeskusteluun, opiskelija saa palautetta lähiohjaajalta minimissään silloin, jos palautetta ei ole muuten tullut. Yhdestä oppimisen prosesseista, reflektiivisessä prosessissa tapahtuu oppimisen ydin, kun henkilökohtaisia ja yhteisiä kokemuksia reflektoidaan ja tieto käsitteellistetään (Poikela & Järvinen 2007). Jotta oppimista voi tapahtua, yksilö tarvitsee tilaisuuden palautteen saamiseen, yhteisesti tehtyyn arviointiin sekä käsitysten ja käsitteiden tulkinnan arviointiin (Poikela & Järvinen 2007).

Lähes kaikki opiskelijat (38 % täysin samaa mieltä ja 50 % jokseenkin samaa mieltä) kokivat harjoitteluraportin ja nykyisen kirjallisen tehtävän työmäärältään sopivaksi. Suuri osa opiskelijoista (25 % täysin samaa mieltä ja 60 % jokseenkin samaa mieltä) ajatteli nykyisen tehtävämuodon olevan myös sisällöltään sopiva. Kysymys siitä, olisiko harjoitteluraportin lisäksi tehtävä toiminnallisen tehtävän toteuttaminen hyvä vaihtoehto kirjalliselle tehtävälle, jakoi opiskelijoiden mielipiteet. 25 % opiskelijoista oli täysin samaa mieltä, 40 % jokseenkin samaa mieltä, 27 % jokseenkin eri mieltä ja 8 % täysin eri mieltä esitetyn väittämän kanssa. Avoimessa kohdassa osa opiskelijoista toivoi, että tehtävänannot olisivat nykyistä selkeämpiä ja joustaisivat enemmän harjoittelupaikan työtehtävien mukaan. Osa opiskelijoista toi avoimissa vastauksissa esiin sen, että toiminnallinen tehtävä olisi parempi, sillä se tukisi paremmin käytännön työtehtävien oppimista. Myös nykymuotoinen kirjallinen tehtävä sai kannatusta, sillä siinä opiskelija joutuu refleктоimaan omaa ammatillista kasvuaan.

Pohdimme tutkimustulosten pohjalta sitä, voisiko toimiva tapa olla se, että opiskelija saisi valita, tekeekö raportin lisäksi nykyisen kirjallisen tehtävän vai toiminnallisen tehtävän. Tällaiselle käytännölle voisi tutkimustulostemme valossa olla kannatusta, sillä sekä opiskelijoiden että lähiohjaajien kohdalla sekä nykyinen kirjallinen tehtävä että uudenlainen vaihtoehtoinen toiminnallinen tehtävä saivat kannatusta.

Lähes kaikki opiskelijat (98 %) kokivat, että sosiaalialan eettisen osaamisen ja asiakastyön osaamisen sisäistäminen toteutuvat sosionomiharjoitteluissa. Koska eettistä osaamista ja asiakastyönsaamista painotetaan runsaasti opinnoissa ja harjoitteluiden tavoitteissa, opiskelijat osaavat kiinnittää huomiota näihin tärkeisiin asioihin, mikä on hyvä asia ammatillisuuden kehittymisessä. Myös palvelujärjestelmän osaamisen sisäistämisen koetaan toteutuvan pääsääntöisesti hyvin harjoitteluissa. Heikoimmin opiskelijat kokivat toteutuvan kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen, tutkimuksellisen kehittämisosaamisen ja johtamisosaamisen sisäistämisen.

Ammattikorkeakouluasetuksessa sanotaan että ”valmistunut sosionomi (AMK) hallitsee myös taidot oman alansa kehittymisen seuraamiseen ja on kykenevä edistämään alansa ja oman ammatillisuutensa kehittämistä” (Asetus ammattikorkeakouluista 15.5.2003/352 §7.) Tästä näkökulmasta ajatellen tutkimuksellisen kehittämisosaamisen kehittämiseen voisi panostaa enemmän. Toisaalta kompetenssialueiden sisäistäminen on pitkälinen prosessi (Mäkinen ym. 2009, 39–44), ja kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen, tutkimuksellisen kehittämisosaamisen ja johtamisosaamisen sisäistäminen tapahtunee asiantuntijuuden kasvun myötä työelämäkokemuksen syventyessä.

82 % opiskelijoista koki, että harjoitteluiden pituudet ovat nykyisellään sopivia. Vaikka suuri osa opiskelijoista on tyytyväisiä harjoitteluiden kestoon kokonaisuudessaan, moni vaihtaisi harjoittelujaksojen pituuksia suuntaan tai toiseen nykyisen 45 opintopisteen säilyessä harjoitteluiden yhteismääränä. Muutostoiveista kertoo paljon se, että lähes puolet opiskelijoista vastasi avoimeen vastauskohtaan ”Jos muuttaisit harjoitteluiden kestoa, niin miten ja miksi?”. Harjoitteluiden jakaminen nykyistä lyhyempiin ja useampaan jaksoon sai kannatusta monen opiskelijan vastauksessa. Useissa vastauksissa perusteluna oli se, että sosiaalialan työkenttä on niin laaja, että opintojen aikana olisi halua tutustua nykyistä

useampaan harjoittelupaikkaan. Muutamat opiskelijat ottivat kantaa myös pitkien harjoitteluiden puolesta.

Pohdimme sitä, onko harjoitteluiden pituuksien suhteen mahdollista löytää kaikkia miellyttävää ja kaikille parhaiten sopivaa yhteistä tapaa. Sekä useille, lyhyemmille harjoitteluille että pitkille harvemmille harjoitteluille on perustelunsa. Yhtenä vaihtoehtona mietimme tässä yhteydessä, voisiko kolmannen tai neljännen harjoittelun jakaminen kahteen paikkaan toimia vaihtoehtoisten harjoitteluiden pituuksien mahdollistajana. Opiskelijoiden vastausten perusteella pitkän harjoittelun jakamisesta ei tiedoteta koululla yleisesti ja suoraan tähän asiayhteyteen liittyi myös yhden opiskelijan avoin vastaus: ”Minusta koulun tulisi tiedottaa enemmän mahdollisuudesta jakaa harjoittelua esim. kahteen paikkaan.”

Iso enemmistö (85 %) opiskelijoista koki, että sosionomiharjoitteluista pitäisi maksaa palkkaa. Samaan aikaan reilusti yli puolet opiskelijoista koki, että he eivät olisi valmiita tinkimään harjoitteluiden sisällöstä ja kokisivat haittana sen, jos harjoittelupaikan saanti vaikeutuisi palkallisuuden vuoksi. Opintojen kestoa ei oltu valmiita pidentämään palkallisten harjoitteluiden vuoksi.

Harjoitteluiden palkallisuudessa on monta puolta. On totta, että sosiaalialan harjoittelut eivät saisi olla eri asemassa muiden koulutusohjelmien harjoitteluiden kanssa. Samaan aikaan pari opiskelijaa toi esiin sen, että vaikka palkkaan pitäisi olla oikeus myös sosionomiopiskelijoilla, käytännössä harva sosiaalialan työpaikka pystyisi maksamaan palkkaa harjoitteluista. Palkallisuuteen liittyen kehittämisajatuksissa nousi esiin yhtenä teemana harjoitteluiden suorittamisen mahdollistaminen kesällä, mikä helpottaisi mahdollisuutta tehdä harjoittelu palkallisena. Kokonaan kesäaikaan suoritettavan harjoittelun kohdalla täytyy miettiä sitä, että joissakin tapauksissa kesällä suoritetuissa harjoitteluissa voi nousta haasteeksi ohjaamisen puute. Koululta ei myöskään ole saatavissa tukea mahdollisissa ongelmatilanteissa koko kesäaikaa.

7.2 Lähiohjaajien kokemuksia harjoitteluista

Lähiohjaajille suunnattua kyselyä työstäessämme pohdimme tarkkaan, millainen kysely on riittävän selkeä, jotta usein työtehtävissään kiireiset lähiohjaajina toimineet työntekijät ehtivät ottaa osaa kyselyyn. Hyödynsimme kyselyä suunnitellessamme opiskelijoiden kyselyä, mutta teimme ohjaajille suunnattuun kyselyyn selkeästi omat ohjaajien näkökulmasta toimivat kysymykset.

Yllätyimme iloisesti siitä, miten hyvän vastausprosentin saimme lähiohjaajilta. Eri työpaikkoja lähestyessämme ymmärsimme hyvin, että monet työntekijät saavat valtavasti sähköpostia, eivätkä ehdi välttämättä ottaa osaa kaikkiin kyselyihin. Sosionomiharjoittelut aiheena vaikutti mietityttäneen lähiohjaajina toimineita, sillä lähes puolet lähiohjaajista otti osaa kyselyyn. Tämä on mielestämme hyvä merkki siitä, että eri työpaikoista löytää laajasti halua tehdä yhteistyötä sosiaalialan koulutusohjelman kanssa.

Lähiohjaajista suurin osa (80 %) koki tuntevansa hyvin sosionomi (AMK) -koulutuksen. Joka viides lähiohjaaja oli kyseisen väittämän kanssa jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä. Sosionomi (AMK) -koulutuksen tunnettavuutta lähiohjaajien keskuudessa selittää kaksi taustatekijää, sillä lähes puolet vastaajista (47 %) oli itse koulutustaustaltaan sosionomi (AMK) ja 62 % lähiohjaajista oli ohjannut enemmän kuin kolme sosionomiharjoittelua.

Lähes kaikki (93 %) lähiohjaajat kokivat saaneensa tarpeeksi tietoa harjoitteluiden tavoitteista ja vaatimuksista. Avoimessa vastauskohdassa yhdeltä lähiohjaajalta nousi toive saada enemmän lisätietoa koko koulutuksen sisällöstä, mikä puoltaisi osaltaan lähiohjaajakoulutuksen tarvetta jatkossa.

Yleisesti lähiohjaajat eivät kokeneet kohdanneensa suuria haasteita sosionomiharjoitteluiden ohjaamisessa. Kuitenkin joitakin ohjaamisen osa-alueiden haasteita ilmeni. Vajaa neljännes (22 %) lähiohjaajista koki olevansa jokseenkin samaa mieltä jäsennellyn ja mielekkään harjoittelun luomisen haasteellisuudesta. 13 % lähiohjaajista koki olevansa jokseenkin samaa mieltä henkilökemioiden yhteensopivuuden haasteellisuudesta harjoittelijan kanssa sekä 18 % oli jokseenkin samaa mieltä yhteistyön

haasteellisuudesta koulun kanssa. Koululta toivottiin enemmän yhteydenottoja opiskelijaan ja harjoittelupaikkaan harjoittelun aikana.

Myös Korhosen (2008) tutkimuksessa nousi esille yhteneväisiä tuloksia. Jokainen ohjaussuhde on erilainen ja ohjaussuhteen haasteita voi toisaalta olla ”kaikkietävä” opiskelija ja toisaalta oppimishaluton opiskelija. Kyseisessä tutkimuksessa ohjaajat pitivät ohjauksen kannalta merkityksellisenä opiskelijan asennetta, aktiivisuutta ja sopeutuvuutta. Myös Korhosen tutkimuksen lähiohjaajat odottivat kouluilta riittävää resursointia harjoittelun ohjaukseen. He pitivät tärkeänä koululta saatavaa riittävää yhteydenpitoa, asiantuntemusta ja tukea. (Korhonen 2008, s. 87–89.)

Joka kuudes (16 %) lähiohjaaja koki olevansa jokseenkin samaa mieltä poissaolojen korvaamisen haasteellisuudesta. Harjoitteluohjeissa vaaditaan poissaolojen korvaamista. Mikäli opiskelijalle tulee poissaoloja harjoittelusta, hänen tulee korvata poissaolot niin, että harjoittelulle asetettu työmäärä tulee tehdyksi (Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2012–2013; Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2011–2009). Tämä asettaa haasteita harjoittelun suorittamiseen aikataulussa, jos opiskelija on esimerkiksi sairaana harjoittelun aikana. Avoimessa vastauskohdassa yksi lähiohjaaja koki oudoksi sairauspoissaolojen korvaamisen, sillä opiskelija oli muuten suorittanut harjoittelun ahkerasti eikä työelämässäkään korvata sairauspoissaoloja. Pohdimmekin sitä, voisiko asiassa tehdä jatkossa muutoksia, niin ettei esimerkiksi lääkärin todistamia sairaspäiviä tarvitsisi korvata, jos harjoittelun tavoitteet muuten täyttyvät.

Lisäksi avoimessa vastauskohdassa joka kahdeksas lähiohjaaja (13 %) koki haasteeksi löytää riittävästi aikaa opiskelijan ohjaukseen. Nykyaikana työelämä on todella kiireinen, mutta olisi todella tärkeää löytää opiskelijoille aikaa, jotta oppimisen prosessi syventyisi. Oppimisen, työn ja työyhteisön kehittämisen kannalta on tärkeää, että kokemusten jakamiselle ja ajatusten tuottamiselle löytyy tilaa ja aikaa (Poikela & Järvinen 2007).

Ohjaamisen haasteellisuuteen liittyen joka kuudes (16 %) lähiohjaaja koki olevansa jokseenkin samaa mieltä siitä, että ohjauksen puute on ollut haaste tai vaikeus opiskelijalle. Tämä osoittaakin, että lähiohjaajat itse ymmärtävät kuinka tärkeä ohjaus harjoitteluissa on ja kuinka paljon siihen tarvitaan aikaa. Joka kahdeksas lähiohjaaja (13 %) oli jokseenkin

samaa mieltä siitä, että vaatimustaso oli ollut liian korkea opiskelijalle heidän työyhteisössään.

Suurin osa (89 %) lähiohjaajista koki, että harjoittelut täydentävät hyvin asiantuntijaksi kasvamista. Kokemuksista oppiminen, itsetuntemus ja asioiden reflektointi on avainasemassa ammatillisessa kasvussa, joten ohjatuilla ja laadukkailla harjoitteluilla on keskeinen rooli asiantuntijuuden ja ammattitaidon kehittämisessä opintojen aikana (Mäkinen ym. 2009, 39–44; Kotila 2003).

Lähes kaikki lähiohjaajat (96 %) kokivat harjoittelujaksojen olevan tärkeitä työllistymisen kannalta. Myös Jakola & Moilasan (2012) opinnäytetyössä Sosionomin (AMK) koulutus ja työ suurin osa (82,5 %) 2006–2011 valmistuneista sosionomeista koki harjoitteluiden antavan painoarvoa työllistymisen kannalta (Jakola & Moilanen 2012, s. 48).

Lähiohjaajista suurin osa kokee, että opintojen sisältö kohtaa hyvin työelämän vaatimusten kanssa (83 %) ja, että harjoittelun tavoitteet ovat sopivan taseisia sosionomitutkintoon (80 %). Kuitenkin lähes joka seitsemäs (15 %) lähiohjaajista on jokseenkin eri mieltä vaatimusten kohtaamisesta ja joka viidennes (20 %) oli jokseenkin eri mieltä harjoittelun tavoitteiden tason sopivuudesta. On ymmärrettävää, että jotkut yleisistä tavoitteista voivat olla joissakin harjoittelupaikoissa haastavia toteuttaa, koska harjoittelupaikat voivat sosiaalialalla olla todella erilaisia. Siksi mielestämme olisi tärkeää, että opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet pohdittaisiin harjoittelupaikkaan sopiviksi opiskelijan ja lähiohjaajan sekä tarvittaessa ohjaavan opettajan yhteistyössä.

Suurin osa (90 %) lähiohjaajista koki myös itse hyötyneensä harjoitteluiden ohjaamisesta. Lähiohjaajat kokivat, että opiskelijoista on konkreettista apua työtehtävissä ja opiskelijat tuovat uusia näkökulmia ja ajankohtaista tietoa työhön. Osa lähiohjaajista koki hyvänä asiana myös sen, että he joutuvat itse refleктоimaan omia toimintatapoja ja perusteluja toiminnalleen. Näin oppiminen voi olla molemmin puolista. Yksi lähiohjaaja nosti esille myös mahdollisuuden tutustua uusiin ihmisiin ja potentiaaliin tuleviin työntekijöihin. Korhosen (2008) tutkimuksessa tuli esille myös samansuuntaisia kokemuksia siitä, kuinka harjoittelun ohjaaminen voi olla ohjaajalle merkityksellinen oppimisen ja ammatillisen kasvun väline (Korhonen 2008, s. 91).

Suurin osa lähiohjaajista koki antaneensa riittävästi perehdytystä ja opastusta. Joka viides lähiohjaaja oli jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä riittävän palautteen antamisesta. Poikela & Järvinen korostavatkin oppimisen prosesseissa sitä, että yhtenä oppimisen edellytyksenä on yksilön saama palaute (Poikela & Järvinen 2007). Myös Korhosen tutkimuksessa ohjaajat korostivat jatkuvan ja välittömän palautteenannon merkitystä. He myös kokivat, että ohjaus, neuvonta ja tuen antaminen toteutuu työn ohessa, siinä sivussa, ei pelkästään erillisissä ohjauskeskusteluissa (Korhonen 2008, s. 90).

Suurin osa lähiohjaajista koki olevansa täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että sosionomi (AMK) -tutkinnon kompetensseista sosiaalialan eettisen osaamisen (98 %), asiakastyön osaamisen (89 %), sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamisen (87 %) sekä kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen (80 %) sisäistäminen toteutuu sosionomiharjoitteluissa. Tutkimuksellisen kehittämisosaamisen ja johtamisosaamisen sisäistäminen toteutuu lähiohjaajien mielestä heikoimmin.

Sosiaalialan kompetenssit on määritelty vastaamaan muuttuvan toimintaympäristön ja tulevaisuuden työelämän luomiin osaamishaasteisiin sekä antamaan pohjan eri ammattikorkeakoulujen sosiaalialan opetussuunnitelmille (Rouhiainen-Valo ym. 2010). Sosionomiopintojen aikana kompetenssien sisäistämistä kypsytellään hiljalleen koulutuksen eri osa-alueilla. Harjoitteluissa toisten kompetenssien sisäistäminen on näkyvämpää kuin toisten. Tutkimuksellisen kehittämisosaamisen sisäistäminen näkyy selvimmin kehittävän ammattikäytännön harjoittelun aikana, sillä silloin harjoitteluiden suoritteisiin kuuluu kehittämistehtävän tekeminen harjoittelupaikalle (Ylivieskan yksikön sosiaalialan harjoitteluohjeet 2011–2009). Johtamisosaamisen kompetenssi takaa sen, että sosionomiopintojen aikana saa perusvalmiuden esimiestyöhön. Johtamisosaaminen kehittynee kuitenkin syvällisemmin opintojen sekä mahdollisen jatkokoulutuksen ja työssä tapahtuvan oppimisen myötä.

Lähes kaikki (98 %) lähiohjaajat kokivat harjoitteluiden pituuksien olevan nykyisellään sopivia. Avoimessa vastauskohdassa osa lähiohjaajista otti kantaa pitempien ja näin syvällisempien harjoitteluiden puolesta ja osa lyhempien ja useamman harjoittelujakson puolesta. Eripituiset harjoittelujaksot nähtiin hyväksi oppimisen kannalta. Lähes puolet vastanneista lähiohjaajista on koulutukselta sosionomi (AMK), joten osalla vastaajista mielipiteet pohjautuneet omakohtaisiin kokemuksiin sosionomiharjoitteluista.

Yli puolet (64 %) lähiohjaajista koki, että parhain ajankohta tiedustella harjoittelupaikkaa on kolmesta viiteen kuukautta ennen harjoittelun alkua. Suurin osa lähiohjaajista toivoi harjoittelupaikkoja tiedusteltavan puhelimitse, sähköpostitse tai käymällä kysymässä kasvotusten. Avoimessa vastauskohdassa yksi lähiohjaaja toi esille toiveen siitä, että harjoittelupaikkakyselyt osoitetaan esimiehelle. Työpaikkojen käytänteet vaihtelevat kuitenkin opiskelijoiden kokemusten mukaan, sillä joissakin paikoissa työntekijät päättävät itsenäisesti sen, onko heillä resursseja ottaa harjoittelijoita.

Harjoittelun suoritteista niin nykyinen kirjallinen tiedonhaku- ja pohdintatehtävä kuin toiminnallisen tehtävän suunnittelu ja toteutus harjoitteluraportin lisäksi koettiin lähiohjaajien mielestä oppimista edistäväksi. Yli puolet (53 %) lähiohjaajista oli täysin samaa mieltä ja 25 % jokseenkin samaa mieltä, että toiminnallisen tehtävän suunnittelu ja toteutus olisi hyvä vaihtoehto nykyiselle kirjalliselle tehtävälle. Myös avoimessa vastauskohdassa lähiohjaajat pohtivat, että oppimiseen tarvitaan niin kirjallisia kuin toiminnallisia tehtäviä, joissa toteutuisi suunnittelu ja toteutus. Muutama lähiohjaaja koki, että heillä jo nykyään opiskelijat suunnittelevat ja toteuttavat toiminnallisia tehtäviä.

Lähes kaikki (98 %) lähiohjaajat kokivat nykyisen arviointikäytännön olevan tarkoituksenmukainen (arviointikeskustelu opiskelijan itsearviointin, lähiohjaajan ja opettajan arviointien pohjalta sekä kirjallisen osuuden arviointi). Korhosen tutkimuksessa korostetaan, että ohjaavan opettajan tuen merkityksellisyys nousee esille silloin, kun opiskelijan itsearviointi ja ohjaajan arviointi poikkeavat toisistaan, tai kun palautteen anto ja arviointi on muuten ongelmallinen (Korhonen 2008, s. 90). Arviointikriteerit koettiin pääasiassa selkeiksi. Kuitenkin lähes joka viides lähiohjaaja (18 %) oli jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa arviointikriteerien selkeydestä.

Lähes kaikki (96 %) lähiohjaajat kokivat haluavansa ottaa sosionomiopiskelijoita harjoitteluun jatkossakin. On todella hyvä asia, että työelämä tarjoaa harjoittelupaikkoja ja näkee harjoittelun ohjauksen resursointina tulevaisuuteen.

Kysyimme myös työyhteisön tarpeesta lähiohjaajakoulutukselle. Yli puolet (54 %) lähiohjaajista oli täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä lähiohjaajakoulutuksen tarpeellisuudesta heidän työyhteisössään. Lähiohjaajakoulutus voisi edesauttaa koulun ja harjoittelupaikkojen tiiviimmän yhteistyön syntymistä. Toimiva yhteistyö mahdollistaa niin työelämän, koulutuksen kuin opiskelijan kehittymisen. Lähiohjaajakoulutus voisi taata

myös sen, että lähiohjaajalla olisi mahdollisuus syventää tietoa sosionomi (AMK) -koulutuksen sisällöstä ja vaiheista, harjoitteluiden tavoitteista sekä siitä mitä ohjaajalta edellytetään. Lähiohjaaja koulutus voisi vähentää myös lähiohjaajien kokemia ohjauksen haasteita.

Lähiohjaajien vastaukset harjoittelujaksojen palkallisuudesta eivät antaneet toiveita siitä, että työpaikoilla oltaisiin valmiita maksamaan harjoitteluajan palkkaa sosionomiopiskelijoille. Kaikki lähiohjaajat (100 %) olivat täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä mahdollisuudesta maksaa opiskelijoille palkkaa harjoitteluista.

7.3 Kehittämisajatuksia sosionomikoulutukseen liittyvistä harjoitteluista

Opiskelijoiden kehittämisajatukset liittyivät harjoitteluiden palkallisuuteen ja harjoittelujaksojen lisäämiseen. Opiskelijat toivoivat myös, että harjoittelupaikoissa kiinnitettäisiin nykyistä enemmän huomiota harjoittelun ohjaamiseen. Poissaolojen korvaamiseen toivottiin koulun puolelta joustavuutta niin opiskelijoiden kuin ohjaajien keskuudessa.

Lähiohjaajien kehittämisajatukset liittyivät harjoitteluun tulevan opiskelijan rooliin ja koululta saatavan tuen määrään opiskelijan ohjaamisessa. Opiskelijalta toivottiin omatoimisuutta ja realististen tavoitteiden asettamista harjoittelulle. Koululta lähiohjaajat toivoivat saavansa nykyistä enemmän tukea ohjaamiseen. Lähiohjaajakoulutukselle olisi tarvetta osan vastaajien mielestä.

Niin opiskelijat kuin lähiohjaajat kokivat, että vaihtoehtoisuus harjoittelun suoritteiden suhteen olisi toimiva käytäntö. Vaikka arviointikriteerit koettiin pääasiassa selkeiksi, toivoi osa vastanneista opiskelijoista ja lähiohjaajista nykyistä enemmän selkeyttä arviointikriteereihin.

7.3.1 Harjoittelut palkallisiksi

Opiskelijoiden kehittämisajatuksissa vahvimmin esiin nousi toive tai vaatimus palkallisten harjoitteluiden puolesta myös sosiaalialan koulutuksessa. Syy suureen palkallisuuteen liittyvien vastausten lukumäärään saattaa osin selittyä sillä, että viimeinen kysymys ennen kehittämisajatuksien pyytämistä liittyi harjoitteluiden palkallisuuteen. Tästä huolimatta sosiaalialan harjoitteluihin liittyvä palkkakysymys on asia, joka on oman kokemuksemme mukaan näyttänyt nostattavan säännöllisesti keskustelua sosionomiopiskelijoiden keskuudessa.

Harjoitteluiden palkallisuuteen liittyen useampi opiskelija toi esiin kehittämisajatuksen harjoitteluiden suorittamisen mahdollistamisesta kesällä. Opiskelijat kokivat, että harjoitteluiden joustavampi suoritus kesäaikaan mahdollistaisi sen, että harjoitteluista voisi saada helpommin palkkaa ja kesällä suoritettujen harjoitteluiden avulla opintojen kestoa voisi myös lyhentää.

7.3.2 Harjoittelujaksojen lisääminen

Yksi opiskelijoiden vastauksissa esiinnousseista kehittämisajatuksista liittyi harjoitteluiden lisäämiseen. Useat opiskelijat olivat sitä mieltä, että pitkien harjoitteluiden jakaminen useampaan lyhempään jaksoon olisi toivottava muutos. Opiskelijoista löytyi kuitenkin myös pitkien harjoitteluiden puoltajia.

Koululta toivottiin myös enemmän tietoa harjoittelupaikoista, siitä minne on mahdollista mennä ja miten eri harjoittelupaikat kannattaa sijoittaa opintoihin nähden. Yksi opiskelija nosti esiin sen, että olisi hyvä, jos ohjaava opettaja pitäisi yhteyttä opiskelijaan harjoittelun aikana, sillä näin mahdolliset epäkohdat tulisi helpommin otettua puheeksi.

7.3.3 Joustavuutta poissaolojen korvaamiseen

Niin lähiohjaajat kuin opiskelijat nostivat haasteelliseksi poissaolojen korvaamisen. Pohdimme, voisiko jatkossa asiassa tehdä muutoksia niin, ettei esimerkiksi lääkärin todistamia sairauspäiviä tarvitsisi korvata, jos muuten harjoittelun tavoitteet täyttyvät. Sallittavien lääkärin todistamien poissaolopäivien korvaamisessa voisi mahdollisesti olla tietty yhteisesti sovittu raja, jonka jälkeen myös todistetut sairauspoissaolot tulisi korvata. Näin harjoittelulle asetettujen tavoitteiden toteutuminen ei vaarantuisi, mutta joustavuus sairaustapauksissa lisääntyisi.

7.3.4 Opiskelijan rooli: omatoimisuutta ja realistiset tavoitteet

Lähiohjaajien toiveissa sosionomiharjoitteluita kohtaan nousi esille se, että opiskelijoiden tulisi kiinnittää huomiota henkilökohtaisten tavoitteiden realistisuuteen sekä oman toiminnan aktiivisuuteen ja omatoimisuuteen. Opettajia kehoitettiin painottamaan näitä asioita opiskelijoille koulussa.

7.3.5 Harjoittelun ohjaamiseen enemmän huomiota

Joka viides opiskelija koki, että hän ei ollut saanut riittävästi tukea lähiohjaajalta. Pohdimme, voisiko asiaan auttaa osaltaan se, että lähiohjaajat saisivat enemmän ohjeistusta koululta. Yhtenä käytännön keinona tähän voisi olla lähiohjaajakoulutuksen järjestäminen. Ohjaamisen puutteeseen vaikuttanee monet tekijät. Todelliset työkiireet vaikeuttavat ajan löytämistä ohjaamiseen, vaikka halua voisikin olla. Yhtenä mahdollisena syynä ohjaamisen puutteisiin voi kuitenkin olla se, että riittävää taitoa, tahtoa tai motivaatiota ohjaamiseen ei löydy. Ehkä yhä useampi lähiohjaaja näkisi ohjaamisen tärkeänä osana niin omaa kuin opiskelijan ammatillista kasvua, jos tarjolla olisi lähiohjaajakoulutusta. Koulutuksen avulla uudenlaiset asenteet ja tiedot voisivat levitä hiljalleen työyhteisöissä, vaikka koulutukseen eivät kaikki lähiohjaajana toimivat pääsisikään osallistumaan.

Osa opiskelijoista toivoi harjoittelupaikkojen puolelta aiempaa enemmän huomiota ohjaukseen ja opiskelijan työpanoksen arvostamiseen. Osa opiskelijoista oli myös kokenut,

että palautteen antoon olisi tärkeää panostaa nykyistä enemmän. Suuri osa opiskelijoista oli onneksi saanut jo nyt kokemuksen siitä, että ohjaus, arvostuksen osoittaminen ja palautteen anto olivat toteutuneet heidän kohdallaan.

7.3.6 Enemmän tukea koululta ohjaamiseen

Lähiohjaajat eivät yleisesti kokeneet kohdanneensa suuria haasteita sosionomiharjoitteluiden ohjaamisessa. Koska haasteita ohjaamisessa nousi silti esiin jonkin verran, pohdimme voisiko tiiviimpi yhteistyö ohjaavan opettajan, lähiohjaajan ja opiskelijan kanssa helpottaa lähiohjaajien ohjaustyötä.

Avoimessa vastauskohdassa, miten arvioinnin voisi toteuttaa toisin, yksi lähiohjaaja ehdotti alkupalaverin pitämistä opiskelijan, lähiohjaajan ja ohjaavan opettajan kanssa harjoittelun alussa tavoitteiden läpikäymiseksi. Harjoittelun alussa yhteisen alkupalaverin pitäminen voisi helpottaa lähiohjaajan työtä mm. jäsennellyn ja mielekkään harjoittelun luomisessa. Näin myös yhteydenpito luontevasti kasvaisi.

7.3.7 Lähiohjaajakoulutukselle ei tarvetta?

Jo aiemmin esiin noussut lähiohjaajakoulutus voisi auttaa koulun ja harjoittelupaikkojen tiiviimmän yhteistyön syntymistä. Lähiohjaajakoulutuksen kautta lähiohjaajat pääsisivät syventämään tietämystä sosionomi (AMK) –koulutuksen sisällöstä ja harjoittelun tavoitteista.

Koulutuksen kautta olisi myös helpompaa saada selkeä kuva siitä, mitä ohjaajalta edellytetään sosionomiopiskelijan ohjaamisessa. Lähiohjaajakoulutuksen kautta lähiohjaajina toimivien kokemat haasteet voisivat vähentyä entisestään. Toimiva yhteistyö mahdollistaa niin työelämän, koulutuksen kuin opiskelijan kehittymisen.

7.3.8 Vaihtoehtoisuutta harjoittelun suoritteisiin

Harjoitteluiden suoritteet ovat yksi kehittämisen kohde, jonka voisi ottaa pohtimis- ja kehittämistyön alle sosiaaalialan koulutuksessa. 25 % opiskelijoista oli täysin samaa mieltä ja 40 % jokseenkin samaa mieltä siitä, että harjoitteluraportin lisäksi toteutettava uudenlaisen toiminnallisen tehtävän suunnittelu ja toteutus olisi hyvä vaihtoehto nykyiselle kirjalliselle tehtävälle. Yli puolet (53 %) lähiohjaajista oli täysin samaa mieltä siitä, että toiminnallisen tehtävän suunnittelu ja toteutus (toimintatuokion järjestäminen, ohjeistuksen päivittäminen tms. työn luonteeseen sopiva) olisi hyvä vaihtoehto kirjalliselle tehtävälle. Vaihtoehtoisuus harjoittelun suoritteisiin näyttäisi siis saavan kannatusta niin opiskelijoiden kuin lähiohjaajien keskuudessa.

Opiskelijalle tarjottu mahdollisuus valita harjoitteluraportin lisäksi tehtäväksi joko kirjallinen tiedonhaku tehtävä tai uudenlainen toiminnallisen tehtävän suunnittelu ja toteutus ottaisi nykyistä paremmin huomioon erilaisten harjoittelupaikkojen luonteen. Toiminnallisesta tehtävästä tulisi luonnollisesti tuottaa myös pienimuotoinen kirjallinen kuvaus suunnittelu- ja toteutustyöstä.

7.3.9 Arviointikriteerit selkeämmiksi

Arviointikriteerit koettiin pääasiassa selkeiksi, mutta kuitenkin melkein joka viides lähiohjaajista (18 %) oli jokseenkin eri mieltä kriteereiden selkeydestä. Opiskelijoista 13 % oli jokseenkin eri mieltä ja 7 % täysin eri mieltä arviointikriteereiden selkeydestä. Arviointikriteereiden selkeys on todella tärkeää, sillä ne ohjaavat opiskelijan harjoittelulle asettamien tavoitteiden syntymistä. Selkeät arviointikriteerit edesauttavat myös tasavertaisen arvioinnin saamista eri opiskelijoiden kesken.

Yksi opiskelija nosti asian esille seuraavasti.

Selkeämmät tavoitteet myös koululta harjoittelujen suhteen.

7.3.10 Muita kehittämisajatuksia

Vastoin useiden sosionomikoulutusta tarjoavien koulutusohjelmien käytänteitä, Ylivieskan yksikössä sosionomiopiskelijat saavat itse valita harjoittelupaikkansa. Ylivieskassa opiskelijat myös ottavat itse yhteyttä mahdollisiin harjoittelupaikkoihin ja tiedustelevat mahdollisuutta päästä suorittamaan sosionomikoulutukseen kuuluvaa harjoittelua. Opiskelijoiden vastauksista löytyi kannanotto sekä nykyisen käytännön puolesta että vastaan.

Se pitää säilyttää, että itse saa valita harjoittelupaikat, se lisää motivaatiota.

Muissa korkeakouluissa opettajat ovat merkittävässä roolissa paikkojen järjestämisessä, mikä on mielestäni paras systeemi työpaikkojen kannalta.

—.

Muut yksittäiset kehittämisajatukset liittyivät ruokailun maksuttomuuteen, syventävien opintojen ajoittamiseen harjoitteluihin nähden ja harjoitteluiden määrän yksilölliseen joustavuuteen.

— Ruokailun tai pienen korvauksen järjestäminen varsinkin 3. ja 4. harjoittelun ajalta olisi hyvä.

Syventävien opintojen, kuten mielenterveys- ja päihdetyön kurssien tulisi olla ennen toista harjoittelua...

Jos tietää missä haluaa työskennellä ja on jo työkokemusta harjoitteluiden määrän tulisi olla joustava ja yksilökohtainen.

7.4 Opinnäytetyön luotettavuuden pohdinta

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa ajankohtaista tutkittua tietoa sosionomiharjoitteluiden nykytilasta ja mahdollisista kehittämistarpeista Centria-ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikön sosiaalialan koulutusohjelmalle. Harjoittelu on ammattikorkeakouluissa iso opintokokonaisuus ja näin tärkeä osa opiskelijoiden ammatillisen kasvun ja kehityksen mahdollistajana. Ammattikorkeakoulujen on jatkossa panostettava entistä enemmän yhdessä työelämän kanssa mahdollisuuteen järjestää laadukkaita harjoitteluja opiskelijoille, tuleville alan asiantuntijoille. Viime vuosien ja

nykyisen nuorison työtilanteen huomioiden harjoittelu saattaa olla monen opiskelijan kohdalla ainoa yhteys työelämään. Siksi harjoitteluilla on todella iso rooli opiskelijoiden työelämätaitojen kehittäjänä ja kontaktien solmimisessa työelämätahoihin.

Opinnäytetyömme oli empiirinen tutkimus ja tutkimustapamme oli kvantitatiivinen. Tutkimukssamme saatu tieto perustuu siis tutkittavien opiskelijoiden ja lähiohjaajien omiin havaintoihin ja kokemuksiin sosionomiharjoitteluista. Kokonaisuuden hahmottamiseksi olemme keränneet tutkimustulosten tueksi teoretietoa ja aikaisempia tutkimustuloksia.

Tutkimuksen kokonaisluotettavuutta mitataan käsitteillä reliaabelius ja validius. Tutkimuksen reliaabelius kuvaa tutkimuksen mittaustulosten toistettavuutta ja kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia (Hirsjärvi ym. 2007, 226). Reliaabelius voitaisiin todentaa toistamalla tutkimuksen vaiheet. Tutkimuksen kaikki vaiheet on dokumentoitu, johtopäätökset ovat perusteltuja ja niitä on peilattu aiheesta koottuun teoriapohjaan. Teoriapohja on koottu ajankohtaisista lähdemateriaaleista ja lähteet on merkitty lähdeviitteisiin ja lähdeluetteloon Centria-ammattikorkeakoulun opinnäytetyön kirjoitusohjeiden mukaisesti.

Validius tarkoittaa valitun tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä tutkija on ajatellut mittaavansa (Hirsjärvi ym. 2007, 226). Tässä tutkimuksessa saimme kattavasti vastaukset kumpaankin tutkimusongelmaamme, joten voimme todeta, että onnistuimme tutkimaan oikeita asioita. Tutkimuksemme validiutta kuvaa myös se, että aikaisempien tutkimuksien tulokset olivat monilla tavoin yhteneväisiä tutkimuksemme kanssa.

Kun otos vastaa populaatiota, riittävän suuri vastaajajoukko takaa sen, että tulokset ovat yleistettävissä (Kananen 2008). Opiskelijoiden kohdalla tutkimuksemme otoksena oli kokonaisotos ja vastausprosentti oli 55 % eli saimme vastauksia 61 kpl. Lähiohjaajien kohdalla käytimme ryväsotantaa. Vastausprosentti oli 40 % eli vastauksia saimme 45 lähiohjaajalta. Tuloksien perusteella voimme todeta, että saimme monipuolisen ja kattavan kuvan niin opiskelijoiden kuin lähiohjaajien kokemuksista. Otokset vastasivat tutkimuskohteenamme olevia populaatioita, sillä kyselyymme vastanneet opiskelijat olivat eri-ikäisiä ja he olivat suorittaneet eri määrän harjoitteluita. Kyselyymme vastanneet

lähiohjaajat työskentelivät eri sosiaalialan työsektoreilla ja heillä oli eri määrä ohjattuja harjoitteluita takana.

Koemme, että kaksi tutkijaa lisäsi tutkimuksen luotettavuutta. Kirjoitimme kyselyiden tulokset auki yhdessä ja vaikka jaoimme tulosten tulkinnan ja johtopäätösten teon aikana osia yksin työstettäväksi, pohdimme ja työstimme asiasisällön loppuun yhdessä. Näin olemme pyrkineet minimoimaan virhetulkintojen esiintymistä tutkimuksen teon eri vaiheissa. Tutkijoina emme voi silti olla varmoja siitä, ovatko sosionomiopiskelijat ja lähiohjaajat ymmärtäneet kyselylomakkeen kohdat tarkoittamallamme tavalla tai ovatko he jättäneet antamatta jotain tutkimuksen kannalta olennaista tietoa.

7.5 Prosessin pohdinta

Valitsimme opinnäytetyömme aiheeksi sosionomi (AMK) –opintoihin kuuluvat harjoittelut. Sosionomiharjoittelut ovat keskeinen osa sosionomiopintoja ammatillisen kasvun näkökulmasta sekä työelämälähtöisyyden toteuttajana. Harjoittelut nitovat käytännön tasolla teoriaopinnot työelämän tietoihin ja taitoihin. Koemme, että tutkimuksemme on tukenut meidän omaa ammatillista kasvuamme sosiaalialan työntekijöiksi ja lisännyt ymmärrystä sosionomien toimintamahdollisuuksista työelämässä.

Aloitimme opinnäytetyön tekemisen keräämällä ja tutustumalla aiheeseen liittyvään teorial tietoon. Alkuseminaarin pidimme 14.5.2013. Alun perin tarkoituksenamme oli työstää aihetta kesän 2013 aikana, mutta kummankin työtilanteesta johtuen, päätimme jatkaa opinnäytetyön työstämistä syksyllä opintojen jatkettua. Tutkimussuunnitelmamme hyväksyttiin koulun puolesta syyskuussa 2013.

Kyselylomakkeiden rakentamisen pohjana olivat teorial tiedon lisäksi meidän tutkijoiden omakohtaiset kokemukset sosionomiharjoitteluista. Olimme tehneet keväällä 2013 muiden opintojen yhteydessä alustavan version opiskelijoiden kyselystä, jota olimme myös testanneet omalla opiskeluryhmällämme. Lopullisten kyselyjen tekeminen ja niiden hiominen oli haastavaa ja vei yllättävän paljon aikaa. Tutkimuksemme kyselyt toteutimme Webropol-ohjelmalla loka-tammikuun aikana. Webropol-ohjelman käytön opimme suhteellisen nopeasti ja kokonaisuudessaan ohjelma oli tutkimuksen toteutuksessa

tarkoituksenmukainen. Vastaajat saivat vastata kyselyihin niin, että anonymiteetti säilyi. Tulosten käsittelyn aikana huomasimme, että kyselylomaketta olisi voinut hioa edelleen, sillä kyselyihin oli päässyt muutama kirjoitusvirhe. Kuitenkin tutkijoina voimme todeta, että saimme kyselylomakkeilla kumpaankin tutkimusongelmaan kattavat vastaukset.

Kyselyiden ollessa auki syvennyimme teorian tietoon ja aikaisempiin tutkimuksiin. Jaoin opinnäytetyöhömmä tulevan teoriaosuuden työstämisen osa kerrallaan itsenäisesti työstettäväksi tasaisesti kummallekin. Kokosimme lopulliset versiot yhdessä hioen ne yhteneväisiksi. Tutkimustuloksia analysoidessamme ja peilatussamme niitä teorian tietoon, totesimme onnistuneemme tutkimuksemme kannalta tarkoituksenmukaisen teoriataustan rakentamisessa.

Tammikuussa 2014 aloimme analysoida kyselyiden tuloksia. Kirjoitimme kyselyiden tulokset auki yhdessä. Aikataulutuksen ja kummankin tutkijan opiskelun, työn ja muun elämän yhteensovittamiseksi jaoin opiskelijoiden ja lähiohjaajien kyselyiden tulosten tulkin ja johtopäätösten teon itsenäisesti työstettäväksi. Teimme kuitenkin omia osioita tiiviisti toistemme kanssa keskustellen ja yhdessä pohtien, jotta sisältö vastaisi kummankin näkemystä. Ennen kaikkea pidimme selkeästi mielessä tutkimusongelmamme. Viimeisimmät versiot työstimme loppuun yhdessä. Keskinäinen työnjako tätä opinnäytetyötä tehdessämme on toiminut loistavasti.

Koko pitkän ja vaativan prosessin aikana olemme tarvinneet aika ajoin toistemme tukea ja kannustusta. Onneksi epätoivo prosessin etenemisen kanssa ei iskenyt yhtä aikaa kumpaankin, vaan aina vähintään toisella oli kirkkaana mielessä, mitä seuraavaksi tulee tehdä. Opimme yhteisessä projektissa, kuinka tärkeää on aikatauluttaa asioita ja hyödyntää joustavasti niin parityöskentely- kuin itsenäistyöskentelynjaksoja. Olemme toteuttaneet opinnäytetyömme hyvää tieteellistä tapaa noudattaen, tekemällä kaiken rehellisesti, tarkasti ja huolellisesti.

7.6 Lopuksi

Tässä tutkimuksessa osa lähiohjaajista koki tarpeelliseksi lähiohjaajakoulutuksen järjestämisen. Koulutus voisi lisätä lähiohjaajien tietotaitoa niin sosionomiharjoitteluista kuin -koulutuksesta sekä parantaa koulun ja harjoittelupaikkojen yhteistyötä. Lähiohjaajakoulutus voisi olla näin vähentämässä lähiohjaajien kokemia haasteita.

Ajattelemme, että vastaavanlainen empiirinen tutkimus sosionomiharjoitteluista olisi hyvä toteuttaa aika ajoin, niin opiskelijoiden, lähiohjaajien kuin muidenkin yhteistyötahojen keskuudessa. Toinen jatkotutkimusaihe voisi olla, miten sosionomikoulutus koetaan ja mitä kehittämisajatuksia sosiaali-alan työelämällä on.

LÄHTEET

Aho, P. 1999. Haasteet ja asiantuntijuus sosiaalialan työssä. Porvoo: WSOY. Sosiaalityöntekijäin Liitto ry.

Ammattieettinen lautakunta. 2005. Arki, arvot, elämä, etiikka Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Helsinki. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Pdf-tiedosto. Saatavissa: http://www.talentia.fi/files/558/1649_Etiikkaopas2005_1_.pdf. Luettu 28.10.2013

Ammattikorkeakoululaki 9.5.2003/351.

Asetus ammattikorkeakouluista 15.5.2003/352.

Asetus sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 29.7.2005/608

Centria-ammattikorkeakoulu. 2013a. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://hakeminen.centria.fi/Haeammattikorkeakouluun.aspx?id=64&p1=21&p2=64&menu=1>. Luettu 18.10.2013.

Centria-ammattikorkeakoulu. 2013b. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://hakeminen.centria.fi/Haeammattikorkeakouluun.aspx?id=183&p1=21&p2=64&menu=1&l=1>. Luettu 18.10.2013.

Centria-ammattikorkeakoulu. 2013c. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://hakeminen.centria.fi/Haeammattikorkeakouluun.aspx?id=21&p1=21&p2=21&menu=1&l=1>. Luettu 18.10.2013.

Centria-ammattikorkeakoulu. 2013d. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://hakeminen.centria.fi/Haeammattikorkeakouluun.aspx?id=315&p1=22&p2=315&menu=1>. Luettu 18.10.2013.

Centria-ammattikorkeakoulu. 2013e. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://hakeminen.centria.fi/Haeammattikorkeakouluun.aspx?id=22&p1=22&p2=22&menu=1&l=1>. Luettu 18.10.2013.

Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki. s. 207–212, 216, 224–225.

Jakola, Marjo & Moilanen, Katariina. 2012. Sosionomin (AMK) koulutus ja työ. Opinnäytetyö. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma.

Työharjoittelulla jalka työpaikan oven rakoon. 2014. Kalajokilaakso. 4.4.2014.

Kananen, J. 2008. Kvantti -kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. s. 10, 76.

Kiiveri, Marja-Liisa. 2008. SOSIONOMI AMK; hyvinvoinnin ja monialaisen yhteistyön tekijä. Opinnäytetyö. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma.

Korhonen, S. 2008. Ohjaus siinä sivussa: Työelämässä toimivien ohjaajien kokemuksia sosionomi (AMK) –opiskelijoiden harjoittelujen ohjauksesta. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja A tutkimuksia 20. Tampere. Juvenes Print Oy.

Kotila, H. 2003. Ammattikorkeakoulupedagogiikka ajankohtaisia puheenvuoroja. Helsinki. Edita Prima Oy. s. 16-21.

Koutaniemi, L. 2003. Empiriaan ja kvantitatiiviseen tietoon perustuvan gradunteon opas. Oulun yliopistopaino. (Korkeakouluopetuksen kehittämistoimikunta, Oulun yliopisto)

Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 272/2005

Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, Tuula. 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki. WSOYpro.

Nurme, K. & Räisänen, J. 2012. Vastavalmistuneiden urapolut 2011. Vuosina 2009- 2010 valmistuneiden Talentian jäsenten sijoittuminen työelämään. Art-Print Oy. Pdf-tiedosto. Saatavissa: http://www.talentia.fi/files/1152/vastavalmistuneiden_urapolut.pdf. Luettu 29.10.2013.

Poikela, E. Järvinen, A. 2007. Työssä oppimisen malli oppimisen johtamisessa ja osaamisen arvioinnissa. Teoksesta Eteläpelto, A. Collin, K. Saarinen, J. Työ, identiteetti ja oppiminen. Helsinki. WSOY Oppimateriaalit Oy. S. 178-186

Rouhiainen-Valo, T. Rantanen, T. Hovi-Pulsa, R & Tietäväinen, S. 2010. Kompetenssit ”sosiaalisen” puolustamisessa. Kompetenssit sosionomien (amk ja ylempi amk) Ydinosaamisen avaajina. Teoksesta Viinämäki, L. Sosionomin ammatti ja työ 2010–2025. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 3/2010. s.9-27.

Salonen, P. 2005. Ohjaako harjoittelu asiantuntijuuteen? Selvitys ammattikorkeakoulun opiskelijoille toteutetusta harjoitteluaiheisesta kyselystä. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Saatavissa: http://cou.fi/harke/Ohjaako_harjoittelu_asiantuntijuuteen_.pdf. Luettu 9.1.2014

Santala, J. 2008. Sosiaalityö sosionomien (AMK) kodiksi - sosionomien (AMK) ja sosiaalityöntekijöiden välisestä työnjaosta kunnallisessa sosiaalityössä. Teoksesta Viinimäki, L. (toim.) 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 2/2008, 7684. s. 81.

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto. 2010. Esitys sosionomi (AMK) –tutkinnon kompetensseista. Pdf-tiedosto. Saatavissa: http://www.sosiaaliportti.fi/File/c16110a5-e16c-4834-9532-48847ff5dd52/Sosionomi_AMK_Kompetenssit_15042010.pdf. Luettu 28.10.2013.

Töttö, P. 2012. Paljonko on paljon? Luvuilla argumentoinnista empiirisessä tutkimuksessa. Tampere: Vastapaino.

Valtioneuvosto, 2013. Päätös ammattikorkeakoulun toimiluvasta. Pdf-tiedosto. Saatavissa: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/ammatti_korkeakoulu_uudistus/toimiluvat/pxtxkset/Centria.pdf. Luettu 20.3.2014

Vesterinen, M-L. 2002. Ammatillinen harjoittelu osana asiantuntijuuden kehittymistä ammattikorkeakoulussa. Jyväskylä. Jyväskylän Yliopisto.
Saatavissa:<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13331/9513913007.pdf?sequence=1>. Luettu 14.11.2013

Ylivieskan yksikön harjoitteluohjeet 2012-2013. <https://optima-portal.cou.fi/learning/id652/bin/user?rand=387>. Luettu 6.1.2014.

Ylivieskan yksikön harjoitteluohjeet 2011-2009. <https://optima-portal.cou.fi/learning/id652/bin/user?rand=387>. Luettu 6.1.2014

Toimitusjohtajan tiedote

13.2.2014/Opetusministeri Krista Kiurun vierailu Centria-ammattikorkeakoulussa

Hyvät opiskelijat ja henkilöstö

Opetusministeri Krista Kiurun vierailullaan perjantaina 7.2.2014 Pietarsaassa ja Kokkolassa antamat lausunnot laukaisivat voimakkaan julkisen keskustelun Centria-ammattikorkeakoulun toiminnasta ja tulevaisuudesta. Keskustelu on saanut kohtuuttomat mittasuhteet.

Rehtorina haluan todeta seuraavat ammattikorkeakoulua koskevat viralliset ja voimassaolevat päätökset:

- Centria ammattikorkeakoulu Oy on saanut 1.1.2014 Valtioneuvostolta toimiluvan ylläpitää Centria-ammattikorkeakoulua
- Ammattikorkeakoulu järjestää koulutusta Kokkolassa (kemiantekniikka, tieto- ja viestintätekniikka, liiketalous, sairaanhoitaja, terveydenhoitaja ja musiikki).
- Ammattikorkeakoulu järjestää koulutusta Ylivieskassa (sähkö- ja automaatiotekniikka, tuotantotalous, sosionomi ja yhteisöpedagogi).
- Ammattikorkeakoulu järjestää Pietarsaassa aikuiskoulutusta.
- Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa ammattikorkeakoulu toteuttaa koko toiminta-alueellaan Kokkolassa, Ylivieskassa ja Pietarsaassa.

Tarvittaessa lisätietoja rehtorilta ja yksikönjohtajilta.

Yhteistyöterveisin

Pekka Hulkko

Centria AMK

ARVIOINNIN TASOT**ASIAKASTYÖN / AMMATILLISTEN TYÖMENETELMIEN HARJOITTELU****1.) Asennoituminen työhön****Arvioinnin kohteena ovat seuraavat asiat:**

- vastuuntunto
- halu oppia uutta
- sosiaali- ja terveysalan periaatteiden ja toimintatapojen kunnioittaminen

Hyväksytty taso

- suorittaa annetut tehtävät ja kykenee toimimaan itsenäisesti
- ymmärtää työn lähtökohdat asiakkaan ja työntekijän näkökulmasta
- ymmärtää työn yhteiskunnallisen merkityksen
- arvostaa omaa työtään ja ammattialaansa
- tuntee ja sisäistää opiskeluprosessin aikana sosiaali- ja terveysalan periaatteet ja toimintatavat ja kykenee arvioimaan niiden toteutumista

Hylätty taso

- suorittaa annetut tehtävät ohjatusti tai ei suoriudu annetuista tehtävistä lainkaan
- ei kanna vastuuta tehtävistään (työajat, poissaolot)
- työn merkitys hahmottumaton
- tekee päätelmiä yhden näkemyksen pohjalta ja rajoittuu kuvailemaan tapahtumia
- sosiaali- ja terveysalan periaatteet näkyvät toiminnassa satunnaisesti
- opiskelija ei noudata ammattieettisiä periaatteita

2.) Ohjaus- ja vuorovaikutustaidot**Arvioinnin kohteena ovat seuraavat asiat:**

- vuorovaikutus-, yhteistyö- ja viestintätaidot
- aloitteellisuus vuorovaikutuksessa
- eettisten periaatteiden huomioiminen ohjaus- ja vuorovaikutustilanteissa

Hyväksytty taso

- osoittaa oma-aloitteisuutta ja yhteistyökykyä
- käyttää vuorovaikutustaitojaan tilanteiden edellyttämällä tavalla
- kuuntelee aktiivisesti, on empaattinen ja huomio sanattoman viestinnän
- ottaa toisen mielipiteet huomioon, on joustava ja rohkaiseva ja pystyy tasa-vertaiseen vuorovaikutukseen työtovereiden, asiakkaiden ja lähiyhteisön kanssa
- ymmärtää yhteistyön merkityksen työkäytäntöiden kehittämisessä

▪

Hylätty taso

- ei aloitteellisuutta vuorovaikutuksessa ja yhteistyökyky puuttuu
- ei huomioi asiakkaan tarpeita ja edellytyksiä vuorovaikutustilanteissa
- joustamattomuus

3.) Työtaidot asiakastyössä**Arvioinnin kohteena ovat seuraavat asiat:**

- opittujen tietojen hyödyntäminen
- työmenetelmien hallinta
- asiakkaan huomioiminen

Hyväksytty taso

- tunnistaa asiakkaan tarpeet ja voimavarat ja pitää niitä toimintansa lähtökohtana
- tuntee asiakastyön menetelmät ja keinot sekä osaa soveltaa tietojaan ja taitojaan asiakkaan tilanteen huomioiden
- tunnistaa asiakkaan elämäntilanteessa tapahtuvat muutokset

Hylätty taso

- sosiaalialan periaatteet hahmottumattomat
- toimii loukkaavasti asiakasta kohtaan
- tiedot ja taidot riittämättömät

4.) Ammatinhallinnan ja työn kehittäminen**Arvioinnin kohteena ovat seuraavat asiat:**

- halu kehittyä ammatillisesti
- kyky arvioida omaa ja työyhteisön ammatillista toimintaa
- persoonallisuuden, luovuuden ja lahjakkuuden käyttö

Hyväksytty taso

- haluaa kehittyä työssään ja ymmärtää jatkuvan oppimisen merkityksen
- näkee omat rajansa, ammatilliset vahvuutensa ja kehittymistarpeensa
- tarkastelee realistisesti työyhteisön toimintaa
- ottaa vastaan palautetta ja hyödyntää saamansa palautteen

Hylätty taso

- välinpitämättömyys työn oppimista kohtaan
- ei piittaa ohjauksesta ja palautteesta
- ei pysty toimimaan osana työyhteisöä

ARVIOINNIN TASOT

KEHITTÄVÄ / MONIALAINEN AMMATTIKÄYTÄNTÖ

1. Ammatinhallinta, työn kehittäminen ja suunnittelu

Arvioinnin kohteena ovat seuraavat asiat:

- kyky toimia työyhteisön jäsenenä, kehittäen omaa ammatillista osaamistaan sekä työyhteisön toimintaa
- kyky suunnitella omaa ja työyhteisön toimintaa hallinnon ja talouden säännösten puitteissa sekä toimiminen itsenäisesti suunnitelmien mukaan
- perustyötaitojen hallinta sisältäen sosiaalialan tieto-, taito- ja arvoperustan

Hyväksytty taso

- hallitsee perustyötaidot
- toiminnassa näkyy sosiaalialan sisäistetty tieto-, taito- ja arvoperusta
- toiminnan perustana on oman ammatillisuuden jatkuva reflektointi
- huomioi työn ja työyhteisön mahdolliset kehittämistarpeet sekä toimii suunnitelmallisesti niiden pohjalta
- omaa valmiudet toimipisteen asiakastyön suunnitteluun ja kehittämiseen

Hylätty taso

- perustyötaidot ovat puutteelliset
- sosiaalialan tieto-, taito- ja arvoperustan hallinnassa on selkeitä puutteita
- toiminnassa ei näy reflektiivinen ammatillisuus
- ei kykene huomioimaan työn ja työyhteisön kehittämistarpeita ja toiminta on suunnittelematonta
- ei omaa valmiuksia toimipisteen asiakastyön suunnitteluun, kehittämiseen ja johtamiseen

2. Ohjaus- ja vuorovaikutustaidot

Arvioinnin kohteena ovat seuraavat asiat:

- pystyy käyttämään asiantuntijuuttaan ja persoonallisuuttaan ryhmän ohjauksessa
- kykenee vuorovaikutuksen ja yhteistyön kautta kehittämään asiakastyötä ja työyhteisöä
- viestintätaidot
- aloitteellisuus

Hyväksytty taso

- pystyy hyödyntämään asiantuntijuuttaan ja persoonallisuuttaan ryhmän ohjauksessa
- pystyy ammatillisesti tavoitteelliseen ja avoimeen vuorovaikutukseen työtovereiden ja asiakkaiden kanssa
- osoittaa hyvää yhteistyö- ja aloitekykyä sekä ammatillisen viestinnän hallintaa

Hylätty taso

- itsenäisessä ryhmäohjauksessa on merkittäviä puutteita
- merkittäviä puutteita asiantuntijuuden ja persoonallisuuden hyödyntämisessä työtovereiden ja asiakkaiden kanssa
- yhteistyö- ja aloitekyky heikko, ammatillisessa viestinnässä huomattavaa

3. Suuntautumisalueen asiantuntijuuden syventäminen**Arvioinnin kohteena ovat seuraavat asiat:**

- oman asiantuntijuuden käyttäminen työyhteisössä
- valmius ja halu oppia uutta työelämässä vuorovaikutuksessa työyhteisössä ja asiakkaiden kanssa
- oman suuntautumisalueen tiedollisen ja menetelmällisen osaamisen syventäminen
- omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tiedostaminen

Hyväksytty taso

- hallitsee pääosin työn vaatimat perusmenetelmät ja -taidot sekä osoittaa halua laajentaa ja syventää menetelmällistä ja tiedollista osaamistaan
- tuo omaa osaamistaan työyhteisöön
- näkee oman asiantuntijuutensa realistisesti; tuo esiin vahvuutensa ja myös kehittämistarpeensa
- pystyy hyödyntämään työyhteisön osaamisen oppien siitä

Hylätty taso

- kuva omasta asiantuntijuudesta on epärealistinen
- puutteita vastuullisessa ja itsenäisessä työskentelyssä
- vaikeuksia hyödyntää työyhteisön osaamista omassa oppimisessaan
- oma osaaminen ei tule esiin työyhteisön toiminnassa
- puutteita perusmenetelmien hallinnassa sekä tiedollisen ja menetelmällisen osaamisen syventämisessä

Sosionomi (AMK) –tutkinnon kompetenssit, (Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto. 2010).**Sosiaalialan eettinen osaaminen**

- Sosionomi (AMK) on sisäistänyt sosiaalialan arvot ja ammattieettiset periaatteet ja sitoutuu toimimaan niiden mukaisesti
- Sosionomi (AMK) kykenee sosiaalialan ammattien edellyttämään eettiseen reflektioon
- Sosionomi (AMK) kykenee ottamaan huomioon jokaisen yksilön ainutkertaisuuden ja kykenee toiminaan arvotietoisuutta sisältävissä tilanteissa
- Sosionomi (AMK) edistää tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta sekä pyrkii huono-osaisuuden ehkäisemiseen yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön näkökulmasta

Asiakastyön osaaminen

- Sosionomi (AMK) tunnistaa oman ihmiskäsityksensä ja arvomaailmansa merkityksen asiakkaiden ja asiakasryhmien kanssa tehtävässä työssä
- Sosionomi (AMK) osaa luoda asiakkaan osallisuutta tukevan ammatillisen vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen
- Sosionomi (AMK) ymmärtää asiakkaan tarpeet sekä osaa tukea voimavarojen käyttöönottoa ja vahvistumista yksilön kasvun ja kehityksen eri vaiheissa ja elämäntilanteissa
- Sosionomi (AMK) osaa soveltaa ja arvioida erilaisia asiakastyön teoreettisia työorientaatioita ja työmenetelmiä
- Sosionomi (AMK) osaa tukea ja ohjata tavoitteellisesti erilaisia asiakkaita ja asiakasryhmiä heidän arjessaan
- Sosionomi (AMK) osaa arvioida ja kuvata asiakasprosessin eri vaiheita ja kehittää työtään sen pohjalta

Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen

- Sosionomi (AMK) tuntee hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta tukevat palvelujärjestelmät ja niihin liittyvän juridisen säädöspohjan ja tietojärjestelmät sekä osaa soveltaa niitä
- Sosionomi (AMK) osaa ennakoida ja jäsentää hyvinvointipalveluiden muutoksia ja pystyy osallistumaan palveluiden tuottamiseen ja kehittämiseen
- Sosionomi (AMK) osaa arvioida erilaisissa elämäntilanteissa olevien asiakkaiden palvelutarpeita ja hallitsee palveluohjauksen sekä ennalta ehkäisevän työn lähtökohdat ja menetelmiä
- Sosionomi (AMK) osaa toimia sosiaalisen asiantuntijana moniammatillisissa työryhmissä ja verkostoissa sekä edistää asiakkaan turvaverkoston toimintaa

Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen

- Sosionomi (AMK) osaa analysoida epätasa-arvoa ja huono-osaisuutta tuottavia rakenteita ja prosesseja alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla
- Sosionomi (AMK) osaa käyttää erilaisia yhteisösosiaalityön, yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja viestinnän keinoja
- Sosionomi (AMK) osaa tukea kansalaisten osallisuutta ja kykenee osallistumaan vaikuttamistyöhön yhteistyössä asiakkaiden ja muiden toimijoiden kanssa

Tutkimuksellinen kehittämisosaaminen

- Sosionomi (AMK) on sisäistänyt reflektiivisen, tutkivan ja kehittävän työotteen
- Sosionomilla (AMK) on käytäntöpainotteista tutkimuksellista osaamista ja hän osaa tuottaa uutta tietoa
- Sosionomi (AMK) osaa suunnitella, toteuttaa, arvioida ja raportoida sosiaalialan kehittämishakkeita

Johtamisosaaminen

- Sosionomi (AMK) tuntee talous- ja henkilöstöhallinnon perusperiaatteet
- Sosionomi (AMK) osaa toimia työyhteisön lähiesimiehenä
- Sosionomi (AMK) osaa kehittää sosiaalialan osaamista, työyhteisöjä ja palveluprosesseja
- Sosionomi (AMK) kykenee päätöksentekoon ennakoimattomissa toimintaympäristöissä
- Sosionomi (AMK) omaa perusedellytykset toimia alan itsenäisenä yrittäjänä

SAATEKIRJEET OPISKELIJOIDEN JA LÄHIOHJAAJIEN KYSELYIHIN

Hei, sosionomiopiskelija!

Olemme 3.vuoden sosionomiopiskelijoita Centria-ammattikorkeakoulusta Ylivieskan yksiköstä. Tutkimme opinnäytetyönämme sosionomi (AMK) tutkintoon kuuluvia harjoitteluita. Tutkimuksemme tarkoituksena on selvittää teidän sosionomiopiskelijoiden mielipiteitä ja kokemuksia siitä, miten olette kokeneet harjoittelut ja millaista kehitettävää niissä mielestänne olisi. Saman tutkimuksen yhteydessä selvitämme myös työpaikkojen lähiohjaajien näkemyksiä sosionomiharjoitteluista ja heille lähetämme omat kyselyt.

Olemme erittäin kiitollisia, jos voisit käyttää pienen hetken kyselymme vastaamisen, sillä juuri sinä olet tämän asian asiantuntija. Vastaathan kyselyyn 31.10.2013 mennessä.

Käsitlemme vastauksesi luottamuksellisesti ja täysin anonymisti tutkimuksen alusta loppuun. Jos sinulle on jotain kysyttävää tutkimukseemme liittyen, voit vapaasti ottaa yhteyttä meihin.

Ystävällisin terveisin

Marja Lohvansuu marja.lohvansuu@cou.fi,
Veera Mäenpää veera.maenpaa@cou.fi,

Hei,

Olemme 3.vuoden sosionomiopiskelijoita Centria-ammattikorkeakoulusta Ylivieskan yksiköstä. Tutkimme opinnäytetyönämme sosionomi (AMK) tutkintoon kuuluvia harjoitteluita. Tutkimuksemme tarkoituksena on pyrkiä selvittämään, miten te sosionomiopiskelijoiden lähiohjaajina toimineet olette kokeneet harjoittelut ja millaista kehitettävää niissä mielestänne olisi. Saman tutkimuksen yhteydessä selvitämme myös sosionomiopiskelijoiden näkemyksiä harjoitteluista ja heille lähetämme omat kyselyt.

Olisimme erittäin kiitollisia, jos voisit käyttää pienen hetken kyselymme vastaamisen, sillä juuri sinä olet tämän asian asiantuntija. Kyselyyn pääset vastaamaan painamalla linkkiä viestin lopussa. Vastaathan kyselyyn 31.10.2013 mennessä.

Käsitlemme vastauksesi luottamuksellisesti ja täysin anonymisti tutkimuksen alusta loppuun. Jos sinulle on jotain kysyttävää tutkimukseemme liittyen, voit vapaasti ottaa yhteyttä meihin.

Ystävällisin terveisin

Marja Lohvansuu marja.lohvansuu@cou.fi,
Veera Mäenpää veera.maenpaa@cou.fi,

AMMATTIKORKEAKOULUN YLIVIESKAN YKSIKÖN SOSIONOMI (AMK) OPISKELIJOILLE 2013

Valitse lähin oikea vastausvaihtoehto

Ikäsi?

- ☐ 19-23
☐ 24-30
☐ 31-40
☐ 41-50
☐ 51-

Työkokemuksesi?

Kaikki työkokemus huomioidaan.

- ☐ 0-1 v
☐ 2-3 v
☐ 4-10 v
☐ 11-20
☐ 21-

Valitse lähin oikea vastausvaihtoehto

(voit huomioida myös kesken olevan harjoittelun)

1. Kuinka monta harjoittelujaksoa olet tehnyt?

- 1 2 3 4
☐ ☐ ☐ ☐

Vastaa seuraaviin väittämiin valitsemalla lähin oikea vastausvaihtoehto

1=Täysin eri mieltä, 2=Jokseenkin eri mieltä, 3=Jokseenkin samaa mieltä, 4=Täysin samaa mieltä

2. Koen saaneeni tarpeeksi tietoa harjoittelupaikoista

- 1 2 3 4
☐ ☐ ☐ ☐

2.1 Jos koet, että et ole saanut tarpeeksi tietoa harjoittelupaikoista,
mitä tietoa olisit tarvinnut lisää?

Vastaa seuraaviin väittämiin valitsemalla lähin oikea vastausvaihtoehto

1=Täysin eri mieltä, 2=Jokseenkin eri mieltä, 3=Jokseenkin samaa mieltä, 4=Täysin samaa mieltä

3. Koen saaneeni tietoa harjoittelupaikoistani?

	1	2	3	4
a) koulusta *	☐	☐	☐	☐
b) opiskelukavereilta *	☐	☐	☐	☐
c) internetistä *	☐	☐	☐	☐
d) mediasta (paikallislehdistä ym.) *	☐	☐	☐	☐
e) aiemmasta/nykyisestä työpaikasta *	☐	☐	☐	☐
f) tuttavilta/sukulaisilta *	☐	☐	☐	☐
g) muu, mikä? _____	☐	☐	☐	☐

4. Koin harjoittelupaikan löytämisen helpoksi?

- 1 2 3 4
☐ ☐ ☐ ☐

5. Olen tyytyväinen suorittamiini harjoitteluihin?

- 1 2 3 4
☐ ☐ ☐ ☐

5.1 Jos et ole tyytyväinen suorittamiisi harjoitteluihin, miksi?

6.Koen, että minuun suhtauduttiin hyvin harjoittelupaikassani?

	1	2	3	4
a) 1. harjoittelu	☐	☐	☐	☐
b) 2. harjoittelu	☐	☐	☐	☐
c) 3. harjoittelu	☐	☐	☐	☐
d) 4. harjoittelu	☐	☐	☐	☐

Valitse lähin oikea vastausvaihtoehto

7. Minkälaisella koulutustaustalla työskenteliviä lähiohjaajia sinulla on ollut harjoitteluissasi?

	1. harjoittelu	2. harjoittelu	3. harjoittelu	4. harjoittelu
a) sosionomi (AMK)	☐	☐	☐	☐
b) sosiaalikasvattaja tai -ohjaaja	☐	☐	☐	☐
c) sairaanhoitaja (AMK) tai terveydenhoitaja (AMK)	☐	☐	☐	☐
d) kasvatustieteen kandidaatti (KK) tai –maisteri (KM)	☐	☐	☐	☐
e) sosiaalityöntekijä	☐	☐	☐	☐
f) lähihoitaja	☐	☐	☐	☐
g) muu, _____ mikä?	☐	☐	☐	☐

Vastaa seuraaviin väittämiin valitsemalla lähin oikea vastausvaihtoehto

1=Täysin eri mieltä, 2=Jokseenkin eri mieltä, 3=Jokseenkin samaa mieltä, 4=Täysin samaa mieltä

8. Koen kohdanneeni harjoitteluissani seuraavia haasteita tai vaikeuksia

	1	2	3	4
a) ohjauksen puute *	☐	☐	☐	☐
b) arvostuksen puute *	☐	☐	☐	☐
c) huono työilmapiiri *	☐	☐	☐	☐
d) vaikeus järjestää ruokailu *	☐	☐	☐	☐
e) työvuorojen sopiminen *	☐	☐	☐	☐
f) poissaolon korvaaminen *	☐	☐	☐	☐
g) liian matala vaatimustaso *	☐	☐	☐	☐
h) liian korkea vaatimustaso *	☐	☐	☐	☐
i) oman motivaation puute *	☐	☐	☐	☐
j) muu, mikä? _____	☐	☐	☐	☐

8.1 Jos olet kokenut haasteita tai vaikeuksia, mistä arvioit niiden johtuneen?

Vastaa seuraaviin väittämiin valitsemalla lähin oikea vastausvaihtoehto

1=Täysin eri mieltä, 2=Jokseenkin eri mieltä, 3=Jokseenkin samaa mieltä, 4=Täysin samaa mieltä

9. Koen, että

	1	2	3	4
a) opintojen sisältö kohtaa hyvin työelämän vaatimusten kanssa *	☐	☐	☐	☐
b) harjoittelun tavoitteet ovat sopivantasoiset sosionomi(AMK) tutkintoon	☐	☐	☐	☐
c) harjoittelut täydentävät mielestäni hyvin asiantuntijaksi kasvamista *	☐	☐	☐	☐
d) opintojen aikana suoritettavat harjoittelujaksot ovat tärkeitä työllistymisen kannalta *	☐	☐	☐	☐

10. Koen hyötyneni harjoittelujaksoista, sillä

	1	2	3	4
a) osaamiseni syventyi *	☐	☐	☐	☐
b) loin uusia suhteita työelämään *	☐	☐	☐	☐
c) muu, mikä? _____	☐	☐	☐	☐

11. Koen saaneeni harjoittelupaikassani riittävästi

	1	2	3	4
a) perehdytystä ja opastusta *	☐	☐	☐	☐
b) palautetta *	☐	☐	☐	☐
c) tukea koululta *	☐	☐	☐	☐
d) tukea lähiohjaajalta *	☐	☐	☐	☐
e) tukea muulta työyhteisöltä *	☐	☐	☐	☐

12. Koen, että

	1	2	3	4
a) nykyinen arviointikäytäntö on tarkoituksenmukainen
(Arviointikeskustelu itsearviointin, lähiohjaajan arvioinnin ja opettajan arvioinnin pohjalta sekä kirjallisen osuuden arviointi) *	☐	☐	☐	☐
b) arviointikriteerit ovat selkeät *	☐	☐	☐	☐

12.1 Jos koet, että arvioinnin voisi toteuttaa toisin, niin miten ja miksi?

Vastaa seuraaviin väittämiin valitsemalla lähin oikea vastausvaihtoehto

1=Täysin eri mieltä, 2=Jokseenkin eri mieltä, 3=Jokseenkin samaa mieltä, 4=Täysin samaa mieltä

13. Miten koet seuraavat väittämät. Harjoitteluraportti ja

	1	2	3	4
a) nykyinen kirjallinen tehtävä on työmäärältään sopiva *	☐	☐	☐	☐
b) nykyinen kirjallinen tehtävä on sisällöltään sopiva *	☐	☐	☐	☐
c) nykyinen kirjallinen tehtävä vie oppimista eteenpäin *	☐	☐	☐	☐
d) toiminnallisen tehtävän suunnittelu ja toteuttaminen olisi hyvä vaihtoehto kirjalliselle tehtävälle
(esim. toimintatuokion järjestäminen, ohjeistuksen päivittäminen tms. työn luonteeseen sopiva) *	☐	☐	☐	☐

13.1 Jos koet, että jokin muu vaihtoehto olisi toimivampi, mikä se olisi ja miksi?

14. Koen, että seuraavien sosiaalialan kompetenssien sisäistäminen toteutuu sosionomiharjoitteluissa

	1	2	3	4
a) sosiaalialan eettinen osaaminen *	☐	☐	☐	☐
b) asiakastyön osaaminen *	☐	☐	☐	☐
c) sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen *	☐	☐	☐	☐
d) kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen *	☐	☐	☐	☐
e) tutkimuksellinen kehittämisosaaminen *	☐	☐	☐	☐
f) johtamisosaaminen *	☐	☐	☐	☐

15. Centria ammattikorkeakoulussa Ylivieskan yksikössä sosionomi (AMK) opintoihin kuuluvien harjoitteluiden pituudet ovat 5 viikkoa(7op), 7 viikkoa (11op), 8 viikkoa(12op) ja 10 viikkoa (15op). Koen, että harjoittelujaksojen pituus on nykyisellään sopiva

1	2	3	4
☐	☐	☐	☐

15.1 Jos muuttaisit harjoittelujaksojen kestoa, niin miten ja miksi?

Vastaa seuraaviin väittämiin valitsemalla lähin oikea vastausvaihtoehto

1=Täysin eri mieltä, 2=Jokseenkin eri mieltä, 3=Jokseenkin samaa mieltä, 4=Täysin samaa mieltä

16. Miten koet seuraavat väittämät

	1	2	3	4
a) mielestäni harjoitteluista pitäisi maksaa palkkaa myös sosiaaialalla *	☐	☐	☐	☐
b) olisin valmis tinkimään harjoitteluiden sisällöstä palkan vuoksi *	☐	☐	☐	☐
c) minua ei haittaisi, jos harjoittelupaikan saanti vaikeutuisi
palkallisuuden vuoksi *	☐	☐	☐	☐
d) olisin valmis pitkittämään opintojen kestoja palkallisten harjoittelujen
vuoksi (mikäli palkallista harjoittelupaikkaa ei löytyisi heti) *	☐	☐	☐	☐

17. Millaisia kehittämisajatuksia sinulla on sosionomiharjoitteluista?

KYSELY SOSIAALIALAN HARJOITTELUISTA HARJOITTELUPAIKKOJEN LÄHIOHJAAJILLE 2013

Valitse lähin oikea vastausvaihtoehto

1. Millä sosiaalialan sektorilla työskentelet? *

- ☐ a) varhaiskasvatus
- ☐ b) lastensuojelu ja perhetyö
- ☐ c) opetus
- ☐ d) sosiaaliohjaus ja sosiaalityö
- ☐ e) mielenterveystyö
- ☐ f) päihdetyö
- ☐ g) vammaistyö ja kuntoutus
- ☐ h) vanhustyö
- ☐ i) muu, mikä?
- ☐

2. Mikä on koulutuksesi? *

- ☐ a) sosionomi (AMK)
- ☐ b) sosiaalikasvattaja tai -ohjaaja
- ☐ c) sairaanhoitaja (AMK)
- ☐ d) kasvatustieteen kandidaatti (KK) tai –maisteri (KM)
- ☐ e) sosiaalityöntekijä
- ☐ f) lähihoitaja
- ☐ g) muu mikä?
- ☐

3. Kuinka monta sosionomi (AMK) tutkintoon kuuluvaa harjoittelujaksoa olet ohjannut? *

- ☐ a) 1-2
- ☐ b) 3-5
- ☐ c) 5-

Vastaa seuraaviin väittämiin valitsemalla lähin oikea vastausvaihtoehto

1= Täysin eri mieltä, 2= Jokseenkin eri mieltä, 3= Jokseenkin samaa mieltä, 4= Täysin samaa mieltä

4. Tunnen hyvin sosionomi (AMK) koulutuksen *

1 2 3 4

○ ○ ○ ○

5. Koen saaneeni tarpeeksi tietoa sosionomiharjoitteluiden tavoitteista ja vaatimuksista *

1 2 3 4

○ ○ ○ ○

5.1 Jos koet ettet ole saanut tarpeeksi tietoa harjoitteluista, millaista tietoa olisit tarvinnut lisää

6. Koen haasteelliseksi seuraavat osa-alueet ohjaamisessa

	1	2	3	4
a) käytäntöihin tutustuttaminen *	○	○	○	○
b) jäsennellyn ja mielekkään harjoittelun luominen *	○	○	○	○
c) arvostuksen osoittaminen *	○	○	○	○
d) hyvän työilmapiirin luominen *	○	○	○	○
e) ruokailun järjestäminen *	○	○	○	○
f) työvuorojen sopiminen *	○	○	○	○
g) poissaolojen korvaaminen *	○	○	○	○
h) henkilökemioiden yhteensopivuus harjoittelijan kanssa *	○	○	○	○
i) henkilökemioiden yhteensopivuus ohjaavan opettajan kanssa *	○	○	○	○
j) yhteistyö koulun kanssa *	○	○	○	○
k) muu, mikä? _____	○	○	○	○

6.1 Jos olet kokenut haasteita ohjaamisessa, mistä arvioit niiden johtuneen?

Vastaa seuraaviin väittämiin valitsemalla lähin oikea vastausvaihtoehto

1= Täysin eri mieltä, 2= Jokseenkin eri mieltä, 3= Jokseenkin samaa mieltä, 4= Täysin samaa mieltä

7. Koen opiskelijan kohdanneen harjoittelun aikana seuraavia haasteita tai vaikeuksia työpaikassamme

	1	2	3	4
a) ohjauksen puute *	☐	☐	☐	☐
b) arvostuksen puute *	☐	☐	☐	☐
c) huono työilmapiiri *	☐	☐	☐	☐
d) vaikeus järjestää ruokailu *	☐	☐	☐	☐
e) työvuorojen sopiminen *	☐	☐	☐	☐
f) poissaolon korvaaminen *	☐	☐	☐	☐
g) liian matala vaatimustaso *	☐	☐	☐	☐
h) liian korkea vaatimustaso *	☐	☐	☐	☐
i) muu, mikä? _____	☐	☐	☐	☐

8. Koen, että *

	1	2	3	4
a) opintojen sisältö kohtaa hyvin työelämän vaatimusten kanssa	☐	☐	☐	☐
b) harjoittelun tavoitteet ovat sopivantasoiset sosionomi(AMK) tutkintoon	☐	☐	☐	☐
c) harjoittelut täydentävät mielestäni hyvin asiantuntijaksi kasvamista	☐	☐	☐	☐
d) opintojen aikana suoritettavat harjoittelujaksot ovat tärkeitä työllistymisen kannalta	☐	☐	☐	☐

9. Koen ohjaajana hyötyneni harjoittelujen ohjaamisesta *

1 2 3 4
☐ ☐ ☐ ☐

9.1 Jos koet hyötyneesi lähiohjaajana toimimisesta, miten olet hyötynyt?

Vastaa seuraaviin väittämiin valitsemalla lähin oikea vastausvaihtoehto

1= Täysin eri mieltä, 2= Jokseenkin eri mieltä, 3= Jokseenkin samaa mieltä, 4= Täysin samaa mieltä

10. Koen antaneeni opiskelijalle harjoittelujen aikana riittävästi

1 2 3 4

- a) perehdytystä ja opastusta * ☐ ☐ ☐ ☐
- b) palautetta * ☐ ☐ ☐ ☐
- c) tukea lähiohjaajana * ☐ ☐ ☐ ☐
- d) muu, mikä? _____ ☐ ☐ ☐ ☐

11. Koen seuraavien sosiaalialan kompetenssien sisäistämisen toteutuvan sosionomiharjoitteluissa? *

1 2 3 4

- a) sosiaalialan eettinen osaaminen ☐ ☐ ☐ ☐
- b) asiakastyön osaaminen ☐ ☐ ☐ ☐
- c) sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen ☐ ☐ ☐ ☐
- d) kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen ☐ ☐ ☐ ☐
- e) tutkimuksellinen kehittämisosaaminen ☐ ☐ ☐ ☐
- f) johtamisosaaminen ☐ ☐ ☐ ☐

Vastaa seuraaviin väittämiin valitsemalla lähin oikea vastausvaihtoehto

1= Täysin eri mieltä, 2= Jokseenkin eri mieltä, 3= Jokseenkin samaa mieltä, 4= Täysin samaa mieltä

12. Centria ammattikorkeakoulussa Ylivieskan yksikössä sosionomi (AMK) opintoihin kuuluvien harjoitteluiden pituudet ovat 5 viikkoa(7op), 7 viikkoa (11op), 8 viikkoa(12 op) ja 10 viikkoa (15op). Koen, että harjoittelujaksojen pituus on nykyisellään sopiva *

1 2 3 4

☐ ☐ ☐ ☐

12.1 Jos muuttaisit harjoittelujaksojen kestoja, niin miten ja miksi?

Vastaa seuraaviin väittämiin valitsemalla lähin oikea vastausvaihtoehto

1= Täysin eri mieltä, 2= Jokseenkin eri mieltä, 3= Jokseenkin samaa mieltä, 4= Täysin samaa mieltä

13. Mikä on työpaikan näkökulmasta hyvä ajankohta tiedustella harjoittelupaikkaa

- ☐ a) 1-2 kuukautta ennen harjoittelun alkamista
- ☐ b) 3-5 kuukautta ennen harjoittelun alkamista
- ☐ c) 6-9 kuukautta ennen harjoittelun alkamista
- ☐ d) 10- kuukautta ennen harjoittelun alkamista

14. Millä tavalla toivoisit opiskelijan tiedustelevan harjoittelupaikkaa

	1	2	3	4
a) puhelimitse *	☐	☐	☐	☐
b) sähköpostitse *	☐	☐	☐	☐
c) työnvälitysverkkopalvelun kautta (esim. jobstep) *	☐	☐	☐	☐
d) käymällä kysymässä kasvotusten *	☐	☐	☐	☐
e) muu, mikä? _____	☐	☐	☐	☐

15. Miten koet seuraavat väittämät. Opiskelijan tekemä harjoitteluraportti ja *

	1	2	3	4
a) nykyinen kirjallinen tiedonhaku- ja pohdintatehtävä on sisällöltään sopiva ja vie oppimista eteenpäin	☐	☐	☐	☐
b) toiminnallisen tehtävän suunnittelu ja toteuttaminen olisi hyvä vaihtoehto kirjalliselle tehtävälle (esim. toimintatuokion järjestäminen, ohjeistuksen päivittäminen tms. työn luonteeseen sopiva)	☐	☐	☐	☐

15.1 Jos koet, että jokin muu vaihtoehto olisi toimivampi. Mikä se olisi ja miksi?
